

Jordány

ČISTÝ MUŽ

NAPÍŠAL:

PRELOŽIL:

DR. T. TÓTH.

DR. J. JANDA.

PREŠOV 1924.

Knihlačiarň Svätého Mikuláša.

ČISTÝ MUŽ

NAPÍŠAL

DR. TICHOMÍR TÓTH,

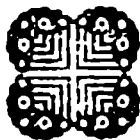
ŠTUDIJNÝ DOZORCA BOHOSLOVCOV BUDAPEŠTIANSKYCH.

PRELOŽIL

DR. JOZEF JANDA,

DEKAN-FARÁR, CIRK. SUDCA A CENZOR.

(JEDINE OPRAVŇENÝ SLOVENSKÝ PREKLAD.)

PREŠOV

KNÍHTLAČIAREŇ SVÄTÉHO MIKULÁŠA

1924

Nihil obstat.

Dr. JOANNES MICHÁLEK, censor.

Nr. $\frac{1111.}{1923.}$

Imprimatur.

**Dr. PAULUS JANTAUŠCH,
adm. apostolicus Tyrnaviensis.**

OSVIETENÉMU A VYSOKODÔSTOJNÉMU
PÁNU
AUGUSTÍNOVI FISCHER-COLBRIE
BISKUPOVI KOŠICKÉMU, VELKODUŠNÉMU OCHRANCOVI
KREŠŤANSKEJ MLÁDEŽE SLOVENSKEJ

S NAJHLBŠOU ÚCTOU VENUJE

Vo Vrábľoch, v deň Obrátenia sv. Pavla 1924.

Dr. JOZEF JANDA,
DEKAN-FARÁR.

PREDMLUVA.

Toto dielo za veľmi krátky čas bolo štyrikrát vydané v maďarskej pôvodine. Je písané pre mužskú mládež. Bolo odporúčané aj úradne samým ministerstvom výučby. Pôvodcu diela s veľkou povďačnosťou oslavujú mladíci, a ne-
jednému je ľúto, že aspoň pred desiatimi rokmi nemal príležitosti tieto listy čítať.

Keď vo svete všetko vre ešte, šarkan nepokoja zúri, mravná kázeň je nenávidená a vzorný kresťanský život málokde vítaný: veľmi dobré služby bude konať toto dielo aj na našom drahomilovanom Slovensku. Veď už do mnohých iných rečí bolo preložené, nech je aj slovenským mladíkom prístupné. Povolanie je ono podporovať tak vrúcnu nábožnosť, ako i poctivú mravnosť kresťanskej mládeže. Sám pôvodca ma požiadal, abych preložil tieto dopisy do slovenčiny.

Prekladateľ.

DVE JAZERÁ.

V mladom veku som zhusta vychádzal k jednému jazero, v ktorého utešeno čistej vode milo sa kúpaly lúče slnka, veselo plávaly malé rybičky milou vrhkosťou; na brehu sa nachádzaly modré nezabúdky a iné utešené, krásné kvety; široké haluze rozličného stromovia činily príjemný chládok. Také bolo to jazero, jako krásne, modré oko dieťaťa, ktoré je blažené, milo sa usmieva a veľkú silu života v sebe skrýva...

Po početných rokoch som opäť navštívil to jazero. S hrúzou som videl, že sa to jazero stalo špinavou, hnusnou kalužou; voda bola kalná, hoci nebolo vidieť, čo je v jazere odporné, vzduch prezradzoval, že v ňom pustoší hniloba. Hnusné žaby křkaly a vychádzaly z hlienu. Keď sa ta človek zblížoval, rýchle poskákaly do smradľavej vody.

Kamže sa podely tie krásné, milé kvety?
Kam utešené koruny tak krásnych stromov?
Kam sa podelo čistunké nebo zrkadliace sa v hladine jazera?

Všetko pomínulo. Jazero zarástlo planou trstinou, bezcenným šachorom, ktorý sa nerázne sohýňa aj na ten najslabší vetrik. Hniloba, záhuba, ošklivosť na všetky strany.

Stislo mi srdce: toto bolo kedysi utešené, čisté jazero môjho mladého veku!...

Oči každého muža sú tak utešené, jako nezabúdka; a duša vôd druhého sveta, jako povidne čisté horské jazero... lenže u mnohých vznikne neskôr bahno, na ktorom plávajú hnusné, ohavné okraky.

Táto kniha bola napísaná, aby tvoja duša vždy ostala čistá sta priezračný kryštál.

I.

ÚMYSEL STVORITEĽOV.

Boh stvoril človeka na svoj obraz, a stvoril ich mužom a ženou. A požehnal ich Boh a riekol: Plodte sa a rozmnožujte, a naplňte zem“.

(I. Mojž, 1-27.)

Už cez veľtisíc, rokov konala zem svoju cestu okolo slnka. V jej vnútornosti ešte vrela horúca láva, ktorá s času na čas prerazila vrchnú kôru zeme, ktorá — hoci pomaly — ale predsa chladla... Na povrchu zeme začaly sa už zelenaf husté hory. V čarokrásnej nádhere sa skvelo každé jaro; veselý spev vtačí okúzľoval celú prírodu. Samý život, samá sila, samá rozvíjajúca energia bol celý vesmír. Chýbalo však voľačo, lepšie rečeno voľakto.

Nebolo na zemi nikoho, kto by bol rozumel hlasu prírody, kto by bol vedel obdivovať kvety, kto by bol oberal ovocie, obrábal zem. Nejestvovala rozumná sebaapovedomá bytnosť, ktorá by bola vedela oceniť a vážiť si veľkolepú

krásu prírody. Nebolo nikoho, čo tvoriaca časť veľkej ústrojnosti v prírode kto by bol mohol s pôžitkom naslúchať spev vtákov, žblnkot potôčkov užívať, cítiť vôňu kvetov, šušťanie hôr, šelest vetrov, vážnu hodnosť nebotyčných vrchov, bzučanie včiel: a tak na krýdlach povďačnosti a úprimnej lásky k Bohu pozdvihol svoju dušu, opojenú vznešenou krásou.

PRVÝ MUŽ A PRVÁ ŽENA.

Vtedy stvoril Boh prvých ľudí: muža a ženu. Muž a žena sú dvojakého pohlavia. Každý je samostatne dokonalou bytnosťou, predsa však vzájomne sa doplňujú. V tomto dvojakom pohlaví spoločne uskutočnil Boh úplne pojem „človeka“. Každé pohlavie má svoje zvláštne vlastnosti, ale muž a žena len vzájomne doplnení dajú nám úplný pojem „človeka“.

Charakteristickou vlastnosťou mužovou je tvoriaca práca, vyžadujúca smelosť a pohotovosť tvorenia. Jeho vôľa je silná, povaha tvrdá, jeho rozhodnutie trvalé. Radosť nachodí v tom, keď môže prevládať prekážky na ceste každodenného boja za život.

Žena by podľahla tomuto ťažkému boju. Jej povahe lepšie zodpovedá mäkké hniezdo rodinného života, kde nevyčerpatelnou láskou a vytrvanlivou obetavosťou pestuje bedlive svoj domov, stará sa o svoje deti, rozveseľuje svojho muža, starosťami a ťažkou prácou utrápeného.

Jej tvoriaca nadanosť nie je tak vzletná, ale jej trpezlivosť a vytrvanlivosť je tým väčšia.

Pre pokolenie ľudské tie najutešenejšie myšlienky vtedy uskutočnil Boh, keď stvoril dve pohlavia. Na rozdielnosti pohlavia sú založené: nevyčerpatelný pôvab rodinného života, manželská a detinská láska, túha po domove a čiastočne aj láska k vlasti...

Potrebný je vo svete muž tak, ako i žena. Sila mužova je odkázaná na útlosť ženinu: ochotná odhodlanosť mužova na lásku, na krásu a hlbokú cituplnosť ženinu. Tieto dve pohlavia sú nerozlučiteľne odkázané jedno na druhé. Preto postavil Boh prvú ženu vedľa prvého muža a preto stvoril prvú rodinu hneď na začiatku jestvovania pokolenia ľudského.

PLÁNY STVORITEĽOVE.

Lenže so stvorením tých dvoch pohlaví ešte hlbšie a svätejšie plány uskutočnil Boh. Skrze dvojnásobné pohlavie dostal človek tvoriacu silu, istú časť svojej tvoriacej sily prepustil Boh ľuďom, aby sa plodením nového pokolenia zaplňovali miesta uprázdnené následkom smrti. Týmto vznešeným, tajnostným úmyslom ustanovil Boh manželstvo. Teda v smysle úmyslov Božích tak máme hľadať na čisto a nepoškvrneného vyvinutého mladíka a devu, jako na vtelebnú myšlienku Božiu.

Čis' už videl, drahý priateľu môj, skromne utiahnuté puký stromov v zimnom čase? Každý

jeden puk je hniezdom nového kvetu, nového, listia, nového ovocia, nového stromčeka. Puky čakajú len na bozk jarného slnka, aby pučaly a kvitly. Kvet zase čaká návštevu májového chrobáčka, alebo vetrika, aby na krýdlach vzduchu alebo na nožičkách včely sa dostal kvetový pel na kvetovú bliznu. Akonáhle prišiel pel do potyku s bliznou, dva kvety sa spoja vo vzájomnej láske. Zúrodnená blizna začne rásť a zrieť. Vyvíňuje sa, a po niekoľkých týždňoch padne nám do lona čo zralé ovocie. Takto sa stará Stvoriteľ o to, aby sa príroda neprestajne obnovovala.

VZNIK ŽIVOTA.

A práve takýmto spôsobom sa chcel Boh postarať o to, aby sa ľudia obnovovali a zachovávali. Boh dal ľuďom plodiacu tajnosťnú — takmer božskú schopnosť, že môžu nový život, nového človeka postaviť do sveta. Boh vložil do muža tvoriacu silu, semeno života, do ženy však malilinké ľudské zárodky, aby vznikol nový život, nový človek zo spojenia obidvoch. To je tá plodiaca sila, kľúčok života, a tieto kľúčky mnohé roky spia bezpovedome v deťoch tak, ako puky v zimnej dobe. Lenže príde čas jarný, v ktorom sa stane chlapec vyvinutým mládencom — mužom, a dievča vyvinutou devou, a zasvieti úsmevom lúč slnka, mládenec sa zamiluje do devy, vezme si ju za manželku, a dve duše a dve telá skutočne sa spoja v tejto teplote lásky. A toto telesné spojenie, spojujúca láska manžela

k manželke nielen rozkošou naplňuje obidvoch, lež aj plodne účinkuje na ľudské kľičky, doposiaľ v žene spiace: v tej chvíli začne žiť malý kľičok, a malá blizna ľudská pučí, rastie, vyvíja sa; a po niekoľkých mesiacoch je v stave, jako ovocie, vyslobodiť sa z obalu, spadne s obživujúceho stromu matkinho, a to sa tak hovorí: Nový človek sa narodil. Nový malý človek, ktorý nie je ani otec, ani matka v malom, lež spojenie oboch; tretí človek, o ktorého život však v mnohých ohľadoch vopred bolo rozhodnuté spôsobom života rodičov, cnostným, alebo hriešnym životom týchto. Ale preto ani niet väčšej lásky na svete, jako láska rodičov k deťom, ktoré v najpravšom smysle slova z tela, z krvi rodičov prichádzajú na svet.

Ejhľa, jaký podivný, svätý, vznešený je plán Boží! Jaká nekonečne ctihodná je vôľa Božia, že môže človek účasť brať v ustavičnom obnovení pokolenia ľudského. Lenže aj veľmi vážne viaže človeka to prikázanie Božie, aby tie telesné ústroje, ktorými dľa svojej múdrej prozreteľnosti Boh zaopatril ľudí cieľom množenia a obnovenia pokolenia ľudského, jedine len na ten cieľ užívali, na ktorý ich Boh ustanovil (totižto aby sa nový človek narodil zo spojenej lásky muža a ženy), a to v rámci od Boha, od večnosti ustanovenom, v rámci manželstva medzi jedným mužom a jednou ženou ustanovenom.

V celej prírode tou najvznešenejšou a najväčšou silou je, dať život. A človek má túto

silu, spoločnú s prírodou, že môže dať život maľučkým ľuďom. Ale jako duša pozdvihuje človeka do výsosti nad všetky ostatné tvory: tak sa musí aj táto tvoriaca činnosť najpresnejším zachovávaním mravných zákonov, zošľachtiť, z kruhu hmotnosti pozdvihnúť do ovzdušia duchovného sveta. My by sme sa zriekli najutešenejšej vlastnosti, totižto toho, že sme rozumné bytnosti, keby bol v nás aj len jeden jediný zjav telesného života, ktorý by sme neučinili jemnejším a povedomým duchovným smšýľaním, a nepozdvihli by sme ho nad zverskú činnosť.

A tak, drahý mladíku, myslí s najsvätejšou vážnosťou na ten ústroj svoj; neber nikdy účasť v dvojsmyselných rečiach o tomto ústroji; bez vážnej príčiny nehľad naň, nedotýkaj sa ho, zachovaj ho čistým; keby si aj prístup mal, nikdy by si sa nesmel bez vážnej príčiny dotknúť pľúc, modzgov, srdca svojho: podobne nesmieš tento ústroj bez vážnej príčiny, z hry, ľahkomyselnosti, alebo z rozkoše chytiť, dráždiť. Lebo však úmyslom Stvoriteľovým bolo, aby každý až do doby manželstva v nepoškvrnenej čistote zachoval svoju dušu, telo; a keby kto v záujme vznešeného cieľu (ako na pr. v záujme spásy duší katolícki kňazi, alebo v záujme vedy daktorí učenci) nevstúpil do manželstva, musí čisto žiť až do smrti.

Boh teda dovoľuje spojenie dvoch osôb rozdielneho pohlavia predpísaným spôsobom, v doživotnom nerozlučiteľnom manželstve, ale i tam

len tým cieľom, aby brali účasť na tvoriacej práci Božej. A keby na tomto svete ktokoľvek svoj telesný ústroj jakýmkoľvek iným spôsobom (už či sám, alebo s inými osobami) cieľom rozkoše užíval, ťažko by zhrešil oproti sebe samému, oproti spoločnosti, oproti prirodzenosti, oproti svätej vôli Stvoriteľovej.

Kto by sa dotkol svojho tela k vôli rozkoši, alebo by siahol rukou na ženu pred sobášom, je katom svojej a jej počestnosti a blaženosti.

HRIEŠNE PRTÁČENIE.

Niet daru Božieho, ktorý by ľudia nevďačne nezneužívali k zlému. A smele tvrdíme, že ľudia ani jeden plán Boží neodchýlili od ustanoveného cieľu, jako práve váženie duchovnej čistoty, pomer, jestvujúci medzi mužom a ženou.

Plán Boží je nám zrejmý. Jeden muž a jedna žena sú spojení tým cieľom v manželstve, aby dostalo pokolenie ľudské nových potomkov. Lenže oproti tomuto divadlá, kiná, nemravné obrazy, zlá tlač, bezbožné časopisy a mnohí nepraví proroci zvestujú spoločnosti, že človek má právo i pred sňatkom, ešte i v nevyvinutom veku, a neskôr bez založenia krbu rodinného v samote, alebo s inými zadovážiť si telesnú rozkoš, ktorú Boh dovoľuje poznať len vo svätyni rodinného života. Veď túto ústrojnú činnosť práve preto spojil Boh s rozkošným pôžitkom, aby človek na základe toho podujal mnohé obety spojené s vychovávaním detí a zachovaním pokolenia.

Drahý priateľu, ani ty nevyhneš takému vábeniu.

Keď sa začne tvoje telo asi v 14. roku značnejšie vyvíňovať, zo dňa na deň častejšie zbadáš, že tento hriešny náhľad veľmi nakazil mnohé zjavy dnešnej spoločnosti. Doma i na ulici, v divadle a v knihe, v spoločnosti, ba všade sa stretáš so smutným posmievaním úmyslov Stvoriteľových, dotieravo útočí na teba šarkan telesného pokušenia a duchovnej nečistoty. Dajú ti do ruky také knihy; vezmú ňa do divadla; dostaneš sa do takej spoločnosti. Ba — s hrúzou píšem tieto riadky — mnohých chlapcov v detskom veku zasvätia zkazení druhovia do takých vecí, ktoré by im len po rokoch vnukla vyvíňujúca sa ústrojnosť tela. Premnohí podľahnú vábeniu druhov. Prídu k tebe priatelia, ktorí ti budú hnušnými ústami hovoriť o vzbudení telesných rozkoší, o plodení dietok, o vzniknutí života; týchto chalanov zkazila hrozná kliatba nášho ošklivého veku, ktorá kliatba znevažuje a za prostriedok ošklivých ohavností činí vznešené úmysly Stvoriteľove.

SVÄTÁ TAJNOSŤ.

Drahý priateľu môj, teraz už v jak veľkej miere sú *poľutovania hodni* títo tvoji priatelia! Keby totižto poznali tú svätú úlohu, ten šľachetný cieľ, ktorý Boh vytkol človeku pred tento pud, nemluvili by o ňom takou nehanebnou surovosťou.

Veď vzniknutie života je tajnosťou v celej prírode. Je to strašná tajnosť! Závojom zakrýva Boh všetko, kde vzniká nový život. Lišaj sa zamotá, keď sa má premeniť, aby ju nikto nevidel. A kto to už kedy videl, ako kľíči zrno? Zakryté zemou pučí k novému žitiu. Kto kedy už videl, ako sa kryštaluje modrý ametist, červený rubín hlboko v skale? Nikto. Počiatok, vzniknutia je skrytou tajnosťou. Márne hľadá človek poriadok života. Aj ten najzákladnejší učenec vidí na konci, že sa dostal na prah zatvorenej svätyne. Ešte jeden krok, a Boha má pred sebou.

A hľa, do tohoto vznešeného tajemstva vrtajú tvoji priatelia svojim ohavným jazykom, a ten pud, ktorý je povolaný zachovať pokolenie ľudské, činia predmetom ošklivých žartov, predmetom túžby po rozkošiach, predmetom ľahkomyselnej podlej hry.

Teda teraz už vieš, jaké vznešené povolanie čaká na teba v budúcnosti. Vieš, že kedysi — jestli dľa úmyslu Božieho vstúpiš do manželstva — život dáš ľudským bliznám. Cítiš veľkú zodpovednosť svoju, ktorá požaduje, abys' do tej doby zachoval telesné sily v ich neporušenosti, svoju ústrojnosť v jej nezmárnenej sile. Vieš, že mimo manželstva hovieť pudom znamená toľko, ako zhanobiť v sebe ľudskú hodnosť. Vieš, že hoci v každom mladíkovi jeden otec, a v každej deve jedna matka sa skrýva, ale kto nevedel čisto žiť pred manželstvom, nebude vedieť za-

chovať vernosť a čistotu ani v manželskom stave. Osud pokolenia závisí od toho, či s neporušenou čistotou vstúpiš do radu pracovníkov božích!

Preto nikdy nemluv pred priateľmi o týchto veciach, lebo čo skryla pred nami múdrosť Božia, to nech neodhaľuje ľudská zvedavosť. Maj vo vážnosti spomenutý ústroj, nezneužívaj ho na hovenie súkromným pôžitkom, lebo by si sa prehrešoval proti úmyslu Stvoriteľovmu. Veď v mladom veku hubíš dušu i telo aj svojho pokolenia, teda nielen svoje. Nepodliehaj vábeniu, keby jakékoľvek sladké a obratné bolo, dobre vieš, že beda tomu pocestnému, ktorý ide za svetlonosom z močariska vzniklým, nezachrániteľne zhynie v bahne. Vývin toho životného kľíčka, ktorý teraz ešte len zreje v tebe, môže dostať dobrý alebo zlý smer dľa toho, ako sa chováš v mladosti, či mravne, alebo nemravne; a od toho závisí, či budeš požehnaním, alebo kľiatbou svojho pokolenia. V mladom veku páchané hriechy rodičov preklína veľký zástup nervózných, chorľavých detí, slepcov, blbcov, chromých a zločincov. Bohužiaľ, terajšiu tvoju dobrú vôľu, triezlivý náhľad veľmi bude znebezpečovať mnohonásobné pokušenie tvojej mladosti a sveta. Knihy, obrazy, kiná, divadlá, oznamy, pohľadnice, piesne, výkladné obloky budú ti privolávať: nebuď svätúškom, zaostalcom, dieťaťom, nečakaj do sobášu, ba ani v manželstve nemusíš stonať v jarme vernosti, ale dopraj si rozkoše, smyselných pôžitkov, a to

tolko a tam, kde a koľko sa ti len páči. V dnešnom prevrátenom svete o inom ani nepočuješ, akože je lúbošť a rozkoš účelom života. A ty stojíš s omámenou hlavou v prevrátenom svete. Nevieš, čoho sa máš chytiť, čo si máš myslieť, čoho sa máš držať. Prídeš na rozcestie, ktoré je rozhodné pre celý tvoj život. A stojíš pred otázkou veľmi vážnou, ktorá súrne čaká od teba odpoveď: Kam mám ísť?

II.

KAM MÁM ÍSŤ?

Mýli sa, kto sa domnieva, že keď bol slabým v mladosti, neskôr v dospelom veku bude ráznym. Dľa pohanskej poviedky Herkules bol vteleným vzorom mužskej sily a udatnosti. Nepriateľ ho chcel už v kolíske zmárniť, dvoch hadov mu ta dav; ale Herkules ich zadrhol. Jeho život oplýva hrdinskými skutkami. Zabil hydru v Lerne, zkontil býka na ostrove Kréta, prevládal Amazonky, vyčistil Augiášovu maštal atď... A hľa, ani tento hrdina nevyhol tej próbe, ktorej žiaden človek nemôže vyhnúť; prišiel kedysi na rozcestie, kde musel neodvolateľne rozhodnúť, kam pôjde.

NA ROZCESTÍ.

Keď bol Herkules čo mládenec v samote, dve ženy prišli k nemu. Jedna z nich takto prehovorila: Vidím, Herkules, že rozmýšľaš,

akú cestu máš nastúpiť. Keď si mňa vyvolíš za priateľku, povediem ťa po príjemnej ceste, na ktorej sú len radosti a niet prekážky.

Len na to budem myslieť, abys' mal jedenia, pitia, pôžitkov. Budeš-li mojím, bez únavy budeš mať všemožné pôžitky. — Vtedy sa jej Herkules spýtal: A jako sa voláš, ženo? — Moji priatelia ma menujú blaženostou, nepriatelia však hriechom . . . Vtedy pristúpila k nemu druhá žena: Ja ťa nechcem omámiť. Poviem ti, že bez práce nie sú koláče; neletia do huby pečené holuby. Pôjdeš-li so mnou, veľa vystojíš. Žiadaš-li, aby ťa celé Grécko oslavovalo, usiluj sa celému Grécku dobre činiť. Chceš-li, aby zem dobrú úrodu vydala, usiluj sa zem dobre obrobiť. Chceš-li sa stať výtečným bojovníkom, usiluj sa toto remeslo osvojiť si od obratných ľudí. Chceš-li byť telesne silný, hľad, aby tvoje telo bolo poslušné rozumu a znášalo ťažkú prácu a únavy . . .

Vtedy sa ohlásila tá druhá (hriech): Počuješ, Herkules, po jak ťažkej ceste ťa chce viesť hentá? A ja jak ľahko ťa dovediem k blaženosti . . . Ó, bedárko, zvolala tá prvá (cnosť), ale čo dobrého by si ty vedela komu dať? Však nič nečiniš v záujme blahobytu. Jieš, keď si ešte nie hladná; piješ, keď si ešte nie smädná. V lete za snehom, v zime za horúčosťou túžiš. Túžiš za spánkom nie preto, že si veľa pracovala, ale preto, že si zahálala. Svojich nasledovateľov popudzujes k milkovaniu, zakiaľ to ešte nezodpovedá ich prírode; zneužívaním obidvoch po-

hlaví zhanobuješ prírodu. Hľadiš, aby tvoji prívrženci privykli na nočné ohavnosti, a deň potom prespia. Hoci si nesmrteľná, bohovia ťa vyobcujú z pomedzi seba, a dobrí ľudia pohrdajú tebou.

Tvoji mladí priatelia desne hynú, tvoji starí priatelia stanú sa blbcami. V mladom veku plávali v rozkošiach, v dospelom veku stonajúc sa len tak vlečú. Hanbia sa za staré skutky a teraz ich tlačí vyžitá ustatosť. Ale ja bydlím medzi bohami, obcujem s najlepšimi ľuďmi. Bezo mňa ešte nevzniklo žiadne dobré podujatie; uctievaajú ma bohovia a ľudia. Milujú ma umelci čo pomocnicu, otcovia čo ochrankyňu ich domova. Mojim priateľom je vítaný aj pokrm aj nápoj, pretože ho vtedy užívajú, keď je potrebné. Spánok je im sladký viac, nežli lenivcom, a predsa nezanedbajú preň ani jednu povinnosť. Priatelia ich milujú, vlast ich má vo vážnosti. A keď nastane osudom určená posledná chvíľa života, nepodľahnú zabudnutiu, lež ich skvelá pamiatka na veky žije na ústach pozdných pokolení. Herkules, potomku preslávnych predkov, budeš-li takto žiť, večná sláva bude твоjím podielom . . .

•

Toto píše o Herkulesovi Xenofon (De Cyri expeditione 3.) Drahý priateľu, aj ty prídeš na rozcestie a zkusíš to, čo hovorí sv. Pavel ap. (Gal. 5, 17.): „Telo žiada proti duchu“, a budeš musieť rozhodnúť, či budeš telo, alebo ducha poslúchať? Pozoruj len!

Z CHLAPCA MLÁDENEC.

Keď si prežil asi 15. rok, podivnú premenu si zbadal na sebe, drahý priateľu! Vre tvoje telo, duša; nové zjavy, nové myšlienky, nové názory, nové námahy, neznáme túžby vzniknú. Tak je to s tebou, jako s mladým vínom, ktoré musí kysnúť, aby bolo čisté a cenné. Je to prechodná doba. Bezpovedomý chlapec sa stane povedomým mládencom. Táto vážna premena je spojená s takým pretvorením, ktoré preniká všetky čiatky tvojej bytnosti. Na zaniknutie odsúdené dieťa zápasí s narodiť sa majúcom mládencom. Jako na jar v ratolestiach stromu zbudená sila núti puky k pučaniu; tak aj na jar mládeneckého veku ohnivá krv mieša žiadosti, myšlienky, hýbe celým človekom. A ty zmätený, hanbou preniknutý hľadiš do víru nových myšlienok a žiadostí; sám sebe prichádzaš čo cudzí; zimnica nepokoja ťa lomí.

VYVIŇUJE SA TVOJA ÚSTROJNOSŤ.

V prvom rade veľmi premení sa tvoje telo. Údy sú dlhšie; trochu smiešnu podobu dostaneš. Ani nevieš, čo robiť s dlhými, neobratnými rukami, jestli ich nevopcháš do vrecka. Chytro si vyrástol z prvých dlhých nohavíc. Veľmi narastieš za 2—3 roky. Už nebeháš tak ľahko, jako malé deti; ale ani tak pokojne, jako dospelý. Pľúca, prsá sa ti vyviňujú, kosti ti tlstnú. Do starej hladkej tvári detinskej sa vryjú vážne ťahy.

Už je po peknom tenkom hlase. A keď ťa nikto nevidí, pred zrkadlom si vykrucuješ malé, šibajúce fúziky. A či je tomu nie tak? Všetko ukazuje, že je tu jar tvojho života. A veď jaro je veľmi vzácnou dobou, rozhodnou pre úrodu celoročnú. Po nešťastnom jarnom počasí nasleduje neúrodné leto, strašná jaseň. Ale nielen zovnútorňá podoba tvoja sa zmení, lež i tvoje šľachetnejšie ústroje. Srdce, pľúca, mozgy, nervy rastú veľkou vnútornou námahou, aby boly zodpovedajúcim prostriedkom vyvinutejšej ústrojnosti. Priechod z detinského veku do mládenecského je opravdivým víchrom, búrkou. Dost často ťa hlava bolí, z nosa ti tečie krv, závrat máš, srdce ti silne tlčie. Neboj sa, to je spojené s vývinom prírody. Môžeš vyzdravieť zodpovedajúcou stravou, spánkom, zábavou. Ale nezaбудni, že tento vek je chalanskou dobou a to najvýznamnejšou v celom zemskom živote tvojom. A bohužiaľ, premnohí bez povedomia zhubia túto veľavýznamnú dobu svojho života.

KEĎ JE APRÍL.

Tvoja nálada je vrtkavá, hnevlivá, sebecká, sporná, nepozná auktoritu, seba vysoko ceníš, hľadáš úctu a uznanie. Taká premena sa stane v tvojej myšli. Jako kebyš' bol aprílom: ráno utešene svieti slnko, o chvíľu sa leje, a keď zro-nený prídeš domov, zas sa milo usmieva slnko.

Takým pomínuteľným vlivom podliehaš. Tu ťa nebotyčná oduševnenosť rozpaľuje, tam zas ťa

zroňuje zúfalstvo, povedomie nezdaru; a príčinu toho nevieš uhádnuť. Dostaneš chuť túlať sa. Bažíš za dobrodružstvom, chýrečnosťou, rád bys' účinkoval veľkolepe, a ne jeden chasník aj utečie z domu. Akoby v tomto veku bola duša katharrálnou. Aj najmenší prievan jej zaškodí, a lieku nieto.

Zapálená je duša, a nie pľúca. Vznikne veľká zimnica: repceš, nespokojný, nahnevaný si, potíš sa: vypotíš zo seba veľa hlúpeho huncútstva; vo veľkej zimnici sotva si v stave prehovoriť poriadne, lež len surovo, mykáš plecama, obrážaš. — Ktorí nepoznajú tento vek, nejapne sa ti posmievajú, čo nevychovanému chalanovi; malí sa ťa boja, starí sa hnevajú na teba: a to všetko ťa veľmi roztrpčuje. Tvoj stav je tajomstvom tebe samému; treba by bolo nie sa ti posmievať, ale ťa napomáhať. Ach, však je len šťastlivý ten mladík, ktorý v tomto veku najde vážneho múdreho vodcu, pred ktorým môže odhaliť s dôverou svoje ťažkosti. Ach, však je len nešťastlivý ten mladík, ktorý vo svojich pochybnostiach hľadá vývod u zkažených priateľov.

NOVÉ MYŠLIENKY, NEZNÁME ŽIADOSTI.

Ale cítiš a zkusuješ u seba aj iné veci. Veľmi vážne zmenila sa aj tvoja duša, ktorá bola doposiaľ nevinne vrelá, súladná, detinskou prostotou vynikajúca. Podivný smútok ju opanoval, sta by sa v hustej hmle nachádzala. Myšlienky, žiadosti vzniknú v neznámej tme,

o ktorých si doposiaľ ani pochopu nemal, a ktoré ťa teraz — keď v tebe prvýkrát vznikly — do zmätku vrhajú. Úzkostne pamätáš na svoju myseľ, pred dakolkými rokami pokojnú a nemýlenú. V zmätku terajších nových myšlienok bojazlive vznikne v tebe myšlienka: čo je to, či som sa mravne zkažil? Môžem ťa uspokojiť: nemáš príčiny báť sa. A predsa ťa musím upozorniť na to, že v chalanskom veku sa rozhodne tvoja celá budúcnosť, celý tvoj mravný život. Teraz sa rozhodne, či tvoja, k panovaniu povolaná duša si podmaní v tebe nižšie, zverské náchylnosti, či sa môžeš stať šľachetne smýšľajúcim, vznešeným hrdinom, alebo poľutovania hodným otrokom planých zvykov. Toto všetko sa vzťahuje na mladíkov, ktorí nie sú vystavení zovnútornému vlivu planému pred vekom chalanským. Lenže bohužiaľ, premnohí sú od zkažených priateľov zasvätení do takých vecí, ktoré by ešte len teraz mal im odhaliť ústrojný vývin dľa prírodného poriadku, teda prv prežili túto rozrodu, ale nie bez porušenia. Teda čože nového pocituješ?

V tomto veku častejšie pamätáš na tú skutočnosť, že je ľudské pohlavie dvojnásobné. (Vedel si to síce aj doposiaľ, lenže ti na tom veľa nezáležalo.) Je muž, a je žena. Aj doposiaľ si to videl, ale si nestál veľmi o to. S devami si mal doposiaľ len taký potyk, že behom hry si im mykol vrkoč; a veľmi sa ti páčilo, keď začaly náramne výskať. A teraz bys' to neučinil už ani za svet. Shováraš, alebo zabávaš-li sa

s dievčaty, neobyčajná, doposiaľ neznáma predpojatosť, neskôr teplota, ba radosť ňa preniká. Hľadáš na to, abys' bol pred nimi čím peknejším, milším, múdrejším; rozprávaš im o ich skutočných alebo vymyslených vlastnostiach, vlohách; už ich netaháš za vrkoče, ba naopak sebaobetave im ponúkaš svoju rytiersku službu, a keď im čo padne na zem, rýchle sa sohnáš, abys' im to zdvihol; a taký si natešený, že bys' bol hotový na ich rozkaz aj kurence pást.

PRVÁ LÁSKA.

Keď prídeš domov medzi svoje knihy, alebo do inej práce, musíš sa siliť aby si sa mohol pripraviť na druhý deň. Chceš vážne pracovať; a hľa, naraz zbadáš, že si nakreslil utešenú ženskú, hlavu miesto toho, že bys' bol na úlohe pracoval. Inokedy zas ani nevieš, ako sa to stalo, až keď je hotová ľubostná báseň, o ktorej sa domnievaš, že zodpovie aj tým najväčším nárokom.

Avšak to je len začiatok. Pomaly zbadáš, že sa v tvojej hlave vždy viacej rozmáhajú takéto a podobné myšlienky, s ktorými sa tvoja celá bytnosť zaoberá. Musíš sám soznať, že si zalúbený.

A tvoje statočné svedomie je od strachu nepokojné, a nevieš čo je s tebou, či si nenastúpil cestu zkaženosti. Nová úroda zreje v tebe, a nezkúsené oko tvoje naplašeno hľadá na ňu; či je to žito, alebo kúkol.

VÝVIN JE ÚMYSLOM BOŽÍM.

Priateľu môj, uspokoj sa, doposiaľ sa ešte nestalo nič zlého. Táto celá vec je celkom prirodzená; je to priebeh, ktorý skôr-neskôr u každého človeka vznikne. A tieto pohlavné pohyby a city z dopustenia Božieho sa stávajú. Veď povolaním väčšiny ľudí je, aby udržiavali pokolenie ľudské.

Vzájomná láska dospelého muža a dospeljej ženy má sa spojiť vo svätyni rodinného života; a spojených dvoch tiel a dvoch duší lásky ovocím je nové a nové dieťa, aby sa zaplňovali štrbiny smrťou spôsobené. Teda tie nové city vznikajú v tebe v smysle zákonov prírodných; a veď prírodné zákony sú sväté a také ostanú zatiaľ, zakaiaľ človek hriešnou rukou neprtáči v nich. Svätá je naša duša, žijeme-li dľa vôle Božej; a svaté je i naše telo, tento utešený chrám nesmrteľnej duše. Ejhľa, priateľu môj, toto je úmysel Boží. Dľa vôle Božej je to, že sa vyvíňujúci mladík zaujíma o devy, zpomedzi ktorých si má vybrať kedysi svoju družku. Teda vzájomná láska osôb rozdielneho pohlavia — vo svojom čase, na svojom mieste, a dovoleným spôsobom — nielen že nenie hriechom, ba naopak, je jedným najutešenejším darom Božím. Lenže láska môže byť aj — tmavým hrobom.

BEDLI!

Dľa najväčšej a nezmeniteľnej vôle Božej *len v manželstve* čo ustanovizni od Boha na za-

chovanie pokolenia ľudského založenej je dovolené, hovieť tomuto pudu, ktorý sa začína prvý raz zjavovať a ktorý rastie s vekom. Lenže ty si ešte ďaleko od manželstva. Veľmi ďaleko.

Teda tvojou najsvätejšou úlohou je, v terajšom veku svojom tieto žiadosti, pudu neporušene, čisto a nedotknute zachovať do tej doby, v ktorej pojdeš pred oltár so svojou nepoškvrnenou oddanicou. Pred manželstvom nikdy, pod žiadnou záminkou, ani v samote, ani ináč nesmieš hovieť týmto žiadostiam, ani ich poslúchať. Každý neženatý človek spácha ťažký hriech, keď vedome a svevoľne zaoberá sa s takými myšlienkami, citami, skutkami, ktoré sa vzťahujú na pohlavný život. Teda bedli a vzpieraj sa proti nim. A keby tvoja vyviňujúca sa ústrojnosť spôsobila v tebe také myšlienky, musíš ich — akonáhle zbadáš — odohnať, *a až po manželstvo je zakázané takým žiadostiam hovieť*. Kto sa takto chová, po dobrej ceste kráča. Toto je tak vážnou vecou, že nesmieš na ňu zabudnúť. Dôveruj vo svojej statočnosti, v sebe a vo svojom ráze. V tvojom veku nebezpečne účinkuje zvlášte obrazotvornosť. V tvojom veku je skoro každý mladík blúznivcom.

Ale ty bedli, abys neupadol do chyby tak početných mladíkov, ktorí si v ružovej barve predstavujú budúcnosť podrobne, a pri tom zanedbávajú svoje povinnosti, nekonajú svoje práce. Teda bedli, aby sa tvoja duša nezamotala do hmly citlivého snenia.

Opätujem, že tieto pohlavné pudy zjavujú sa u každého mladíka; a tento pohlavný pud je svätý, lebo zúčastňuje človeka na tvoriacej sile Božej. Teda nesmie ťa do zmätku vrhnúť to, že sa tie žiadosti zjavujú. Tieto znamenia jakoby hovorily, že sa v tebe započal priebeh zretia v muža; a dľa plánov Božích teraz sa sbiera v tebe sila k tomu, abys' mohol byť kedysi otcom. Teraz je tvojou svätou povinnosťou, abys' tieto vznikajúce žiadosti nedráždil, nezosilňoval čítaním, pohľadom, rečou, skutkom, ale čerpaj silu z povedomia svätého povolania, ktoré na teba čaká; pamätaj na ten boj, ktorým ich musíš ukrotiť!

V NEBEZPEČÍ A VÍCHRI.

Ejhľa, drahý môj priateľu, takto sa dostaneš vo svojom vývine na rozcestie. Jako Herkulesovi, aj tebe sa zjaví Hriech a Cnosť; volajú ťa, abys' šiel za nimi. V pôvabnej podobe stojí pred tebou Hriech a plnou hrstou ti ponúka smyselné rozkoše.

Tvoje pudy z roka na rok násilnejšie vystupujú za pomoci obrazotvornosti.

Jako krvožížnivé dravé zvery tupým ručaním strašia v Sahare pocestných ľudí v dobe oddychu, práve tak sprevádzajú roky tvojej mladosti husté útoky nižších pudov. Pôvabne líčia rozkoše a radosti, ktoré skytá rýchle hovenie pohlavným pudom. Ustavičné pokušenia ťa budú vábiť, abys opustil cestu mravnosti. Jakoby od-

viazaný diabol zúrili v tebe, ktorý prosí, hrozí sľubuje, posmieva sa, do zúfalstva ženie, abys' šiel, bežal do víru pohlavných rozkoší. A v hroznom bzučaní ukrutnej víchrice vnútornej akobys' ani nezbadal utešenú postavu Cnosti, jakobys' ani nepočul jej šľachetný hlas pre dotieravý krik smyslov: Ostaň čistý, never hriechu; ani jednou myšlienkou nezahreš proti svätej čistote. Nedotknutú zachovaj svoju dušu, telo dľa príkazu Božieho, pre svoju poctivú oddanicu. Vezď, že len takto budeš kedysi blažený, charakterný, statočný muž.

Lenže víchor ďalej zúri; najsilnejšie vo veku 18—24 ročnom; a ty, drahý priateľu môj, musíš byť silný, na zúriacich veľkých vlnách pevne musíš stáť. Roky musíš viesť boj proti náruživostiam. Ale hľa, to sú také válečné roky, ktoré sa dvojnásobne započítajú. Tvoj charakter sa teraz vyvinie nezmeniteľne. Teraz sa rozhodne osud tvojho života. Už pohan Ovid povedal (Her. V. 103.): „Porušená čistota nedá sa napraviť žiadnym spôsobom; razom zhynula.“ Čistota sa dá len raz ztratit'. Beda ti, jestli si raz padol, jestli si sa raz potkol. Ráznym mužom stať sa môže len ten, kto hrdo vedel vo svojej mladosti na uzde držať svoje náruživosti. Jak ľahko sa spraví prvý chybný krok, tak ťažký je vážny návrat. Jak ľahko je zo sedla vypadnúť, tak ťažko je do sedla späť sa dostať. Dnes ešte len zápasíš, a to je nie nehoda. Bedli však, abys' voľakedy neoplakával žalostne svoju ztratenú nevinnosť. Teda, priateľu môj, chceš byť stále silný?

Ci chceš nahliadnuť, že vo veku vyvíňujúcom sa tvoje vznikajúce pudy ešte nemajú práva žiadať, aby sa im hovel, lebo sú ony len vzpomienkami na tú vážnu tvoriacu prácu, na ktorú ťa Boh vyvolil v budúcnosti. Či chceš zachrániť kvetnú záhradu svojej duše od pustošenia májového mrazu? Či chceš silnou rukou na uzde držať rujné pudy telesné? Či chceš poriadok uviesť v svojich myšlienkach? Či chceš skalopevne stáť a nebehať za vábivým svetlonosom? Či chceš svoju pudnú prirodzenosť zverskú dať do pút ľudskej duše, keď ťa žerie pekelný plameň vo твоjich žilách? Drahý priateľu môj, chceš ostať čistý vo svojej mladosti?

Ach, premnohí sú, ktorí nebedlia. Bez tušenia vstúpia na svah nemravnosti. Avšak beda tomu, kto ide dolu svahom. Beda tomu, ktorého dušu mráz zasiahne v mladom kvete za májovej noci . . .

III.

MRÁZ ZA MÁJOVEJ NOCI.

Najväčšou krásou mladíka je mravná nedotknutosť. Jednúc aj ty prídeš na rozcestie. Daj si pozor, abys' sa nevrhol do vábivého víru. Ťažko sa zastaví ten, kto stúpil na svah. Pozriže na biedny osud toho úbohého mladíka, ktorý nastúpil klzkú cestu nemravnosti! Jako v každom človekovi, v jeden deň vzniknú aj v tebe nové pudy, nové žiadosti. Vznikne v tebe neurčiteľná zvedavosť, abys' poznal tajemstvo života, abys' hovel vznikajúcim žiadostiam a čím častejšie

mal potyk s takými, ktorí ti veľa vedia rozprávať o háklivých veciach. Aj v tomto mladíkovi — jako z počiatku v každom — bojazlivo sa ozve napomínajúci a spravujúci hlas svedomia v prvé dni. Ale ach, nepovšimne si vážnej rady svedomia. Povie si: Veď som už nie dieťa; ja už aj tieto veci musím poznať; len z vedeckého stanoviska mi záleží na tom atď. Lenže svedomie je pobúrené do istého času, ale hlas jeho je vždy tichší, jeho vzdorovanie vždy slabšie, až konečne úplne utichne.

Ale však si on práve toto žiadal; žiadal si, aby mu nič nezavadzalo, keď chce mať na svete pôžitky. A mladík je otrokom podlých pôžitkov.

DOLU SVAHOM.

Pomaly už všeličo videl, slyšal, zkusil, činil; stal sa zkuseným chlapcom. V prvých mesiacoch uspokojil sa ľúbostnými básňami, ktoré zhusta písal, a to z počiatku len v prázdnom čase. Neskôr vo sne, pri líhaní, pri vstávaní len s ňou sa zaoberal. A keď sa mal učiť, aj vtedy len nad novými básňami si lámal hlavu, alebo na to myslel, jako budú devy obdivovať na prechádzke jeho vyžehlené nohavice, alebo sňahobiele manžety.

A z tejto prechádzky by nikdy ani za svet nevystal. Domnieva sa, že pôvab jeho osoby a rúcha je nedostihnuteľný. Parfümové vlny sa valia za ním. Zaľúbenosť miluje ozdobu, nádheru, nápadnosť, namyslenosť. Dumá v sebe: Jako sa skvejem. Lenže aj práchnivý strom sa skveje vo

tme. Domnieva sa, že ho každý obdivuje, že je elegantný; iní činia poznámky: Aká to maškara, aký to bláznivý otrok módy. A šťastie, že ešte niet ďalekohľadu, s ktorým by sa dala vidieť jeho vnútornosť. Museli by zkusiť ľudia: Pýcha na ulici, a blato v truhlici!

MEDZI KAMARÁTMI.

Takto sa prechádza po ulici so svojimi druhami, a ich rozhovor nepovzdvihuje ducha. Beda tej deve, ktorú stretnú. Idú ju prepichnúť svojim pohltným pohľadom; vedľa nej idúc, činia nezralé poznámky; a tak je aj viac obetí.

Vojdú do kníhkupectva, aby mohli nové veci čítať; veď sme už nie deti, aby nám to bolo zakázané! Rodičom kradnú peniaze, aby mohli v skrytosti čítať ohavné spisy. Zapália si na cigarku, čítajú a v sprievode neslušných poznámok vysvetľujú si obsah ohavného sošitu. Ošípaná málo kedy navyhadzuje rypákom toľko hnusoby z kaluže, jako oni zo svojich mastných úst. A keď sa už naučili jeden od druhého rozličný hnus, ohavné žarty, nemravné piesne, a keď už vypili ukradnutým grošom kúpenú liehovinu, potácajú sa domov, akoby tú najšlachetnejšiu prácu boli vykonali.

Ejhľa, dost častá udalosť z chalanského veku. Možno, že iní mladíci iným spôsobom idú do záhuby; ale to sa nedá zapierať, že mladíci väčším dielom od *zlých kamarátov* sa pokazia a tak nastúpia cestu nemravnosti.

TREPOTANIE.

Sladký spánok obchádza večer nášho mladíka. O to má malú starosť, ako mu vypadne na druhý deň úloha. Naposledy dakedy aj malá lož spomôže človekovi. Na to myslí, o čom sa budú shovárať v prestávke, čo počuje o činnosti istých telesných častok; týmito vecami sa zaoberá jeho obrazotvornosť, a preto nemôže zaspáť. Milé sú mu tie myšlienky, ktoré sa mu ošklivily pred ktrátkym časom. Srdce mu silne tlčie, krv má rozprúdenú. Rád by vedel, či je tá vec naozaj s takou opojujúcou rozkošou spojená? Až tak horí túžbou — (však som tu sám, nikto ma nevidí) — zkusíť to na svojom tele, o čom slyšal síce, že je ohavným hriechom proti prírode, a že tak zhanobuje sa počestnosť jeho a hodnosť ľudská, ale ktože sa stará o hriech, keď pud, ktorý sa už i tak stal pánom následkom vedených rozhovorov a čítania, násilne zúri.

RÚCA SA CHRÁM.

Spáchal prvý hriech v súkromnej skrytosti. Nešťastný mladík vrhol sa do bahna sebaprznenia. Svedomie sa pohlo, hryzie ho. Za chvíľu myslí na svoju nevinnú, čistú dušu, a teraz po prvom páde hrúzou ho naplňuje náhle pustošenie mnohonásobnej šlachetnej nádeje.

Asi takto stál Napoleon zamyslený so založenými rukama pred horiacou Moskvou v

ruskej snehovej pustine. Takto mohol plakať prorok Jeremiáš na zrúcaninách mesta a chrámu. A keď oplakávame mŕtvolu preto, že ju opustila duša, o čo viac máme oplakávať dušu, ktorú opustil Boh. *Ach, bodaj by plakal, krvavé slzy ronil tento mladík preto, že poškrnil chrám, lebo veď premnohé kostoly sú bezcenné poklady oproti živému chrámu Božiemu, oproti čistej duši mladikovej.* Na toto myslel sv. Pavel, keď písal Korintčanom: „Či neviete, že ste chrámom Božím? A že duch Boží prebýva vo vás? Jestliže však kto chrám Boží poškrní, toho zatratí Boh, lebo chrám Boží je svätý, ktorým ste vy.“ (I. Kor. 3, 16.) — Lenže vzpomätanie trvá len niekoľko dní. Zanedlho ho zas vidíme medzi starými kamarátmi. Zas počúva nové príhody, naučí sa novým veciam, smeje sa nad novými žartami, o týždeň znovu spácha ten ohavný hriech, o týždeň zas, a potom vždy častejšie; do času sa ešte trepoce svedomie, jako plameň, ktorý čo chvíľa vyhasne, alebo jako na železo chytená zver . . . ale čo chvíľa ustane, umlknú úplne. Načo by sa ohlasovalo, keď je on už i tak hluchý . . . Ubohý mladík! zničená je ohromná sila tvojich mladých rokov, tvoja vôľa je chromá!

Ach, kebys' predvidel, jak žalostne budeš oplakávať v 20. roku tie hriechy, ktoré si tak zavčas páchal! Kebys' predvidel v 15. roku, jakým bezcitným a bezcenným sa stane tvoje bystré srdce? Kebys' videl, jakou ohavnou handrou učiní tvoju dušu ten ošklivý hriech? Keď pri-

šachu chybne potiahneš figuru, späť ju stiahneš, ale kroky nemravnosti odvolať sa nedajú, nikdy viac sa nedajú napraviť. Hriech vrhá hodnosť ľudskú do bahna. Mladík sa hanbí a ufahuje na skryté miesta, kde ho nikto nevidí. Však známkou diabolskosti je, že sa bojí svetla, verejnosti. A veď kalný pohľad mladíkov, vpadnuté oči i tak prezradzujú jeho ohavné ošklivosti. Tento hriech tak žerie mladíka, jako červ sožiera strom.

OŠARPANÁ MLADOSŤ.

A jakýže je jeho charakter? Smelosť, udatnosť, láska k vlasti, rodičom, šľachetné seba povedomie, odhodlaná rytierskosť, podivná krása duše zvädly, zmenily sa v nevšimavú bezcitnosť. Či je možný smutnejší zjav, ako keď v jarnej dobe vidíme mladý strom bez pukov, bez listia krivo stáť s ovesenými haluzami? A veď tak vyzerá zavčasu ztratená, ešte len slabo známa nevinnosť, vo víchri bezúzdnych náruživostí. Aj najsilnejší strom ztratí list, skrčí svoje haluze, vyschne, keď ho raníme, a tou ranou vytečie jeho obživujúca sila. Tento ohavný hriech podobné pustošenie spôsobí u toho, kto sa stane jeho biednym otrokom.

Či si už slyšal, drahý priateľu, o tej starovekej žene, čarokrásnej Pandore, ktorá čo veno utešenú zlatú skriňku dala svojmu mužovi? Ale keď sa skriňka otvorila, bieda, bolesť, choroba, sa valila z nej na celý svet. Drahý môj priateľu! aj zakázaná telesná rozkoš je zvonku takou zlatou skriňkou. Ale beda tomu, kto nerozvá-

žene otvorí túto skriňku Pandorinu. — A hoci obetuje pokoj svojej duše, taký mladík nie je blažený. Lebo keby bol blažený, nepachtil by za novými rozkošami. Telo, ktorého hriešnym nárokom opätovne hovel, neúprosne žiada ďalšie pôžitky. Nikdy je nie spokojné, keby mu aj dušu svoju dal. U pôžitkára takrečeno aj duša sa zmení v telo. Taký človek má tvrdé, sebecké, nemilosrdné srdce. Jeho duša je opustená, zronená, jako odviazaný diabol, lietajú jeho náruživosti. Ach, však len hlboko môže upadnúť človek. Zviera nepácha nemravnosť, lež len človek, ktorý je na obraz boží stvorený a slobodnou vôľou obdarený.

Kto aj len okúsi nemravné pôžitky, tak pochodí, jako potkan, ktorý zjedol otravu; hrozná páľčivosť ho trápi vnútorne, zúfale beží za vodou, pije všade, kamkoľvek príbehne, ale oheň smädu nezanikne, zakiaľ nezhyne otrávené zviera. Taký hrozný oheň zapálil v sebe mladík nemravným skutkom. Rozkoš je sladká, jej koniec horký. Hrá sa s tebou rozkoš, radosť, ale koncom je bieda, opustenosť. Tento hriech je dľa lekára dra Friebra najistejšou a najhroznejšou cestou do hrobu.

ĎALEJ NA CESTE SPUSTNUTIA.

Keď už tak ďaleko zablúdil mladík, ešte hlbšie chce vyskúmať tajomstvá prírody. Už by rád všetko vedel, čo súvisí s pohlavným životom, s pôvodom ľudského života. On, čo starší školák,

sa cíti byť dost zralým na to, aby všetko vyskúmal na svete; i také veci, ktoré svätá vôľa Božia drží v skrytosti svätyne rodinnej. On to všetko pred manželstvom chce vedieť a zažiť. Jeho druhovia sú aj v tomto zkúsení. Ochoťne vlečú nešťastníka do zrady hriechu, kde ešte nešťastlivejšie spustlé dievky zasvätia ho do všetkých tajomstiev, ktoré si len žiada. Ba často nepotrebuje k tomu ani zkazených druhov. Veď po ulici väčšieho mesta večer nemôže ísť mladík bez toho, žeby zakrnelé podlé osoby ho neoslovily, nevábily do hrozného mravného úpadku.

Obraz spustlosti vždy zroňuje. Smutnou vecou je, vidieť pustošenie válkou na utešenom kostole zapríčinené. Ale o veľa väčším žiaľom je, pustošiť v chráme mladej duše, kde sa ešte nedávno milo skvel jasný oltár vrúcnej zbožnosti a plápolal svätý oheň vzornej oduševnenosti.

Teraz už niet pred ním tajnosti. Všetko videl, zkúsil, počul, činil. Či je však blažený?

Prečo je tak žalostne smutný jeho zrak? Prečo je tak zamráčená jeho tvár? Prečo nehľadí ľuďom do očí? Prečo je taká bledé jeho líce? Prečo nemá chuť k učeníu a práci? Prečo je tak poľutovaniahodne roztržitý? Prečo má oči vpadnuté? Prečo sa zle cíti medzi poriadnymi mladíkmi? Prečo mu nechutí nevinná hra? Veď už všetko vie!

Hej, vie všetko! A práve preto nie je blažený. Vie, že márne hľadal blaženosť obetovaním svojej mravnej nedotknutosti, charakteru a počest-

nosti. Tam hľadal blaženosť, kde jej niet. Keď priložíme k uchu mušlu, obnoví sa v nej bzučanie starej vlasti, mora. Tak sa obnoví v mladíkovi v dobe tichej utiahnutosti bývalá námaha, žiaľ, šľachetná snaha utrápenej duše. Veď s rozohriatou tvárou, pachtiacim srdcom bežal za dúhovou stopou mienenej blaženosti; motýľ odletel, a v ruke nešťastníka ostal len tmavý pel s lišaje opadlý.

A tento pel odvliekol pokoj, blaženú budúcnosť mladej duše.

Francúzska kráľovna Blanka takto prehovorila k svojmu jedinému synovi, neskôr svätému Ľudvikovi: Moje dieťa, viac ťa milujem, nežli seba samú. Ty si mojou jedinou potechou, ty si nádejou ríše, a predsa — radšej bych ťa videla mŕtveho, nežli bych mala slyšať, že si svevoľne aj len jediný hriech spáchal. — *Áno, radšej na márach, nežli v bahne hriechu.* Ach, však by len žalostné boly slzy úzkostných rodičov; však by len utrápené bolo rodičovské srdce, trýznená nemou bolesťou duša dobrého otca, keby videl trápne svíjanie dieťaťa v hriechu, keby mal pochop o mravnom úpadku svojho nešťastného syna.

Nemilosrdný synu, prečo neušetriš od tejto duševnej bolesti svojich rodičov, ktorí tak veľa obetovali za teba.

Mučeník Leonidas zbožne bozkával prsá svojho spiaceho syna Origena, lebo vedel, že tam bydlí Svrchovaný. A ty, nešťastný synu, smradlavým blatom si zahádzal najmilší chrám Boží,

svoju dušu, ktorá nedávno bola anjelsky čistá. Ale toto je ešte len začiatok svahu.

ZÁKON VOLNÉHO PÁDU.

Dľa silozpytného zákona predmet padá na zem nie rovnakou, lež vždy rastúcou rýchlosťou. Aj v duši je skrytá veľká záhubná sila, ktorej jestli podľahneme, vždy väčšou rýchlosťou nás vrhá do hlbiny hriešnosti. Len malá ľahkomyseľnosť, len prvý pád, a už účinkuje zákon voľného pádu. V úpätí nemravnosti vidíš sklopenú hlavu, sohnutý chrbát, bledú tvár, zničený charakter; šarinou sa stala kvetina, mrvou to, čo malo vynikať hodnotou. Drahý môj priateľu, krvožížniví vlci sa skrývajú v hlbine ľudskej prírody; nekrm ich; oni za krvou bažia. ssajú tvoju mladú, čerstvú krv. Neodväzuj dravých psov, pohryzú ťa a poškvria ti dušu. Sv. Pavel píše (I. Kor. 1, 18.): „Vyhýbajte smilstvu. Každý hriech, ktorý človek spácha, je mimo tela; len kto smilní, hreší proti telu.“

MAZURSKÉ JAZERÁ.

Ruské vojsko hrozne bolo porazené pri mazurských jazerách. Hlavný veliteľ Hindenburg, ktorý dôkladne poznal tento veľmi bahnistý kraj, dľa premysleného plánu tiskol nepriateľa k týmto jazerám. Keď ruské vojsko cúvalo, celou silou sa vrhli Nemci na nich. Rusi museli ustupovať. Pred nimi bahno, za nimi nepriateľ. Razom však zastavil sa nemecký zástup; zľakli sa hrozného

zjavu. Rusi vbehli do bahna, krytého zelinou, vyše hlavy zaviazli do hlienu, už len ruky im bolo vidieť a slyšať zúfale volanie o pomoc. Lenže nebolo možno pomôcť im. Bahno ich stiahlo do hlbiny. A čo sa stane s takým mladíkom, ktorý nastúpi bahnistú cestu nemravnosti? Ide dolu do hlbiny bahna, aby zhynul.

IV.

NA DNE BAHNA.

„Ohyzdníci a smilníci budú mať svoj podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou.“ A sv. Paveľ hovorí (Ef. 5, 3.): „Smilstvo a všelijaká nečistota nech sa ani nespomína medzi vami, jako sa sluší na svätých. Ani mrzkosť, alebo bláznivé reči, alebo šašovstvo, čo nepatrí k veci.“

Na jarmok hnané prasa kvičí, skáče, vzpiera sa, jakoby predvidelo svoj osud. Žena natriasa pred ním kukuricu v ošítke, a sprosté prasa slepo beží za ňou na jarmok, aby bolo predané a zabité. Aj mladíka volá telesná žiadosť, ponúka mu kukuricu rozkoše. Jeho statočná duša, čisté srdce, svedomie hovorí: Nečiň to! Ale smyselná žiadosť omámi a zaslepí ho chvíľu trvajúcou rozkošou. Čo nasleduje po tej chvíli, čos' ztratil, čo čaká na teba, že sa ti zhubia nervy, že zkaze podľahne tvoja počestnosť; o tom mlčí, to je v úschove. Jako v kine pre oslepujúce svetlo, ktoré náhle vznikne, nič nevidíme okolo seba, tak zaslepí mladíka aj smyselná žiadosť, nemyslí, neuvažuje nič, len slepo ide za ňou.

Pohol sa dolu svahom . . .

A beda tomu, kto sa raz pohol!

ZLOMENÝ DUB.

Nečisté rozkoše sú na svete najkratšie, ale i najdrahšie. Človek by to skoro ani neveril. Nebudem preháňať. Nečistota má hrozné následky, ukrutná bieda plynie z nej; úplne sa to ani nedá opísať.

Netvrdím, že každý otrok necudnosti podlieha tak bolestnej záhube. Doktoré silné ústrojnosti vzdorujú útoku. Ale to je isté, že v čim mladšom veku a vo väčšej miere sa kto vrhá do tohoto bahna, tým skorej pocíti pustošenie nemravnosti.

Ale záhuba duše je tým istejšia! Aj duša toho najvyvinutejšieho mladíka veľkú škodu má z týchto rozkoší. Nech ťa neomámi, drahý priateľu, silná zovnútornosť hriešnika. Jeho tvár je snáď červená, sila sa zdá byť nedotknutou, ale duchovná sila je už načatá, pamäť slabá, vlohy rozumu podkopané. V ňom stonie duch pod zrúcaninami; a k panovaniu povolaná duša je v hanebnom jarme biednych náruživostí. Tento hriech zákernicky klame. Lstive ti sľubuje s milým úsmevom nebo i zem, zakiaľ si nezhrešil; a keď ťa pripravil o najsvätejšie poklady, v opustenosti ťa vrhá do zúfalstva.

A čo je to najsmutnejšie, že sa veľmi ťažko dá liečiť. Kto je za dlhší čas jeho otrokom, toho duša sa stane bezcitnou, tupou oproti každému mravnému vlivu; bezvýsledná je tak prosba milého otca, jako i vážna hrozba spovedníkova. Vôľa je zničená; aj chce, aj nechce.

Hneď ráno veľmi ťažko sa vie odhodlať k tomu, aby vstal z postele. Do práce sa ťažko berie. Nie je v stave vážne rozhodnúť. Kedy-tedy vzdychne: Keby takto bolo, keby bolo tak! Rád by sa polepšil, ale nič nepodujme k vôli polepšeniu. Taký je, jako namaľovaný vojak, drží v ruke meč, ale nikdy nemávne ním. Dakedy, po značnejšej duchovnej udalosti náhle sa zatrasie: No, už sa soberiem! Ináč to musí byť! — A nie je ináč; racheta vystrelila, a po nej ešte väčšia tma nastala. *Tento mladík nedá sa zachovať, lebo nechce byť zachovaný.*

„LEN JEDONKRÁT“.

Možno, že úbohého mladíka zpočiatku len zvedavosť viedla na cestu hriechu. Mámil sa, že len jedenkrát ho spácha, aby aj to zkusil. Nevedel, že najťažšie je prvý hriech spáchať, ostatné ľahko idú, ku koncu sa už ani zastaviť nedajú. Teda od prvej chvíle buď silný, lebo sklame sa, kto sa domnieva, že hoci v mladom veku slabého bol charakteru, neskôr bude silným mužom. Neskorý je liek pre toho, kto sa stal biednym otrokom hriešneho zvyku.

*„Principiis obsta! sero medicina paratur,
cum mala per longas convaluere moras.“*

Kto by vedel povedať, kedy sa začína jaseň? Zpočiatku len dva-tri listy spadnú so stromu, neskôr holé ostanú konáre, a razom začne duť chladný vietor medzi okolnými stromami lesa. A tak aj v hriechu nezbadane po-

stupujeme od malého k veľkému. Beda tomu, kto ľahkomyselne začne žartovať so sebakprzením alebo príťažlivou mocou pohlaví, keď aj len jedenkrát chce získať tú telesnú rozkoš, ktorá je len manželom dovolená. Koľkí kajúci mladíci slúbili v slzách polepšenie, videli svoju žalostnú budúcnosť, hanbili sa za hnusnú minulosť, odhodlaní boli viackrát nespáchať ten hriech. Sľub bol úprimný, ale keď boli na seba ponechaní, a obnovily sa obvyklé pokušenia, ich vôľa bola už tak slabá, že takrečeno bez vzdorovania znovu padli; nebolo pomoci.

PRVÝ CHYBNÝ KROK.

Jak mohol ten nešťastný mladík tak veľmi upadnúť? Bol slabý v prvej chvíli. Zpočiatku zriedkavé nemravné reči, čítanie, skutky sa stávaly vždy častejšími, až sa staly každodennou zvyčajou. Vážne už ani len nemyslí na to, aby proboval sa ich sprostíť; veď je už aj jeho duša pokojná; a keby aj naozaj chcel sa polepšiť, veľmi silnú vôľu by musel mať, aby mohol so seba striasť jarmo smyslov, ktoré neobmedzene panujú nad ním. Takým hrozným tyranom sa stal zvyk, že keď prípadne na rozkaz lekárov zo strachu chcel by sa odvrátiť od svojho tajného hriechu, musí si večer ruky sviazať, pretože v noci aj bez povedomia v spánku ho ženie navyklosť do hriechu. Jeho pud je tým bezočivejší, čím častejšie bol spáchaný ten hriech; časté opakovanie sa stane zvykom, zvyk sa stane po-

trebou. Jeho hriech jakoby len náhodou zavítajúcim hostom bol uňho zpočiatku, dnes však je už pánom domu. Keď sa Anthaeus pasoval s Herkulesom, vždy prišiel k novej sile, kedykoľvek sa pôdy dotknul nohama. Aj hriešna náruživosť tým väčšiu moc má nad nami, čím častejšie sa dotkne naša duša blata. A keby sa úbohý mladík s veľkým strachom chcel celkom odlúčiť od toho hriechu, bezvládne sa svíja pod ťarchou kliatby. Už sa mu hriech stal životnou potrebou, jako nikotin, lieh, opium u tých, ktorý ich požívajú.

Hrozný to stav, keď je hriech potrebný! V Južnej Afrike vraj istý had svojím pohľadom okúzli vtákov. Len pozre na svoju obeť, a úbohý vták trepe krýdlama, skáče sem-tam, ale márne, nemôže vzdorovať, vždy musí hľadiť hadovi do očí, čosi ho ťahá, hypnotizuje; okúzľujúci pohľad hadov ho sprostí vôle, vždy bližšie a bližšie musí ísť k hadovi. Razom had skočí a sožerie vtáka. To je obraz mladíka, ktorý sa strhol do náručia nemravnosti. A veď chudák snáď z nevedomosti, alebo nepozornosti spáchal prvý hriech, keď prvý raz cítil smyselnú rozkoš vo svojich údoch. Alebo kamarát mu ukázal, ako sa má istá radosť spôsobiť. Cítil, že je to hriech, lebo však pred rodičmi by nemal smelosti to vykonať. Aj svedomie mu hovorilo, že je to hriech. A radšej by sa dal zabiť, nežli by mal rodičom vyznať, čo činí so sebou. Ale on si nevšimal výstrahu svedomia a pokoj srdca.

Chrobáčik bez tušenia sadne na chlpatý list istej byliny, lenže sa tam chytí a list sa svinie. Po niekoľkých dňoch sa list rozvine, a z chrobáka sú už len biedne trosky. Bylina vyssala z neho všetku silu a život. Aj nemravnosť podobne vycicia všetku silu z mladíka, ktorý bez tušenia sa dostal do jej dravých pazúrov. Prostriedkami duševnej činnosti sú nervy. Teda kto hriješne dráždi svoje nervy, kazí silu svojej duše, a zas každá nemravná domýšľavosť a myšlienka sťa pustošiaci zimnica podkopáva zdravie tela. Preto sa zmeňuje tak nápadne ráz mladíka v celom držaní, ba i zdravotný stav jeho... A tieto veci neostanú skryté pred svetom. Či vie orol dobre lietieť, keď mu krídla zamažeme blatom?

DESCENSUS AVERNI.

Nemravnosť mu zničila nenahraditeľné sily tela i duše, ktoré mal použiť k šťastlivému vývinu svojho budúceho života. Každý vidí na ňom veľkú zmenu, rozum má zatemnený, telesne sa zakrpatí.

Ten usilovný žiak sa stal lenivým. V škole síce ticho sedí, ale myšlienky mu inde lietajú. Meravo hľadá na predmety bez toho, žeby ich videl. Kuje plány budúcich pôžitkov. Keď ho vyvolajú, príde do zmätku a začervená sa. Aj tá najmenšia duchovná práca je mu ťažká.

Odpudí sa od svojich starých dobrých priateľov. Aj na tie najnevinnejšie žarty sa hneď nahnevá, surovo odpovedá. Prítuľný je len k

dvom-trom priateľom, ktorí sú mu podobní. S nimi tajne snuje plány. Keď sa medzi nich náhodou dostane nezasvätený priateľ, svesia nos, smúšťia čelo, aby sa čím skorej vzdialil od nich. Na tom mu nezáleží, čo sa v škole prednáša. Nie je vstave dlhšie sa zaoberať s jedným predmetom; luhá jak najatý, nad čím sa každý diví; kto je zaošklivený ohavnými hriechami, menších si už ani nevšimne. On sám cíti najlepšie, jak hnusný je jeho život. Veľmi luhá, aby mal aspoň náter dobroty. Pravdomluvnosť je plodom čistej duše; lož je dcérou nečistoty. Úslužnosť, úprimnosť, povďačnosť, oduševnenosť už dávno ho opustily. Podkladom mravnej sily je čistý život. Ináč hynie duša. Čo stojí červené jablko, keď je červivé; čo stojí drahá rakev, keď je v nej hniloba. Jeho povaha je surová. A je to vec celkom prirodzená. V chládku nenarastie silný strom, v pliesnivej pivnici nemá vzrastu šlachetná kvetina. Teda ani u zkaženého mladíka nemôžu jestvovať cnosti. Smutný zjav je to, keď hmla zatiahne utešenú dúhu; a veď to isté činí nemravnosť s bytnosťou mladíkovou. Už nedbá veľmi ani o spravodlivosť. Pamflety, nemravné knihy, návšteva divadla, kina, zábavné schôdzky, hriešna známosť s darmi podporovaná: k tomu všetkému peniaze sú potrebné, ktoré kradne od rodičov, alebo inde, kde je to možné. Duchovné vlohy slabnú, chuť k vážnemu zamestnaniu hynie; citlivosť je tupá, k zúfalstvu náchylná, postup na jakejkoľvek dráhe je ne-

možný. Jediným predmetom obrazotvornosti a zaujímavosti je nečistota; o charakternosti ani reči. Chúlostivosť, lož, pokrytectvo, podlosť ozdobujú takého mladíka, ktorý na všetky strany kreslí a maľuje hnilé plody svojej zkazenej obrazotvornosti. Veľmi je nervózny, šialené myšlienky mu prenikajú modzgy. A ináč to ani nemože byť. Či si dá zakázať oheň, aby nepálil? Smola aby nešpinila, more, aby sa nebúrilo? Zlodej iných, necudník seba okráda; kradne si najcennejšie poklady: klesnú sily, duševné vlohy. Pekelný to úpadok, pospiecha do pekla.

„OSVIETENÍ“ MLADÍCI.

Po ztrате charakteru, dobrých vlastností, nasleduje úplná zkaza mravná a nevera. Vec je veľmi vážna a osudná. 14—15 ročný chalan rozpráva čo neverec posmešne o viere, mravoch, Bohu, kdežto vynikajúci učenci sveta s úctyplnou povďačnosťou spomínajú tieto veci. Ani poloučencom nie je a trepe do sveta, že jemu márne káže kňaz, on vie, že niet neba, pekla, Boha, duše. Čože vie teda taký nedouk, čo by nevedeli základní mudrci? Svetochýrny vynálezca hromosvodu, Franklin sám si zhotovil nápis na náhrobník:

„Tuto leží pokrm červov,
Prach to Franklin Benjaminov;
Jak obálka jednej knihy,
Ktorá vzdialená je nyní.
Ale úfam, že kniha tá
Nie je na veky ztratená;
Prehliadnutá, opravená,
Bude ešte krajšie vydaná
A znovu slávne zjavená.“

Či tento veľký učenec mohol byť biednym nevercom, keď očakával po smrti lepší, krásnejší život? A silne veriaci Keppler, Newton, Herschel, Pasteur, Volta, len toľko vedeli, jako ty, ktorý si ešte nie doučený? Ahľa toto boli horliví kresťania, katolíci a za poľutovania hodných bedárov považovali nevercov. Svetom oslavovaný Pasteur povedal: Veľa som sa učil a preto silne verím, ako bretonský sedliak; kebych sa bol učil ešte viacej, tak bych veril, ako bretonská sedlička. Jako žitný klas, zakiaľ je prázdny, hore hľadá, ale keď sa zrnom naplní, sohne hlavu; tak aj ne jeden školák chvastá sa s nezralým pokladom svojej vedomosti, kdežto základný učenec pokorne sa ponízuje. Tedy veda nevrhá mladíka do nevery; ale čože môže ešte vedieť 15—17 ročný chasník?

Je síce pravda, že aj veľkí učenci boli nevercami; lenže kto vie, či nebudú títo jako veľkí hriešnici zahanbení stáť pred celým svetom? Vážna veda vedie k Bohu, len zkazené srdce odvádza ľudí od Boha. Veď už múdry Salomon napísal (Múdr. 6. 20.): „Čistota privádza k Bohu.“ A svätý Pavel hovorí (I. kor. 2. 14.): „Smyselný človek nechápe toto, čo je z Ducha Božieho.“ Nemecký básnik hovorí:

„Erst kommt die Lauheit, dann der Zweifel,
Dann Widerspruch, dann Hass und Spott;
Das halbe Denken führt zum Teufel,
Das ganze Denken führt zu Gott.“ (F. W. Weber.)

PREČO „NIET BOHA“?

Zkazené srdce vrhá mladíka do nevery. Medzi vierou a nemravným životom je ustavičná protimluva; v svedomí pociťuje sa trápne vytýkanie; hrozný je strach pred tým, že snáď predsa len jestvuje Boh, ktorý bude súdiť zo všetkých skutkov, ba i myšlienok. A vtedy beda mne! Však by len dobre bolo, keby nebolo Boha!... Snáď niet Boha... Tak je... Niet Boha...

Keby sa prísne mravné prikázania zakladaly ku pr. na silozpyte, málo by bolo nevercov; lenže ponevác je náboženstvo podkladom mravnosti, musia pochybovať „osvietení“...

Že je nemravnosť koreňom nevery, z toho vidieť, že mladý vek, doba náruživosti býva spojená s neverou; keď pominú náruživosti, pomínie aj nevera. Malé dieťa je nie nevercom, ba si pokladá za šťastie, že môže v Boha veriť. A starí ľudia jedinú uspokojúcu potechu a nádej nachádzajú vo viere, v Bohu. Lenže medzitým je nepokojná doba náruživosti, o ktorej hovorí Pascal: *Le coeur a des raisons, que la raison ne connait pas*. Srdce má inakšie dôvody, jako rozum. Áno, zkazené srdce môže byť neveriace, ale základne vycvičený rozum nikdy. Len ten zapiera Boha, komu záleží na tom, aby nejestvoval Boh. Ktorý mladík sa zachránil v dobe vývinu od nečistoty, sprostý je náboženskej pochybnosti. A keby aj vznikly v jeho rozume ťažkosti, námietky a pochybnosti vo viere, za-

kiaľ nie je otrokom necudnosti, nepríde o drahý poklad viery. Ale kto nemravne žije, odpadne mu chuť od modlitby, zanedbáva duchovné cvičenia, obtížnou mu je celá viera, konečne padne do víru nevery. Musí ztratíť vieru. V sebe zúriacu mravnú hnilobu, nemravný život sa usiluje ospravedlniť knihami, filozofickým tvrdením, vedou; v knihách hľadá pozatýmne ospravedlnenie nevery, čo už dávno uskutočnil svojím hriešnym životom.

Vták pstroš — keď je prenasledovaný lovcami — zo strachu vopchá hlavu do piesku, a domnieva sa, že keď on nevidí, ani jeho nevidia. Aj neverec-mladík sa mámi, že keď on nechce vidieť, veriť Boha, ani Boh nevidí jeho. Lenže z toho nenasleduje, že niet Boha. Nejednen mladík núti svoj rozum k nevere, aby nemusel svoj život polepšiť. Hriešnik preto nechce myslieť na Boha, pretože cíti, že narobil veľa dlhov u Boha, a veď veriteľovi každý vyhýba. Veľký znalec ľudí La Bruyère (Caractères 16.) píše: „Už bych rád videl raz jedného striezlivého, čisto žijúceho, mierneho človeka, ktorý zapiera jestvovanie Boha a duše; jeho mienka by bola aspoň nepredpojatá. Ale takého človeka nieto.“ Po svojom obrátení píše François Coppée: „Za kresťana ma vychovali, po prvom prijímaní mnohé roky som horlive plnil náboženské povinnosti svoje. Verejne soznám, že od pobožnosti ma odvrátily poklesky mladosti a strach pred úprimným vyznaním. Premnohí, ktorí sú v podobnom

stave — sú-li úprimní — soznajú so mnou, že zpočiatku ich odcudzilo od náboženstva len prísne prikázanie proti smyselnosti vynesenej, a že len v neskorších rokoch cítili potrebnosť toho, aby prestúpenie mravných zákonov okrašľovali a ospravedlňovali vedeckými sústavami."

Teda kedykoľvek slyším o neveriacich mladíkoch, o ich „zralom“ smýšľaní, „osvietenom“ rozsudku, vždy mi napadne výpoveď sv. Augustina: Len chlipný človek je nevercom. (Nemo incredulus, nisi impurus.) Mladíkovi nevercovi smele odporúčam: Odvráť sa od hriechu, a už zajtra budeš silne veriť.

JE TO RADOSŤ? JE TO BLAŽENOSŤ?

Teda aspoň teraz si blažený, drahý priateľu! Draho si to síce kúpil, ale predsa si len blažený! Povedz, či si naozaj blažený? Povieš: áno, pretože som aspoň dačo videl zo života! Len pomaly. Ja tomu neverím. Lebo keď si blažený, prečo hrdúsi tvoju dušu v istých dobách trápna otupnosť? Tak že ňa nič nepotešuje na svete. Prečo hľadáš pri svojej práci tak meravo pred seba. Či nežerú pochybnosti tvoje srdce? Túžil si za radostným životom, prečo si teda taký smutný? Prečože zúri v tvojom srdci prázdna priepasť, smutná zádumčivosť, pustá nepotešiteľnosť? Čo znamená smutný plač vtáčka z ďaleka prichádzajúci? Zakiaľ si nevyhnal zo svojho srdca vtáčka čistého života, tak ňa rozveseľoval; príjemným ňi činil celý život. Prečo si žalostne

smutný v dobe domyseľného úsudku? V minulosti nenachádzaš radosti, do budúcnosti nemáš nádeje. Prečo je tomu tak? Kdeže je tvoja pružná energia, ktorá ti šeptala: Buď silný, buď slobodný. Vyslobodil si sa od prikázaní Stvoriteľových, ale si sa dostal do otrockého jarma podlých žiadostí. Pozri len, ako blažene sa smejú tvoji spolužiaci. Ach, buď už raz úprimný voči sebe. Musíš soznať, že miesto radosti vo svojej zaslepenosti vrejúcu žľ samého pekla si pil vtedy, keď si na zakázaných cestách hľadal pôžitky.

STROM, KTORÝ PODŽIERA ČERV.

Duševná záhuba sožiera každého hriešnika. Ale mnohých hriešnikov trýzni aj telesný trest. Doktorých ľudí silná ústrojnosť síce vydrží nejaké hrozné následky tohoto hriechu; mnohých však aj telesne ožobráči. „Odplata za hriech je smrť“ (Rím. 6. 23.) a to smrť duševná, často však aj telesná.

Zem Atlantis sa podľa mythu prepadla v mori, vidieť ju, keď je počasie jasné. Na dne mora vidno veže, kupoly. Hríza preniká tých, ktorí to s lodi vidia a plačú nad žalostným osudom tej krásnej zeme. V živote koľkých mladíkov sa opätuje táto žalostná udalosť.

Koľkí mužovia plačú nad tým, že ich drahocenná duša tak skoro sa dostala na dno ohavného bahna; a jej nenahraditeľná krása márne sa oplakáva. Spomenuté bolo, že hriech nemravnosti je útokom na Stvoriteľove plány, dotieravé

miešanie sa do nich. Kto hovie tomuto hriechu, bojuje proti samej prírode. To nemôže ostať bez pomsty; často to vidieť zo žalostných telesných následkov tohoto hriechu. Každý hriech podryva ľudskú hodnosť, telesnosť zdravie podkopáva. Už zemský trest telesnosti je hrozný. Svetská vrchnosť netresce síce tento hriech, ale tým ukrutnejšie ho prenasleduje sama príroda. Pre tento hriech boli kedysi potopení skoro všetci ľudia; v Sodome oheň zničil obyvateľov zaslen pre tento hriech. A mnohí ešte hroznejšej pomste podliehajú, keď takrečeno za živa hnijú.

Drahý priateľu môj, keď cítiš dakedy, že je pokušenie veľmi prudké, a všetka mravná rozvaha je bezvládna, nezabudni na hroznú pomstu prírody u tých, ktorí znebezpečujú čistotu pokolenia ľudského nemravným životom! Nemravný život podryva aj telesné zdravie a vedie k biednemu koncu, vrhá do hrobu potupnou smrťou už v mladom, 20—26 ročnom veku.

TELESNÝ TREST.

Hrozne musí zaplatiť človek to, že zneuctí plán Boží čo pôžitkový prostriedok. Lekármi je dokázanou vecou, že nežije dlho ani sám, ani detí toho, kto sa priskoro ožení (v 20—22. roku) a zavčasu hovie pohlavnému pudu. Ústroj sa má úplne vyvinúť, a k tomu je potrebná tá látka, ktorú minie v prívčasnom manželstve.

Keby si mladík každý deň dačo odrezal z pľúc, čože by bolo z neho do roka? A teraz

si pomysli, jak nepravne to musí účinkovať na ústrojnosť, keď si kto v 14—18 rokoch zmárni sily mladosti, ktoré by mal dľa prírody sbierať na roky 24—28, čili na dobu manželstva. Zmárnená látka, ktorá sa tvorí z najcennejších častok krve, je potrebná na vývin špíkov a nervov; rozváž si, že to ohnivé dráždenie, ktorého ústrojnosť pri tomto hriechu je účastná, veľmi škodlive vliava na celú ústrojnosť nervov; a vtedy pochopíš, prečo tak veľa mladíkov má bledú tvár, vpadnuté oči, tupý zrak, trasúce sa ruky, nachýlený chrbát, prečo sú mnohí mladíci nie bystrí, pružní, prečo sú všetkej zovnútornej prívetivosti sprostí; vidieť, že sú mladí, a predsa sú zvädnutí, vždy ustatí, ospalí, a predsa spať nemôžu; ponosujú sa na hlavu, jako by zbláznieť mali. Je to zjavný trest ich tajného hriechu. Splňuje sa hrozba Božia: „V ktorý deň budeš jest' s tohoto stromu, smrťou zomreš!“ Tento hriech je prameňom suchotín. St'a pijavica zbaňuje telo všetkej sily, ničí špíky, smýva s líc ruže, hasí oheň v očiach. Ztrata látky týmto hriechom zavinená zodpovedá ztrate dvadsaťnásobnej koľkosti krve; a veď vlastne táto látka je životnou silou, ktorá je potrebná, aby sa ústrojnosť vnútorne a zovnútorne vyvinula, aby svaly boly pružné, kosti silné, oči sa skvely, a rozum bystrosťou vynikal. Takí mladíci zaostanú vo všetkom, ako ten stroj, s ktorého topič na dráhe shadzuje uhlie, miesto toho, žeby ho do pece dával.

Dľa najnovšieho ustálenia lekárskeho stav duše vliava na stav tela. Nový spôsob liečenia, psychoterapia na tomto základe lieči chorú ústrojnosť. Teda vidieť, že zronenosť mysle vliava aj na telo mladíkovo. Nervy sú ustavične napnuté, životná sila sa márne, teda výsledok musí byť žalostný. Dočasu sa usiluje ústrojnosť nahradiť ztratu látky, neskôr však sa to môže stať len na úkor celej ústrojnosti. Všetok žiaden čin ústrojnosti neúčinkuje tak na nervovú sústavu, ako práca pohlavných ústrojov. — Ustavičné predčasné dráždenie v základe otrasie ústrojnosť mladíkovo, podkope silu vzdorovania, mýli prácu ústrojov zažívacích, dýchania, kolovania krve. Taký mladík je bledý, málokrvný (krvi sa odníma životná sila), náchylný k súchotám; veľmi si zkracuje život, ktorý je i tak len bedárením; zhanobená a znesvätená príroda sama sa pomstí na takom chalanovi. Jaký to smutný zjav, keď dúha ztratí svoje utešené barvy.

Zatrasie sa telo i duša: neráznosť, ustatosť, nudnosť zo života, súchoty pľúc, alebo chrbtovej kosti, blázinec . . .

Ejhľa, hrozný trest mladíka, ktorý nemravnosťou zašpinil svoj mladý vek. Ešte je len dieťaťom, a už má vyžité oči, zvädnutú tvár. Sv. Augustín hovorí: „Tak malý chlapček, a tak veľký hriešnik. Jarný sľub tak chytré podľahol jasnému zvädnutiu. Pekný kvet je na stole, a zvädnutý lupeň padne s neho, nehodil sa už pre kvet. Aj mladík prv, nežli by bol mal kedy

kvitnúť, začne schnúť. Nehodí sa pre život, musí odpadnúť." Teda drahý mladíku, rozmýšľaj vážne nad tým, či sa vyplatí pre krátku a prázdnu pohlavnú rozkoš tak veľké obety doniesť: ztratu duševného pokoja, zmárnené roky, zrútené nádeje, zlomený charakter, zničené zdravie. Pôžitok chatrný, škoda ukrutná. Ale toto ešte nie je všetko.

HNITIE ZA ŽIVA.

Výsledkom nemravného potyku s osobami iného pohlavia sú zvláštne choroby. Bodaj bys' nemusel — ako premnohí iní — preklínať tú chvíľu, keď si prvý krát hľadal príležitosť, v nemravnom dome zhrešiť medzi nemravnými dievkami.

Z obcovania s tými nemravnými osobami môžeš dostať *také choroby* — a dostať k tomu aj jeden jediný prípad — ktoré behom rokov rúcajú tvoje telo; z ktorých sa snáď nikdy viacej nevyyliečiš, tvoja krv sa pokazi; a tá choroba sa chyti tvojej ženy, prejde na tvoje deti a vnukov. Neskoré potomstvo ťa bude preklínať, že si im zanechal také záhubné poručenie. Či vieš, že len jedna — syfilis rečená — pohlavná choroba viac ľudí usmrtí, nežli cholera, horúčka a všetky chytľavé choroby dohromady. A veď aj sama cholera je strašná pliaga. Od syfilidy dostane človek rany, veľkú zimnicu, strašná bolesť preniká kosti, trýznené sú svaly, hroznou bolesťou hlava; človeka bolia oči, hrdlo, vnútornosti, trápi ho ustatosť,

bezsennosť. Rôzne choroby len tak zahrávajú s ním, a on nemôže im vzdorovať. A keď je tá choroba už v pokročilom stave, rany prežerú dásna, zhnije nosná kosť, hrozná je tvár jeho; ešte aj jeho kosti sú krehké. Nemocný behá všade o pomoc, rád by vyzdravel. Neraz sa pozdáva, jakoby už bol zdravý. Aj lekár je tej mienky. A razom, po niekoľkých rokoch, keď už zabudol na starú chorobu, znovu vypukne na ňom. Schne mu chrbtová kosť (tabes), blbým sa stane (paralysis), oslepne. Celkom úplne a istotne nedá sa vyliečiť táto choroba. K nejednému mladíkovi púťaly sa veľkolepé nádeje, a potom biedne zhynie, čo vyvrhel, kliatba a bremeno svojej rodiny.

Dľa poviedky grécky kráľ Minos na ostrove Kreta do bludišťa zavrel obludu, ktorá mala telo, ako človek, hlavu jako bujak. Každý týždeň jej hodili za pokrm sedem mladíkov a sedem dievok. A hľa pustošenie tej obludy nebolo predsa tak hrozné, jako pustošenie nemravnosti, ktorá bezpočetné obety berie zpomedzi mládeže.

Keby tak hroby mohli mluviť. Koľkí ležia v nich následkom nemravnosti!? Rozjímaj za chvíľu nad výpoveďou sv. Pavla (I. kor. 1. 17.): „Jestliže kto chrám Boží pokazí, toho zkaží Boh, lebo chrám Boží je svätý, ktorým ste vy.“

HROZNÁ ZODPOVEDNOSŤ.

A kebys' len sám zhynul?! Ale jako každá jedna zakázaná radosť tvoja dostačí k tomu,

abys od nakazenej osoby ochorel (spirochaeta pallida), tak premnohé osoby dostanú tú chorobu od teba; sprostredkuje ju lyžica, pohár, zubná kefka, uterák atď. Vždy si nebezpečný každému, kto má s tebou potyk. Kebyš' bol dost svedomitý, vlastnú matku byš' odsotil od seba a zvolal byš: Preč, matko, nebozkaj ma, peklo nosím v sebe. Ale ty po zkúžke — keď odchádzaš z domu, bozkáš svojich najmilších, a tak môže vniknúť do nich zárodok ošklivej ohavnosti. Či cítiš zodpovednosť, ktorú berieš na seba? Ó, tá prvá biedna, prekliata, hriešna noc!!...

ÚBOHÉ DETI.

Snáď odvážiš sa v takom stave manželstvo uzavrieť? V takej chorobe máš svedomie nevinnú devu na veky k sebe pripútať? Nakaziš ju na celý život, kdežto si ona zaslúžila poriadneho, čistého mladíka!

Máš aj deti. Úbohé nemluvniatka, bohďaj by ste nikdy neboly uzrely Božieho svetla! Už v tretom mesiaci po narodení sa zjavujú na nich znamenia ošklivej choroby; keď sú polročné, väčším dielom vyhynú. A keď aj nezomrú, vypukne u nich choroba v rokoch 10—20., slabé sú, oči ich bolia, biedni sú aj ich potomkovia. Veľký zástup bláznov, blbcov, žobrákov sype kľiatbu na tvoj prvý nemravný hriech, ktorý je hrobom blaženosti rodinnej, žriedlom rôzneho nešťastia. Ejhľa, výsledok snáď jedného jediného potyku pohlavného. Či to zaslúži tá krátka rozkoš?

Dobre povedal pohan Demosthenes na vábenie jednej zkazenej devy: Tak hroznú bolesť si nekúpim za tak krátku rozkoš.

ZLOMENÉ NÁDEJE.

Čitatelia tohoto diela početné dopisy posielajú pôvodcovi. Pri čítaní jedného-druhého dopisu odložil pero, uprel svoj zrak na Ukrižovaného a vzdychol: Pane Ježišu, smiluj sa nad tými úbohými mladíkmi! Koľká bieda, koľký zápas, koľké trepotanie, koľké zlomené cnosti! A zväčšej čiastky oplakávajú svoj prvý chybný krok, tie prvé mesiace, keď poznali hriech, a nemali nikoho, kto by ich bol späť vrátil s úbočia. Tu podáme dakoľko dopisov, ale meno pôvodcu vynecháme. Zmúdri, abys' nemusel niekedy tak písať o sebe.

VELEBNÝ MÔJ OTČE!

Neviem, kde začať. Akási neodolateľná sila ma núti písať. Velebný môj otče, uslyšte ma; snáď pridlhá bude moja zpráva; ale jestli ma uslyšíte, blaženou a dúfajúcou učiníte jednu utrápenú dušu. — Bol som nádejou mojej matky-vdovy. Keď som pred dvoma rokmi opustil rodičovský dom, bozkala ma a prosila dobrého Boha, aby ma ochraňoval. Boh mi bol na pomoci. Pred troma rokmi v mojom školskom vysvedčení boly známky: výborné a chvalitebné. A teraz koncom polroka? Ó, môj

Bože! Prepadol som z troch. A to preto, že si ma podmanil hriech, a či kľatba, alebo ani neviem, čo, ale meno jeho je smutné. Jeho otrokom som sa stal. Podmanil si moju silu a všetko, čo mám. Behom vianočných sviatkov som uzrel Vašu knihu u môjho priateľa, a nech ho Boh požehna zato. Prečítal som „Čistého muža.“ Otče môj, čo som to len čítal! Moja duša bola zbúrená. Pod dojmom tejto knihy som učinil svätý sľub. Snáď prijme aj mňa ten ľalijový zástup medzi svojich členov, hoci som veľmi blúdil. Mal som k tomu sily; už je apríl, a od tej doby som ani raz nespáchal ten hriech, čo je Vaša kniha u mňa. — Plynie tu smutný život, veľa mladíkov pozerá do najhlbších tajemství prírody. Knihu Vašej veľadôstojnosti sme už viacerí prečítali; učinili sme sľub, že nikdy viac! Velebný môj Otče, píšte mi; môj dopis je trhaný, ale taký je aj stav mojej duše. Píšte, keď aj len dve slová. Blaženou učiníte jednu dušu.

Nasledujúci dopis mi poslal jedon bývalý môj výborný žiak:

MILOVANÝ VEĽADÔSTOJNÝ PANE!

Vonku bláznive tancuje severný vietor po pustých konároch líp, vnútri oheň praskoce, ja zas zimničným, skúmajúcim zrakom hľadím do minulosti... Hľadám jasnú

čistotu minulosti, hľadám starý zvuk môjho predošlého hlasu, veselú tvár priateľov, hľadám kvetný začiatok života. Však to len predávno bolo! Od tej doby sadly špatné flaky na čistú modrú barvu života; pred časom sa stala starou tá flakovitá tvár, pukol sa zvonček hlasu, a ó, prebeda, do blata padol biely jarný kvet... Dobre mi padne, kedy-tedy vyrútiť sa s tejto cudziny, ktorá už skoro hrdúsi chladnými rukami, a chodiť po kvetovej lúke minulosti. Akoby to včera bolo bývalo. A už sa cítim byť starým, hoci mám len 22 rokov.

Z mojej dopisnej skriňky ma zavial vzduch minulých časov. Vidím pred sebou plno úmyslov čo kamene ku stavbe, ale tie už pominuly. Víchor prebehol cez mladú úrodu a sobral ju i s pôdou. Do ruky mi prišiel jeden dopis Vašej veľadôstojnosti, a preto Vám teraz píšem. Nemohol som vzdorovať tej túžbe, abych Vám dačo napísal o mojej biede. Bohdaj bych to prv bol učinil. Ale nie, nemal som smelosť, špinu svojej duše inému predložiť. A veď som istotne vedel, že Vaša veľadôstojnosť mi láskave ukáže tú cestu, ktorá vedie do nového života. Vždy som viac vyhýbal ľuďom, vzduchu a svetlu. Tak som pochodil, ako keď kto za kvet drží jedovatú zelinu bahna; siahne za ňou, otvorí sa pod ním zem, a do úponky sa mu zamotajú údy, ktoré by

sa rady vyslobodily. Ach keby ma bol dakto silnou rukou zaviedol k jazeru Siloe, abych videl cestu, ktorá vedie k blaženosti. Ale nebolo nikoho. Cez celý život som bol opustený. Je síce pravda, že v nerozumnej namyslenosti svojej som o ňu ani neprosil nikoho, sám som sa chcel vyslobodiť. A koľkokrát som to chcel! Obetným dym mojej vôle nikdy nevyšiel po nebo. Jakási prekážka ma vždy srazila do blata. Čo bývalý žiak Váš s dôverou sa utiekam k Vašej Veľadôstojnosti, abych Vás prosil o radu. Prosím len niekoľko riadkov; a týchto pár riadkov — úfam, — že mi dodá novej sily, jako smädnému počestnému čerstvá voda ...

Tretí list :

DRAHOMILOVANÝ MAJSTRE!

Odpustte, že hoci neznámy, predsa Vás tak dôverne oslovujem, kdežto len s najväčšou úctou bych mal mluviť k Vám. Ale tie hlboké a veľavýznamné slová, ktoré aj vytlačené vynikajú nebeským vlivom, osmelily ma, abych sa neviazal k suchej zovnútornosti, lež abych tak písal, ako cítim, a abych tak aj mluvil. Keď som čítal Vašu drahocennú knihu — v ktorej z každej písmeny plynie ku mne láska Kristova — podľahol som úprimne vnútornej lúti. Totižto aj ja som sa už klzal dolu tým

svahom, ba abych pravdomluvný bol, už od rokov som stál na prvom stupni, a darmo som sľuboval, že nech mi Boh tak pomáha, jako sa polepším, znovu som sa klzol, hoci v ostatnom poldruha roku som vedel, že pospiecham do záhuby. Bol bych potreboval silnú ruku, ktorá by ma bola mohla zachrániť od nového pádu. Ale do tej doby, čo som prišiel k Vašej vzácnej knihe, nedostal som takej mravnej pomoci. Po prečítaní Vašej knihy ešte vždy ma trápí svedomie, že som si sám na príčine, že pred časom musím zomrieť, a ohľadom mojej budúcnosti som tak ružové nádeje prechovával! Ejhľa, moji súdruhovia sú silní, vyvinutí, ja som chorlavý, slabý; zaslúžil som si toto všetko.

Nový dopis:

Nemôžem výraz dať svojim citom slovami po prečítaní diela „Čistý muž“, keď som rozjímal nad jeho obsahom. Ba čo viac, sadol som ku stolu a opovážil som sa tento dopis napísať. Ach akože to pišem! Zblázniem! Vaša kniha ma núti k pokániu a polepšeniu. Pravda, viete, čo chcem povedať... Ach, koľkí mladíci sa už vyplakali v tichej, zúfania plnej noci, že im nikto nepripomenul strašné následky tejto ohavnosti... Máte celkom pravdu! Aj ja trpím, Stoniem v jarme tohoto zlého zvyku, ktorý mi ukázal jeden zlý človek. Ó, pane, dajteže radu úbohému mladíkovi, ktorý už dávno hľadá

cestu ochrany, ktorú našiel vo Vašej knihe. Ja sa sice hanbím, že čo bývalý najlepší školák som bol v stave tieto veci opustiť pre krátku rozkoš. Ale kde zúri náruživosť, tam mlčí rozum, pravda?! Na Vašu odpoveď čaká túžobne jeden žiak gymnázia.

Ešte jedon dopis.

VYSOKOVÁŽENÝ DÔSTOJNÝ PANE!

Z milosti Božej radost' mi svítla dnes, ktorého dňa pamiatku nemôžem lepšie zachovať, ako keď vrúcne vďaky činím Vám za všetko unúvanie. Ponevác — ako ste písali — najväčšou odmenou Vašou za prácu bude, keď aj len jedného jediného mladíka napravíte a jeho boj na pravej ceste udržíte. Aj na mňa sa to vzťahuje, a preto som dnes tak blažený, ponevác aj ja Vám musím vrúcne vďaky činiť preto, že sa vyhovel Vašej túžbe, keď doposiaľ nebol, teraz už je ten jeden jediný upravený v dobrom smere, na ceste spásonosného vývinu, Váš duchovný syn. Rodičia ma nábožne a cnostne vychovávali, usiloval som sa to aj zachovať, vyvinúť. Stredné školy som odbavil v...skej reálke po V. triedu. Tu nastala zmena. Zlí súdruhovia — ktorým som vyhýbal — mluvíli a činili nemravnosť, vysmievali moju haneblivosť. Nestaral som sa veľa o nich. Naraz som zbadal, že som aj ja zle učinil, hoci neviem ani, jako. Stal som sa nervóz-

nym a ustatým. Často pamätám na to s plačom! Nikto mi nepovedal: Nečiň to! Len určite vystupujúce svedomie mi to vnukalo. Vtedy som ešte nemal o tom pochopu. A toto som opätoval. Ach koľkokrát a dokedy? Teraz sa hanbím za to. Nemyslel som na to, že ma Boh vidí. Nevedel som, lež len slabo som tušil, čo činím. Úbohí moji rodičia! Vám som to nepovedal, abych vás nezarmútil sebakprznením. Toto som chcel veľakrát napísať. Ale komu? Hanbil som sa, a ani som nevedel, čo robím. Teraz keď som zvedel, aká je to hrozne vážna vec, so strachom píšem, lebo pociťujem hroznú následku. Zvedel som to z Vášho diela. Preto je ten deň tak radosný, pretože som vtedy rozhodnul o sebe. Ó, môj Bože, teraz som zbadal, že som Vašu Veľadôstojnosť oslovil príliš dôverne, a že snáď sa i nahneváte. Odpusťte mi; veď mi veľmi dobre padlo, jednoducho odhaliť moju dušu v celej jej jakosti pred Vašou láskavosťou . . . A teraz, Otče môj, do Vašich rúk vkladám svoje ruky . . . Hľadím Vám do očí, dlho, ostro... takto a hovorím: Vstúpim do Ialijového zástupu, znovu chcem viesť čistý život.

Nepokračujem ďalej; predsa však podám tu ešte jeden list, písaný priateľovi, ktorý ho požiadal, aby ma navštívil, snáď je ešte pomoc preň. Ejhľa, ten hrozný list :

„Viem, zasa si ma čakal. Ja som neprišiel k tebe. Nehnevaj sa. Snáď si čakal na mňa. Môj duchovný stav je už i tak nepričiteľný; duchovné vlohy moje sú už tupé. Preto som vystal, pretože žiadnej nádeje nemám polepšiť sa. Ďalšie následky ponechám na zákon prírodnej pomínutelnosti. Moje dni sa ľahko dajú počítat'; nadprirodné polepšenie je u mňa vytvorené. Cítim, že je to už tu na zemi počiatok večnej záhuby. Musím byť prichystaný tak na telesnú, ako i na duševnú smrť. Rád bych ľutoval za svoje hriechy, ale nemám k tomu sily, viery. Dva mesiace som chodil po kalvárii múk, ale som sa nemohol obrátiť. V malej miere som ukazoval v duchovnom živote zmenu, ale len zo strachu. Teraz si už nevšímam svet; čakám, kedy padne záclona... Nestaraj sa už o mňa; nado mnou sa už len sám Boh môže smilovať. Pozdravuje ťa tvoj priateľ (jestli ma ešte za takého držíš . . .)“.

ŠTUDENTI — SAMOVRAHOVIA.

Utešené povolanie máš pred sebou. Oorol povolaný k tomu, aby vysoko lietal, je srazený v blate, s opustenými krídlami leží v bahne. Mužský charakter je v najlepšom veku zlomený, mladý život zrútený, zhubený. Kedysi zamýšľal celý svet vykúpiť, a teraz sa svíja v otrockých púťach, v nevyličiteľnej biede. Ten kedysi tak odu-

ševnený mladík, ktorý si tvoril tak vznešené plány pre budúcnosť — ustatý, na myslí klesnutý stone pod bremenom prekliateho osudu, pretože slabé puky nádejnej jari nechránil od májového mrazu. Pričítame k tomu ešte i hryzenie svedomia, strach pred prírodnými a mravnými následkami, a vtedy sa dá pochopiť, že ho trápi zronenosť a zúfalstvo. A tento na tele chromý mladík je ešte len 18—20 rokov starý... Už tu na zemi sa splňuje na ňom, čím hrozí Sv. Písmo pre druhý svet (Zjav. 21. 8.): „Smilníci budú mať svoj podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou, čo je smrť druhá.“ Mnohí mladíci, keď zbadajú hrozné následky svojej prekliatej zvyčaje, už majú natoľko slabú vôľu, že aj to najspásonosnejšie predsavzatie ich zmizne vo víchri hriešnosti. A keď vzdor opätovnému sľubu znovu spáchajú svoj hriech, trápny žiaľ preniká ich vnútornosť, všetko by lámali, čokoľvek popadnú. Ale sa nevládzu vyslobodiť. Podám tu ešte jeden dopis písaný školákom priateľovi:

„V mojom veľkom smútku už oddávna prechovávaš ku mne lásku a čuduješ sa nad tým, že sa nemôžem potešiť. Lenže ešte nevieš o mne tú najhroznejšiu vec. Kedy-tedy som ti ju už chcel povedať. Teraz ma uslyš a opovrhni mnou. Bože môj, že musím takú vec napísať. Zakaiaľ ma každý chválil a toľkí ma milovali, v skrytosti som sa prznil ohavným hriechom. Ejhľa, to je

moja choroba. Najtmavšia zronenosť ma trápi. Za pokutu ochotne trpím telesne. Ale že ešte aj môj duch je taký utrápený, to je niečo hrozného. Už som nie vstave ani rozmýšľať. Veľmi ťažko mi padne duševná práca; myšlienky márne roztratené, obrazotvornosť bezuzdná, podlieha ohavným veciam, pre ktoré nemám pokoja, môžem jakokoľvek kričať, bedákať, reptáť proti sebe. Hrozne som upadol! Poradiš mi snád, abych sa modlil; veľmi vďačne, keby som mohol. Pre mňa už nieto pomoci. Už som častejšie určil dobu a miesto, kde sa zastrelím, lenže vždy sa mi zjavil obraz rodičov. Dobrí rodičia, sestry a bratia drahí netušia, na jak nehodného márnili svoju lásku. Či ich mám vrhnúť do toho nešťastia, že samovrahom sa stal ich syn? Len toto ma zdržuje. Čím skorej ma navštív, ale nie, nezaslúžim si to. Modli sa za mňa, aby sa Boh smiloval nado mnou, je-li ešte pre mňa smilovanie."

Pravda, dost' často si čítal, že sa zastrelil 16—18 ročný chasník z omrzlosti. V tak mladom veku zunovali život! Rozmýšľajte nad vecou. Mladík, ktorý by ešte ani nemal poznať život, na ktorého vážne úlohy čakajú, už zunoval život. Samovraždu obyčajne zaviňuje nemravnosť. Guľa, ktorá vyletí zo zbrane mladíkovej, učiní koniec pomýlenému životu . . . Istú chudobnú vdovu živil mladý syn. Bol vážny a počestný; úctíhodnou

mravnou vážnosťou odmietol opätovne vábenie kamarátov, keď ho t'ahali do nemravných domov. Napomínanie duchovného otca a hlas Boží boly jeho ochranným štítom. Lenže ďalej bol vábený. Kto je v peci, chce, aby boli tam všetci. Ďalej ho vábili, posmievali, osmeľovali . . . Konečne podľahol úkladom. O krátky čas stalo sa jeho utešeno vyvinuté telo obetou ohavnej choroby. Nebol vstave tak sa trápit' ; samovraždu spáchal. Pri jeho mŕtvole našli tieto slová napísané na papier: Matko moja, odpust' mi, modli sa za mňa . . . Ľudia ho ľutovali, lenže sám bol príčinou svojej zľavy, trhal zapovedané ruže. Hnusný kostival pekla mu smrteľne ozbíjal dušu. Opo-
vážlive povstal oproti Stvoriteľovi, ktorého príkázania nemôže nikto nohami šliaapat' bez pomsty. Nezosmilníš!

Utešený mladý dub je cez prostriedok zlomený ; čarokrásna dúha sa váľa v blate ; utešená čarokrása tušenej nádeje na veky mračnom je zatiahnutá . . . Už sme na dne bahna. Smutný to osud a koniec!

V.

BOJ SO SEDMOHLAVÝM DRAKOM.

V zraku mladíka skveje sa oheň krutého vzdoru. Srdce je preniknuté svätým predsavzatím. Pod bremenom ťažkého rozhodnutia nemé sú jeho ústa. Domnievaš sa : Chce-li aj Boh, ja tak ďaleko neprídem. Keby sa aj svet srútil, keby sa aj zem pohla podo mnou, keby aj hviezdy

padaly na mňa — nie! Nie! Nikdy! . . . Radšej zomrieť, nežli sa zprzniť . . . A tak to aj má byť. Teda nechceš sa hanbiť svojich najmilších, nechceš byť červavým ovocím, ktoré pred časom odpadne, nechceš byť hniezdom hnusných bacilov; nechceš byť nebezpečným pre tých, s ktorými máš potyk; nechceš zkažiť svoju rásnosť a počestnosť, nechceš prísť o zdravie, silu a život . . .

Neboj sa, priateľu môj! Bude-li tak silná tvoja voľa, jak sväté je tvoje terajšie predsavzatie, nepochodíš zle.

NÁVRAT JE MOŽNÝ.

Snáď ťa pokúša pamiatka na hriech krutým vábením. Vzdycháš: Prečo som nečítal túto knihu pred troma rokmi?! Podliehaš zroňujúcemu smútku. Snáď vidíš, že už vo veku veľmi mladom, snáď detskom mal si zlých kamarátov; také dačo si vykonal, že si ani netušil ohavnosť svojho činu. Vzdycháš: Môj úpadok je už predávny. Dávno je zrúcaný chrám mojej duše . . . Drahý môj priateľu, nesmieš klesať na myslí. Človek len natoľko zodpovedá za svoje skutky, nakoľko poznal ich zlosť v dobe páchania. Len Boh by mohol povedať, či sú hriešne skutky tvojej mladosti. Nekvíľ nad nevedomými skutkami, lež na nový utešený život sa pripravuj. Nesmúť nad tým, čo bolo, ale teš sa tomu, čo bude. Tvoj úpadok nie je konečný; chrám tvojej duše nie je zničený. Nevypušť z úst tieto slová; Už je neskoro! Čím viac si meškal s dačím, tým súrnejšie je to.

Pravda, poznáš Ježíšovo podobenstvo o márnoträtnom synovi. Bohatého otca mladší syn v cudzine výstupnou roztopašnosťou premrhal bohaté dedičstvo; núdzu trpel, ani pokrmom ošípaných sa nesmel nasýtiť, a v tej veľkej biede si pomyslel, že vstane, pôjde domov k otcovi ktorý sa snáď smiluje nad ním. A otec vrelou láskou objal nevďačného márnoträtníka. Silné predsavzatie, odhodlaná vôľa bola potrebná k tomu kroku synovmu. Bahno aj jeho zdržiavalo, úponky aj jeho ťahaly späť, aj on cítil ťažké bremä zvyčaje. Lenže odhodlaná vôľa prevládala všetko — a veď kto vie, jak dlho bol aj on v tej biede — vstal, vytrvanlivo kráčal po ceste domov. Aj ten najplanší človek má dačo dobrého v sebe. Drahý môj priateľu, kebyś jakokoľvek bol upadol, v akejkôľvek miere bol kynožil dušu, nezahynieš, jestli dúfaš a dôveruješ v sebe. Dôveruj neohrozene! Kto chce vyzdravieť, z polovice už vyzdravel, hovorí Seneca.

VYSLOBODENÝ OROL.

Mladého orla jeden chlapec tenkou retiazkou priviazal ku skale. Orol sa trepal, ale retiazka mu nechcela s nohy spadnúť. Ustal, pokojne znášal väzenie. Raz pustilo jedno ohnivo, ale orol to nezbadal. Skrčený sedel ďalej so smutným zrakom. Pred ním utešená obloha, v srdci neukrotiteľná túžba po slobode, v krídlach veľká sila, a to všetko bolo márne, pretože nevedel o tom. Keby bol len jeden krok spravil,

keby bol len raz zkusil, keby bol len raz zatrepal krýdlami . . . Ejhľa, priateľu môj, ja som silne presvedčený, že kebys' bol akokoľvek pripútaný k hriechom, zakiaľ prečítaš túto knihu, všetky ohnivá pustia. Lenže potom do predu! Hore sa! ešte sa môžeš polepšiť, ale musíš aj chcieť polepšiť sa. A hneď to musíš začať, bez odkladania.

O hrdinu Achilleasa, syna svojho bála sa matka, a preto ho medzi devami v ženských šatách vychovávala, aby nemusel ísť do vojny. Ale keď Odysseus silne zatrúbil pred domom, ostatné devy sa rozprúchy, z Achilleasa však vypukla mužská smelosť a šiel bojovať. Drahý priateľu, keď útočia na teba smyselné pudy, neuteč zbabele pred nimi, nepoddaj sa, lež zmužile sa postav proti nim, neľakaj sa boja, a keby ťa už akokoľvek dlho boly hrdúsily, uder pästou medzi ne: Nie je neskoro, vstanem, pôjdem domov, budem žiť čisto, počestne. Je síce pravda, že čím dlhšie si bol otrokom smilstva, tým ťažšie je vyslobodenie. Neraz ťa bude trápiť smutná beznádejnosť, keď zkusovať budeš, že sa zmaruje tvoja túžba po polepšení. Zúfale sa budeš trepať medzi lepším náhľadom a veľkou silou starej hriešnosti: znovu som zhrešil, a veď ja silne som sľuboval, že sa to viacej nestane!

V posledných rokoch viac ľudí podujalo vyzkúmanie severnej a južnej točne; veľa trpeli, ťažkú prácu prekonali, a žiaden sa nedostal k cieľu. Preto však sú vždy noví podnikatelia.

A keby boli aj k cieľu prišli, čože by malo z toho pokolenie ľudské? Práve len to povedomie, že sa podnikateľ dostal na taký bod, kde človeka ešte nebolo. K vôli tak chatrnému výsledku ani smrti sa neľakajú ľudia. A ty bys' smel klesať po toľkom nezdarnom boji a novom úpadku v tej námahe, ktorej cieľom je pokoj srdca a vydobytie večnej blaženosti?

Drahý môj priateľu, ťažký boj čaká na teba, ale nesmieš ducha ztratit'. Chceš-li, staneš sa čistým. Všetka sila pekiel nie je vstave vrhnúť ťa do pekla, keď sám nepopustíš; zvíťazíš, keď neochabneš a vytrváš v túžbe po víťazstve. Ostaň bez hriechu len niekoľko týždňov, dva-tri mesiace. Už si zvíťazil. Presvedčíš sa totižto o tom, že máš vôľu, a toto povedomie sosilňuje tvoje predsavzatie. Ó, drahý synu môj, keď si ešte neporušený na duši, na kolenách ďakuj Všemohúcemu a silnou odhodlanosťou stráž drahý poklad čistoty. Keby s' však bol klesol, drahý priateľu môj, so sopiatymi rukami ťa vrúcne prosím, smele bojuj oproti sedmohlavému drakovi. Od teba závisí tak spása tvojej duše, jako i budúcnosť našej drahej vlasti.

BUDÚCNOSŤ VLASTI.

Drahý môj priateľu, teší ma, že miluješ svoju vlasť, verný si svojmu slovenskému národu. Lenže nemravná mládež je zradkyňou svojej vlasti. Životaschopnosť národa vo veľkej miere závisí na tom, či je mládež mravná a

silná. Nepriateľom vlasti je, kto podkopáva mravnosť mládeže zúmyselne nemravnými obrazmi, knihami, kinami, divadlami: toto je podkopná práca. Jaká je prítomne mládež, taká bude budúcnosť naša vlast. Vymrely už mnohé pokolenia bohatých ľudí, od ktorých zdedilo potomstvo poklady, ale nie mravnosť. Zhynuly už mnohé národy preto, že sa spustily dobrých mravov. Teda kto miluje svoj národ, nech si šetrí v sebe čistú krv, nepoškvrnenú mladosť; nech nepodporuje nemravnú tlač. Oporou a základom krajiny je mravnosť. Na oltári lásky k vlasti je milá obeta len tých, ktorí panujú nad sebou.

Medzi všetkými náruživosťami jedine nemravnosť môže zhubiť celé národy.

Nemusíš byť zachmúrený. Ved' jar je čerstvá a veselá. Lenže aj mládež má byť vážne povedomá svojho veľkého povolania. Aj ty sa musíš stať vážnym mužom. Ale dobré je aj báť sa o mládež, pretože sa nachádza nad nebezpečnou krútnavou. Preto volám, váž si svoju dušu! Vážnejšia je úloha o dušu sa starať, nežli ktorékoľvek umenie. Mladík má byť v pokušení prísny a sporný. Tys' stvorený na vznešenejšie veci. To je hanba, keď mladík v 15. roku je hriešnikom, v 18. roku slabúchom a v 20. roku shrbeným žobrákom. Ktorý národ má takú mládež, musí zhynúť. Mládež má byť nádeje plná, neporušená, pružná. Svaly má mať silné, zrak ohnivý, čelo hladké, práceschopnosť vytrvanlivú, lásku k ctnosti oduševnenú a trpezlivosť stálu. Teda

mládež je vlastou; lebo však vlastou nie je ani zemevid, ani pôda, ani priestor. Ovocie budúcnosti národa prúdi v silách mládeže, ktorá podkopáva vlasť, keď márne svoju silu nemravnosťou.

OHNIVÝ MEČ PRÍRODY.

Príroda sa pomstí ohnivým mečom. Dľa Tacita nezmárnená mladosť bola silou Germánov (*inexhausta pubertas*). Celá budúcnosť a spása pokolenia závisí od toho, či nám bude svätejší pomer mužov k žene, alebo či aj ďalej budeme podporovať nemravnosť. Naša slovenská vlasť je odkázaná na telesnú a duchovnú silu každého jedného mladíka.

Pred trafalgarskou bitkou anglický námorný veliteľ Nelson povedal: „Anglicko očakáva od každého syna svojho, aby plnil svoju povinnosť.“ Aj náš slovenský národ očakáva od každého syna svojho, aby zachoval svoju mladú dušu v čistote, mladé sily v ochotnej práceschopnosti. Svätý oheň, čo záruku jestvovania Ríma sverili na vestálky.* Každý mladík by sa mal vyvíniť v hojne rodiaci strom. Keď niekto z války príde domov čo mrzák, to je zásluha pred národom a obeta pred Bohom; ale koho ožobráči nečistý život, to je do neba volajúca ohavnosť. Mladík má takto smýšľať: Použijem všetku svoju silu, abych bol osožným členom spoločnosti; a preto počas svojho vývinu zdržanlive budem žiť, telo cvičiť, silu vôle vychovávať, vedomosti svoje

* Vestálky-kňazky, bohyni Veste zasvätené.

rozmnožovať. Usilovať sa budem do takého stavu prísť, abych zabezpečil budúcnosť rodiny; ožením sa v tej nádeji, že dám cirkvi pobožných údov, národu mravných občanov; v zdraví a blaženosti chcem žiť so svojou rodinou.

Hovorí sa, že žiak je také nič, z čoho všetko môže byť. Dnes si školákom, a po niekoľkých rokoch môžeš byť predákom a pôvodcom mnohej nehody, alebo veľkého blahobytu. Najväčším pokladom národa je čistá, silná, práceschopná, nepoškvrnená mládež. Vo svetovom závodení národov sa môže uplatniť len ten ľud, ktorý má celých mužov, silných a v práci vytrvanlivých. A k tomu je potrebná mravná mládež. Bystrý život nevzniká z pokazeného srdca, zo zlomenej nádeje.

ZA BLAHO DUŠE.

Žalostná zkusenosť presvedčila človeka o tom, že predsa sú len najlepšie plány Božie. Job povedal (22, 3.): „Čo má Boh z toho, keď si počestný, alebo čo dáš Bohu, keď ostane tvoj život čistý?“ Nič. Boh nemá z toho ani osoh, ani škodu, keď zachováš 6. príkaz Boží. Večné plány Božie sa i tak uskutočnia aj bez teba, ba i proti tebe. Ale pre teba je to rozhodné, veľavýznamné, či žiješ dľa vôle Božej; od toho závisí smer tvojho zemskeho života a tvoj osud po smrti. Tvoj osud, tvoja budúcnosť závisí od toho, či cheš bojovať proti sedmohlavému drakovi, proti nemravnosti. Nemravný mládenec

nemôže sa stať vážnym mužom. Kto neprivykol na cnosť, zakiaľ bol mladý, neodvykne od hriechov, keď už je starý.

Dobre ťa poznám, drahý môj priateľu. Tvojím ideálom je mužský charakter, celý muž, rytierska počestnosť; ale k tomu je potrebná veľmi silná vôľa, pomocou ktorej panuje duša nad telom. Dobre vieš, že sa pudy pohlavné zavčasu zjavujú, ale nie preto, aby sa im hovel. Keď chceš byť kedysi ráznym mužom, to si musíš ťažkou prácou zaslúžiť. Zakiaľ vyjdeš na vysoký vrch, spotíš sa. Čím vyšší je účel, tým trápnejšia námaha vedie k nemu. A veď pre mladíka vznešenejšej veci niet, nežli nepoškrvený vývin mužského charakteru. Za tento čarokrásny ideál pracuj a bojuj na život a na smrť.

BOJ NA ŽIVOT A NA SMRŤ.

Alebo sa ti podarí svoju dušu nedotknutú a neporušenú previesť medzi skalnatými melčínami, a v tomto páde po nebezpečiach utešené mužské povolanie čaká na teba, alebo zvíťazí nad tebou nemravnosť v búrlivej dobe mladosti, a vtedy hroznú kliatbu zmárneného mladého života ponesieš. Ale veď si ty odhodlaný zvíťaziť; silne si to žiadaš. Ochotný si podujat aj krutý boj, len poznať chceš zbroj, abys' statne prekonal boj mladosti. A tak je to v poriadku, drahý môj priateľu. Aj o tom ešte pohovoríme obšírnejšie.

Len jedno musím ešte dôrazne spomenúť,

abys' neklesal na mysl, keď po mnohonásobnej zkuške cítiš, že boj tak ťažko slabne a po veľa-krát vydobytom víťazstve ešte musíš ohnive bojovať. Sedmohlavý drak znebezpečuje tvoju čistotu; toho nemôžeš zničiť, zakiaľ si mladý. Na mieste starej hlavy vyrastú dve nové. Keď dnes zvíťaziš, nevieš, zkadiaľ bude útočiť na teba zajtra. V 15—24 ročnom veku si v ustavičnom boji. Neskôr slabne pokušenie, ale celkom nikdy nezanikne. A keď už chladnokrvná rozvažitosť mužského veku utišuje krv, aj vtedy musíš bedliť, abys' neprišiel o drahý poklad čistoty. Ani na chvíľu nesmieš zabudnúť, že o veľa viacej stojí prevládaním pokušania vydobytý pokoj svedomia a to sladké povedomie, že si sa dobre zadržal, nežli tá krátka ošklivá rozkoš.

Silu čerpáš z toho povedomia, že — hoci pokúšaný vždy budeš, ale — nikto ťa nemôže prinútiť, abys' zbraň složil a biedne poddal sa, len keď sám to chceš.

Buď presvedčený, že tvoj boj nikdy nie je beznádejný. Je-li ešte tvoja duša čistá a nedotknutá, aj budúce si chráň svoju čistotu, hoci bojovať musíš. Jestli si však veľmi upadol — hoci s veľkou námahou — ale predsa len môžeš zvíťaziť, abys' nový očistený život viedol. *Proti sebe samému bojovať je vec najťažšia, ale aj víťazstvo je najväčšie, keď nad sebou zvíťaziš.*

VZDORUJ!

Silné odhodlanie tvoje čo skoro zbadajú tvoji priatelia, ktorí snád ešte hlbšie trčia v

bahne, tak že im ani nenapadne odtiaľ sa vyslobodiť. Zbadajú, jak veľmi sa začína líšiť tvoj názor od ich smýšľania, že chceš zmeniť svoje staré zvyčaje, že sa ti už nepáči ich diabolský rehot, že nemáš vôle v ich spoločnosti v bahne brodiť. Čoskoro to zbadajú, a teraz sa chystá ten najnebezpečnejší útok na teba. Celému honu si vystavený; posmievajú sa ti, karhajú ťa, zabrdajú do teba. O tomto obširnejšie treba prehovoriť, pretože posmech už veľakrát zničil to najšľachetnejšie odhodlanie. Zkazenec povie: Ani bych nebol myslel, že si taký svätý, a či skôr zbabelý? No dobre, kto je zbabelec, nech neide s nami! — On odpovie: Ja som zbabelec, ja som malé dieťa? Ech, chlapci, idem aj ja s vami.

Mnohí mladíci nastúpili takým spôsobom prvýkrát cestu nemravnosti a premnohí v blate nechali svoje spásonosné predsavzatie. Druhý-, tretí-, štvrtýkrát už sa nedali ani popudzovať. Veľmi vážne je nebezpečie, jestli musíš spolu bývať s nemravníkmi (v ústave, kasárni). Nie je tak ťažkou vecou medzi dobrými ostať dobrým, ale v blate nezašpiniť sa, v bahne ľalijou byť, k tomu je potrebná silná mužská vôľa.

Mnohí mladíci hrdinsko čistý život viedli dlhé roky, a posmech i vábenie zkazencov ich vrhlo do bahna. Nechceli byť považovaní za zbabelcov. A veď odhodlane smelí boli do tej doby, nie zbabelci.

KTO JE ZBABELCOM?

Tak, teda ty by si bol zbabelcom? Povedz: „Nech som zbabelcom, svätúškom, blbcom, malým dieťaťom — ale hlavu si predsa nedám prekrútiť.“ K čomu je treba silnejšia vôľa: či ktomu, aby dakto odhodlane vedel vzdorovať najnásilnejšiemu pudu; alebo k tomu, aby sa sohýňal, sta trstina, na vetrík podlých žiadostí? Ktože jazdí lepšie: či ten, kto silne drží ohnivého koňa, a ta ho vedie, kam on chce, alebo ten, koho kôň vláči ešte i po bahne? A veď nemravnosť je hnusnejšia od bahna. — Aj to tí povedia, že si chabé dieťa, keď sa neopovažiš to činiť, čo oni. Či si naozaj dieťa? Však mužský charakter znamená silnú vôľu, vážnu ukáznenosť. Kdežto slabi ľudia podliehajú ohavným žiadostiam podlých náchylností. Aj dospelí si viacej važia tvrdého mladíka, ktorý sa neľaká planých žartov, prázdneho posmechu druchov, ale nezlomnou vôľou kráča po ceste mravnosti, ktorú vážne a rozmyslene nastúpil. Takého mladíka zvelebuje sv. Písmo (Eccl. 31—9): „Fecit enim mirabilia in vita sua' podivné veci konal vo svojom živote.“ Taký mladík povie: keby v tom hnusnom hriechu boli hoci všetci, ja predsa neodstúpim od mravnosti. Žalostnou vecou je, keď mladíci jako ovce idú do mravnej záhuby za dakolkými kriklúňmi. A veď všetko napodobňovať majú zvyk opice; rázny mladík má odhodnanosť aj proti prúdu plávať. Keď vidíš, že po dobrej ceste ideš, neopust ju pre zlý príklad

a vábenie. Premieňaj košelu, ale nie charakter. A práve takí chalani by mali na teba vlivať! Však nemajú žiadnej mravnej hodnoty. Nie sú hodni ani povšimnutia. V roprávkach čítame, že zvieratá sa smejú z rovnej postavy človeka, ktorý nie je k zemi nachýlený, ako ony. Keď vyhýbaš zakázaným rozkošiam a hriešnym ľuďom, preto si nie zbabelcom. A či je to zbabelosťou, keď sa kto chráni človeka, nemocného choleroou? A či to má byť smelosťou, keď sa kto rukou babre v každej kaluži, ku ktorej má prístup? Pohan Epiktetos povedal: „Neboj sa verejne činiť to, o čom si presvedčený, že je tvojou povinnosťou, keď ľudia aj ináč smýšľajú o veci. Keď zlé činiš, hanbi sa; ale keď dobré činiš, čo sa bojíš tých, ktorí ťa nespravodlivo osočujú?“ Čo je ťažšou vecou: Ráznou silou vzdorovať slepým žiadostiam pudu, alebo podliehať im? A veď práve na poli pohľavného pudu je ten najtuhší boj medzi duchom a telom. Na tomto poli vydobyté víťazstvo je to najveľkolepejšie. Tu len pravdiví mužovia zvíťazia. Kto nemá smelosti zastať svoje presvedčenie, toho dobrota je len slabou trstou. Bohužiaľ premnohí mladíci majú málo samostatnosti, nerozmýšľajú nad smerom svojho života a jako bezpovedomé listie vlečie ich víchrica mienky zkazených druhov. Teda nesmieš vyvíjať s vlkmi. Nesmieš vždy len s prúdom plávať. Tys' povolaný prevýšiť podle žijúcich chalanov.

ZANECHAJ ICH!

Aj to sa môže stať, že si prinútený odtrhnúť sa od svojich priateľov. Dostačí niekoľkokrát, nesmiať sa na ich žartoch, keby jakokoľvek vtipne mluvíli kamaráti o háklivých veciach, ostaň chladnokrvný, ba celkom chladný, už tvoja tvár prejaví, že ty šľachetnejšie smýšľaš, že ti je ohavnosť ošklivá. Povedz otvorene, že hnusné reči urážajú tvoj mravný cit, a že za podlú vec považuješ, učasť brať v takých rečiach. A či to nie je urážka, keď si kto myslí o tebe, že je ti príjemný smrad nemravnosti? Chyby mať, je ľudskou krehkosťou, ale s chybami sa chlúbiť, je veľkou zkazenosťou. V dobe veľkých víťazství veľmi mravne žil Alexander Veľký. Keď mu ktosi v dopise dvojsmyselne písal, zvolal: „Jakú ohavnosť môže vedieť tento človek o mne, že má smelosť, o takých veciach mi písať?“ Pre poriadneho človeka je menšou obrážkou zaucho, nežli keď ho kto chce zabávať hnusnými rečiami. Smele povedz teda: Moju útlu dušu a šľachetný názor trápi takáto reč. Však o toľkých predmetoch je možný rozhovor; buď ochotný o čomkoľvek rozmlúvať, len tú jednu vec vytvor z rozhovoru.

Keby tvoje napomenutie bolo bezvýsledné, pomysli, že pekne oblečené kráľovské dieťa nemá čo hľadať medzi surovými špinavými ľuďmi; odtrhni sa od takých druhov, aj keby vaše priateľstvo veľmi dávne bolo. Snáď ti to ťažko padne. Ale rozváž, že kto si nevšima tvoje

sväté presvedčenie, nie je hoden tvojho priateľstva. Môže byť tvojím druhom, ale nie priateľom. Však aj zbojníci sú druhovia, ale nie priatelia. A kto tak hnusne hovorí, nezaslúži, aby o dvoch nohách chodil, lež aby sa štvornožky vliekol do kaluže medzi ošípané; ale snáď ani ošípané ho neprijmu medzi seba.

Človekom byť je toľko, jako upútať zver-ské náchylnosti v sebe. *Mladikom byť* je toľko, jako v očiach mať skvelosť jarnej radosti. *Mužom byť* je toľko, jako prísne mať na úzde všetky pudodé náchylnosti a tvrdšie sa chovať oproti sebe, nežli jako sa chová lekár pri operácii. Keď si kto pokazí žalúdok, dávi; múdry človek sa nepostaví tam, aby sa na to s radosťou díval. A keď duševne chorý mladík dávi zo seba špinu hnusných rečí, či to môžu poriadni ľudia s radosťou vítať? Lekár pozre na jazyk chorého a hneď vidí, čo mu je; aj ty môžeš zvedieť z jazyka (rečí), či je chorá jeho duša.

Jeden grécky mudrc sa spýtal chlapca na ulici: Od koho tak utekáš? Od jedného muža, ktorý ma chcel sviest na zlé... Hanbi sa — odvetil mudrc, — že on neuteká od teba... Teda taký nevlúdny máš byť oproti nemravníkom, aby ti vyhýbali. Veľkého kriku sa neľakaj. Vojenský zástup Alexandra Veľkého sa bál ohromného množstva perských bojovníkov. Vtedy ich Alexandra V. takto osmeľoval: Čo sa bojíte? Tam je veľa ľudí, ale málo vojakov. On totižto vedel, že je perské vojsko nemravné. Keď teda prídu

nemravní chasníci ktebe, neľakaj sa ich, smele si staň pred nich. Vážny pohľad im zastaví reč v ústach. Alebo opätuj slová Horácove: „*Amica luto sus.*“ Ošípaná miluje kaluže.

MNE TO I TAK NEŠKODÍ!?

Nemám sa s tou častou námietkou, že tebe neškodí ten nemravný obraz, zlá kniha, divadlo, pokazený druh. To je žalostný omyl. Kto tak mluví, nevie, v jak veľkej miere je človek náchylný napodobňovať iných. Sú krútnavy, ktorým vyhybuje aj ten najobratnejší lodník. A preto ho nikto nemenuje zbabelcom.

Čokoľvek činíme, aj mimovoľne myslíme na to, či to tak aj iní činia. Zpod zákona napodobňovania skoro nikto nie je v stave celkom sa vyňať. Keď beží chlapec s citrnom v ústach pred vojenskými hudcami po ulici, všetkým tým hudcom mimovoľne sa stekajú sliny v ústach, a hudba razom utichne; tak neodolateľne a nevyhnutelne vlivajú na nás zlé obrazy, knihy atď. Niet človeka, ktorý by sa celkom mohol sprostit vlivu okružia. A ty predsa plným hrdlom kričíš, že na teba nevlíva zlý príklad? Či môže tvrdiť mlynársky pomocník, že sa ho múka nechytí? Či môže tvrdiť kominár, že sa ho sadza nechytí? Netrúfaj si priveľa. Silný je ten, kto sa považuje za slabého. „*Fortis est, qui se negat esse fortem.*“

JEDINÝ LIEK: VYHÝBAJ HRIECHU.

Nejeden zkazenec povie, že sa už nemusíš báť žiadnej choroby, však sa dajú kúpiť ochranné prostriedky; a mnohí lekári sa oznamujú, že s istým zdarom liečia tajné choroby. Som presvedčený, drahý priateľu môj, že treba mať v prvom rade nie strach pred chorobou, ale statočné mravné presvedčenie odstrašuje od týchto podlých hriechov, preto však ti neškodí vedieť, že dľa mienky lekárskej žiadan ochranný prostriedok nie je dostatočný proti týmto chorobám; a tvoji druhovia, ktorí ťa chcú za nos vodiť, sú podobní tomu dieťaťu, ktoré je v tmavej sieni a veľmi sa bojí, teda si hvízda, aby sa osmeľovalo. Aj tí sú snáď vo veľkej galíbe, a tak sa uspokojujú. Je síce pravda, že s dlhotrvajúcim, trpezlivým liečením dá sa zlepšiť stav takých nemocných, lenže tie neomylné zdarné výsledky neznamenaajú úplné vyzdravenie, lež len odstránenie zovnútorých zjavov choroby, kdežto sama choroba ďalej žerie ústrojnosť. A veď koreň choroby by sa mal zničiť.

V 30. roku veku svojho dostal pekne vyrastený muž dobrý úrad a chcel sa oženiť. Pred samým sňatkom vypukla uňho hrozná choroba. Príčinu choroby ani sám lekár nevedel udať, ale ani chorého vyliečiť. Ten silný, ako buk zdravý muž rýchle spadol, ostaly z neho iba trosky. Konečne povedal lekár, že to musí byť následok nemravností. Muž sa pustil do plaču a povedal, že pred 16. rokmi jeden jediný

krát vo svojom živote zhrešil nemravne, od tej doby ani raz. A hľa vtedy sa dostal do jeho tela bacil nestastnej choroby, ktorá ho tak zničila. Úbohý človek zriekol sa svojho úradu a vystahoval sa do cudziny. *Áno, priateľu môj drahý, je ochranný liek proti tej chorobe, ale len jeden jediný liek : Vyhýbať hriechu !*

OČISŤTE ULICE !

Drahý priateľu, aj ty bys' mohol prispieť k tomu, aby sa nešírila táto choroba, a síce bojkottom. Lepšie smýšľajúci mladíci by sa mohli sdružiť a vydať heslo: Treba ulicu vyčistiť a síce tak, aby sa z trafik, z obchodov, z výkladných oblokov potratily spisy, ktoré urážajú dobrý cit, mravnosť a poctivosť. Podľa zákona neslobodno predávať jed, ktorý telo otrávi, ale šíriť sa môže jed, ktorý je záhubou duše. Nesvedomité lakomstvo hľadá len na zisk, ale na to nie, koľká zkaza mravov vzniká z takých kníh a obrazov. Lenže hriech je vždy smelší, nežli ctnosť. Ľudia dobrého ducha jakoby boli nemí. To tak nemôže ísť ďalej; na ulicu majú nárok nielen nemravníci ale aj poriadni ľudia, teda títo si právom môžu žiadať, aby tam nebolo nič takého, čo uráža mravnosť a počestnú poctivosť. Zákon má starosť, o to aby na ulici nikto neútočil na nás. A človek by nemal právo žiadať, aby sa na ulici aby sa na ulici každý slušne choval? A keby chovanie sa ľudí na ulici aj len zďaleka bolo podobné tým hnusným kníhám a

obrazom, či by nespravil hneď poriadok strážca bezpečnosti? Prečo by sa mala bez konca-kraja trpeť hriešnou nevšímavosťou tolká hnusoba ohavnej nemravnosti? Teda kresťanská spoločnosť nech sa oborí proti tej pekelnej ziskuchlivosti nesvedomitých obchodníkov. Treba bojkott previesť tak, že nič nepojdeme kúpiť do takého obchodu, kde je taký nemravný hnus vyložený, alebo sa také ohavné ošklivosti predávajú. Naša kresťanská mladež si zaslúži túto ochrannú opatrnosť a bedlivú starostlivosť.

PROTI PRÚDU.

Snáď budeš prinútený pre svoje presvedčenie neraz proti prúdu plávať. Aj v tomto páde sa musíš chovať statne a rázne. Bohužiaľ, premnohí kresťania sa ani nezastavia na tom, keď sa ženské pohlavie zhanobuje. Tuším revolúcia by bola potrebná, aby sa zmenil tento planý náhľad; a veľmi statočne smelý musí byť ten človek, ktorý by sa v tejto veci chcel ohlásiť. Sú zkaženci, ktorí nedajú pokoja ani tým najporiadnejším ženám a dcéram. Kto kradne, ten sa vytvorí zo spoločnosti poriadných ľudí; ale kto útočí na počestnosť žien, ten má všade prístup. A veď asphaltoví bežiarri sú podlejší, nežli kmíni. Svojím príkladom bojuj proti tej ohavnej planosti; buď šlachetným mladíkom vznešene smýšľajúcim, ktorý odsudzuje každú dvojmyselnú reč, neslušný žart. Smýšľaj a jednaj vždy šlachetne a počestne, abys bol nielen v

kresťanskej matrike zapísaný, lež abys aj kresťanské mravy prejavoval.

V OHNI POSMECHU.

Snáď budú posmievať tvoje stydlivé držanie, že sa ti nepáči nemravná reč iných, a že sa ti začervenala tvár pri takých rečiach od hanby. Na to buď hrdý, že sa vieš hanbiť a začervenat. U teba nie je detskosťou, ani bigotnosťou, ani svätokárstvom tá haneblivosť, lež je ona veľkou hodnotou, zbraňou od prírody danou, s ktorou sa bránime proti planým myšlienkam. Táto haneblivosť kresťanského mladíka je drahocenným pokladom mravným; je ochrannou haňou proti nebezpečným vlnám nemravnosti, ktoré ohrozujú na všetky strany neporušenosť duše vašej! Najnehanebnejším barbarstvom kresťana je to, keď sa už ani hanbiť nevie. Dľa šlachetného pohana Plautusa: Zahynie ten, kto sa už nevie hanbiť. (Ego illum perisse duco, cui perire pudor.) Radšej ztrp, aby ťa menovali blbcom, svätúškom, jako bys' mal si získať uznanie na úkor čistoty. Sv. Agustín hovorí: Nesmieš nenávidieť ľudí pre ich chyby a poklesky, ale ani chyby a poklesky nemiluj pre ľudí.

Len zbabelec nemôže zniesť neprijemnosti pre svoje presvedčenie. Mučeníci sa podrobili aj tým najhroznejším mukám a násilnej smrti pre Ježiša Krista. 14 ročný Vítus sa smial, keď ho varili v oleji, 13 ročný Pelagius strpel, aby ho 6 hodín trýznili, zakiaľ mu poodtínali všetky údy.

Posmech a vábenie tvojich súdruhov, dá sa pochopiť. Či si už videl takú ošípanú, ktorá by ticho bola, keď sa prevaluje v barine a nevolala by grúnením aj iné za sebou? Tak grúni aj smilník na tých, ktorí ešte neležia s ním v bahne. Žaba aj so zlatého trónu vždy len späť skočí do kaluže. Však už starí pohania povedali, že sú ľudia, ktorých hanenie je pochvalou. Sunt, a quibus vituperari laudari est. Aj osol se hnevá na šíp, že plodí ruže, a nie bodliak, ktorý sa jemu páči.

V každom útoku ti skytá sily toto presvedčenie: Kto chce byť chatrným mužom, otrokom pudov, sprostený počestného rázu, — nech pláva v hnusných pôžitkoch. Ale komu je vzácny ráz, chce značný zástroj hrať za veľký poklad považuje svoju neporušenosť až do sňatku, musí panovať nad sebou. Veľkou udatnosťou je, prevládať leva; ešte väčšou prevládať svet; najväčšou, prevládať seba. (Herder.) Fúzy, údy aj samé narastú, ale mužský charakter musí človek sám vyvinúť. K tomu je potrebný boj, sebaobetavosť.

NIE JE TO PRAVDA!

Nie je to pravda, že si ty svätúšek, bigotný predpojatec, hlúpy chalan, lebo dľa smilníkov nie je možné až do sňatku čisto žiť, a že sa usiluješ o vec nemožnú. Mladosť sa vraj musí vyžúriť, vylumpovať; mladý vek treba využiť. vykoristiť, len zaostalý názor o svete môže žiadať

takú obeť od mladíka. Vyvinutý muž veľkou silou oplývajúci nemôže vraj panovať nad sebou. Pohlavná rozkoš je ti tak potrebná, jako dýchanie, tlkot srdca. Nepremáhaj sa, však bez tvojej viny vznikajú pohlavné pohyby! Ba ochorieš, nervóznym sa staneš, keď utlačíš pohyby prírody. Keď im nebudeš hovieť až do sňatku. Ejhľa, aj Pavel, aj Vendelín bol u lekára, a ten im poradil, aby múdro a pozorne, ale bez strachu to činili.

To nie je pravda; mládež sa nesmie tak využiť, ako to nemravní chalani hovoria; aj to je *lžou, že dobre vyvinuté telo nevládze panovať nad sebou. Podlou lžou je i to, že by si ochorel, keby si zdržanlive žil. Čo je teda pravda?*

NEHRAJ SA S OHŇOM!

Je pravdou, že slama musí odľahle ležať od ohňa. Aj flinta sa roztrhne, keď sa dá do nej priveľký nábitok; aj organová pišťala pukne, keď víchor duje do nej. Aj najtichší kôň sa zplaší, keď mu dáme do ucha horiace práchno. Nie div, že si aj tvoji súdruhovia pokazili, bezvládnou učinili svoju vôľu hriešnym životom, tak že za nemožný považujú čistý život.

V berlínskej obrazárni je jedon hrozný obraz. V úpäti vysokých skál tečie rýchle potok; nad priepastou je most, ktorý je na prostriedku taký úzky, jako doska, a po moste bláznive jazdí na koni pochabý mladík. Nehľadí do priepasti, nevidí úzkosť mosta, ale hľadí len na čarokrásny zámok (vilu) na druhom brehu. Nezbadá nebez-

peče, Už je na prostriedku mosta ... už letí s koňom do hlbkej priepasti ... už je otvorené peklo pre jeho dušu ...

Pravda je, že na svahu nemravností zastaviť sa, je nemožné. Dľa poviedky mal byť uprostred mora veľmi silný magnetový vrch, ktorý priťahoval a pripútal k sebe lode do prístavu pospiechajúce, roztrepal a potopil ich. Veľa reči bolo aj o ženštinách sirénach, ktore utešením spevom na svoj ostrov privábili mužov, kde ich povraždili. Takým magnetovým vrchom, takou sirénou je nemravnosť. To je však pravda, že kto vzdoruje hneď od začiatku necudným pokušeniam, ten vždy môže panovať nad planými nachýlnosťami. Tie pokušenia sú zpočiatku slabšie, bojazlivé, vtedy musíš byť silný, a teraz by si nemusel omlúvať svoju krehkosť. Všetky najdravejšie obludy sa dajú skrotiť. Krotiteľ dá levovi do úst svoju hlavu, a náruživosť pohlavná by sa nepoddala? Sám pud nie je nepremožiteľný, ale schválne popudzovaný pud sa nechce podložiť slabej vôli.

VYUŽI MLADOSŤ!

Áno, využij mladosť, ale nie tak, aby si samopašne hovel smilstvu, lež mužskou odhodlanosťou vážne vyvíňuj svoj mužský ráz. Keď máš veľa sily a ohňa v sebe, plň svedomite svoje povinnosti, aby si sa stal vodcom, a cvič sa v poslušnosti a v sebazaprení.

Hovoria, že si slobodný, samostatný, ale ne-

prestaň byť múdry a striezlivý. Zákony sú v platnosti tak v prírode, jako i v mravnosti, bez hriechu ich nemôžeme porušiť. Keď si na vysokých Tatrách, a tam najdeš nad priepastou zábradlie, nepreskočíš ho, hoci si slobodný a samostatný, a keď to predsa učíniš, zrútiš sa do priepasti: Teda využítokuj život, ale nie na úkor zákonov. Buď slobodným mladíkom, ale ráznym životom oslavuj vznešenú vôľu Božu.

Nesvedomiti chalani tvrdia, že to není prirodenu vecou, jestli násilne utláčame svoje náchylnosti. Aj stredovekí mnísi vykynožili pralesy, a či to bolo neprirodenu vecou? Však na mieste pralesa vznikla civilizácia! — Uži sveta, vybúr sa! No dobre, však ani Pán Ježiž nekáže, abys sa zadrhol, ale len žiada, abys sa vždy hore bral a nevrhal sa dolu do blata. Pozri ten šíp, ktorý ticho znášal obrezávanie zahradníkov, či nekvitne; kdežto šíp, ktorý má veľa vedľajších, planých výhonov, nikdy nebude pekne kvitnúť. Vysilil sa. Môj priateľu, tys' zahradníkom svojej duše.

Ach koľkí mladíci prežalostne oplakávajú to, že si nevšimali hrozných následkov roztopašnosti. Ach keby sa bol takto len ten prvý hriech prekazil, len ten prvý!

ČISTÝ ŽIVOT A ZDRAVIE.

Bohužiaľ, sú lekári, ktorí z bezbožnej ziskuchtivosti spomínajú, že je čistota na úkor zdravia. Mladým ľuďom sa páči taká nesvedo-

mitá reč. Svedomitý a vážny lekár nepovie takú hlúposť, ktorá vedecky ešte nikdy nebola dokázaná; žiaden svedomitý lekár nebude tvrdiť, že by bol čistý život pôvodcom dajakej choroby. Kdežto vedecky je dokázané, že je nemravnosť pôvodcom premnohých chorôb. Takí lekári sa síce nájdu, ktorí chcú hovieť podlým náchylnostiam mladosti, v súkromnom rozhovore ospravedlnia porušenie zdržanlivosti, ale úradne a verejne sa to neopovážia potvrdiť.

ČO HOVORÍ LEKÁRSKA VEDA?

Dľa lekára Krafft-Ebinga, môže čisto žiť každý dobre vyvinutý muž, bez toho, že by sa aj tá najmenšia zmena stala v jeho zdravotnom stave. (Psych. sex. 1876. str. 104.)

Dr. Štefan Apáthy takto píše: V záujme rasovej hygieny musíme sa ohradiť proti tej nemravnej mienke, ktorá omlúva v kruhu pohlavného života isté výstupnosti, ba ich ešte aj oslavuje, jakoby hovenie pohlavnému pudu ospravedlňovalo nemravnú samopašnosť, a jakoby pohlavná zdržanlivosť a čnosť plnenia povinností boli zbytočné, ba snáď škodlivé. A tieto zkaženosné nauky rozširujú práve tí ľudia, ktorí posurujú uskutočnenie sociálnych nárokov. Tento smyselný smer na poli pohlavného života k vôli zisku alebo rozkoši jednotlivcov je hotový obeťovať záujem obecný a záruku jednotného vývinu.

Smerodajní činitelia v národnom našom žití sa musia všemožne vynasnažiť, aby tento pokolenie

podkopávajúci zjav panerotického náhľadu sveta prenasledovali v spisbe, zákonodarstve a v živote a zahlušili v hniezde vedeckej dielne, zkadiaľ ešte aj lekári čerpajú svoje záhubné zásady a nedôslednosť. Zdravie plodu požaduje nielen zdravie tela, ale i duše. A keby sa zdravotníctvo aj uspokojilo s pestovaním telesného zdravia, predsa musí aj na mravnosti záležať. Ľudská spoločnosť len mu tak môže počítať na dlhý život, jestli sú jej údovia zdraví telesne i duševne.

Dr. Forel: Zdržanlivosť je možná u mladíka riadne vyvinutého. Zdraviu neškodí.

Dr. Rossier: Šťastlivý som medzi tými, ktorí tvrdia, že čistý život neškodí mládeži. Rád bych povedal každému osobitne, že po mýlnej ceste kráča ten lekár, ktorí radi včasnú ženbu a pohlavný pôžitok pred sňatkom.

Dr. Herbst: Nie je pravda, že by úplná zdržanlivosť tak škodila, jako nemravnosť. Úplná zdržanlivosť nič neškodí človekovi. Kto by iné tvrdil, je v omyle, alebo chce osprevedniť svoju nemravnosť. Úplná zdržanlivosť je možná, len sa máme v nej cvičiť tak duševne, jako i telesne. Nielen telo má byť odlahlé od takých hriechov, ale aj obrazotvornosť... Čistý život je možný, ba i požehnaním sprevádzaný (Geschl. u. Sittl. 5.)

Druhý medzinárodný sjazd 5. sept. 1902 vydržiavaný lekármi celého sveta v záujme zdravia o obecnej mravnosti toto uzavreli zvlášte treba mládež poučiť, že čistý život ani trochu

neškodí zdraviu, ba že je odporúčania hoden z ohľadu zdravotného a lekárskeho.

Dr. Surbled: Čisto žiť je možná a výhodná vec. Veľa biedy pochádza z nečistého života, nie však zo zdržanlivosti. Toto už i z toho vysvitá, že z pohlavnej výstupnosti pochádzajúce choroby sa pojednávajú vo veľkých odborných dielach, kdežto o chorobách čistým životom zavinených nietani reči. Lekári-profesori na univerzite v Christianii vydali toto osvedčenie: V posledných časoch sa často a opätovne prizvukuje, že čistý, mravný život škodí zdraviu; túto zpravu rozširujú časopisy a spolky. My lekári na základe sobraných zprav tvrdíme, že sa táto mienka ani jednou udalosťou nedá potvrdiť. (Good: 1. m. 54.)

Nielen mravnosť, ale i zdravie žiada úplnú zdržanlivosť od úplne vyvinutého ného slobodmuža. Ochoťne opätujem tu tvrdú, ale pravú mienku lekára dra Möbiusa: Horší od cholery je ten lekár, ktorý by tejto výpovedi protivnú vec tvrdil. (Dr. V. Bergmann). Každý lekár, ktorý by radil mužovi návštevu verejných domov, podlý zločin pácha. Veda nepozná takej choroby, ktorá by pochádzala z čistého života. (Dr. Ziemsen).

Montegazza hovorí: „Požehnanie čistého života zkusuje každý človek, zvlášte však mládež. Pamät' je bystrá a stála, rozum vrhký a plodný, vôľa silná, charakter energičný. Okružie anjelskym činí čistota, ktorá mu zabezpečuje nekalenú blaženosť.

Ecklenburg, professor lekárstva v Berlíne píše: Pochybujem, že by kto aj v riadnom živote mohol ochorieť následkom zdržanlivosti, alebo nervóznym sa stať."

Ösleren: „Mladík a deva nech privykajú na zdržanlivosť; to im nemôže padnúť ťažko, keď ohľad berú na tú pravdu, že budúcnosť, menovite manželská blaženosť závisí od sily mladosti. Treba vysvetliť mladíkom, že hojnou odmenou za dočasnú zdržanlivosť je úplné zdravie, veľká práceschopnosť, mužský charakter.

Dr. Emanuel Mayer píše: Pohlavná zdržanlivosť je možná bez ujmy zdravia; to premnohí dokázali.

Dr. Stark, zdravotný radca píše: Ja som nie toho náhľadu, že by pohlavná zdržanlivosť spôsobila nervovú chorobu. Ani jeden taký prípad mi nie je známy. — Dr. Koenig otvorene povedal: Na zemi medzi všetkými cnosťami najväčšia odmena čaká na čistotu a manželskú vernosť.

Harsen: Tí lekári, ktorí odporúčajú mladíkom, aby mimo manželstva hoveli pohlavnej žiadosti, sú ľahkomyseľní, keď sa im mladík ponosuje, že ho hlava bolí, srdce sa chveje, mali by ho svedomite preskúmať, aby sa presvedčili, či nie je nemierny v pití, vo fajčení, či nesedí priveľa; ale nech nedávajú nesvedomitú radu.

Max Gruber, vídeňský lekár píše: Ani tieňu dôvodov nie je na to, že by zdržanlivosť škodila zdraviu, ba naopak všetci tí, ktorí musia ťažko pracovať telom, alebo duchom, práve v dobe ťažkej práce

cítia, v jak veľkej miere ďakujú svoju silu zdržanlivosti. Vedia to športovníci, znamenití prírodozpytcovia a výborní umelci.

Dr. May: Behom tridsaťročného účinkovania videl som veľa obetí nemravnosti, ale ani jednu obeť zdržanlivosti.

Ejhľa veľavýznamné úrivky zo správ vážnych lekárov. A potom koľká bieda telesná i duševná sa púta k nemravnosti. Pre kliatbu jednej jedinej noci premnohí veľa rokov stonú žalostne, ba i zhynú na tele i na duši. Povedz tieto veci druhým, ktorí hlúpo tárajú do sveta, že zdržanlivosť škodí a je nemožná.

BOH A PRÍRODA.

Pred manželstvom žiadajú prikázania Božie úplnú zdržanlivosť. A keď keď Boh vynesie zákon, musí sa aj o to postarať, aby on neškodil zdraviu; lebo ináč by Bol sebe samému protimluvil. V prastarej reči teutonskej jeden kmeň má tieto dve slová: zdravý a svätý! Teda nemôže škodiť zdraviu, čo Boh poručí. A keď je práve čistý život škodlivý zdraviu, prečo prenasleduje tak hrozne príroda nemravný život. A keď ani príroda nemôže sebe protimluviť. Nie je náhodou ani to, že u zvierat niet pohlavných chorôb, lebo sa nedopušťajú necudnosti; túto smutnú výsadu má len slobodná vôľa ľudská. V nerozumných tvoroch prírodný pud v potrebnom rámci udržania svojho plemena nezneužíva sa pohlavný život; kdežto rozumný človek hynie

následkom nemravnej výstupnosti. Sama príroda nás učí, že jedine bezpečným protiliekom pohlavných chorôb je úplná zdržanlivosť, alebo čistý manželský život. Tvoji nemravní druhovia dokazujú svoju zbabelosť a nie nemožnosť zdržanlivosti. Ved' oni väčším dielom bez boja podľahli pokušeniu.

KTO NEMÔŽE OSTAŤ ČISTÝ ?

Kto sa len nečistých skutkov varuje, ale nečisté myšlienky, žiadosti, city neutláča, nemôže ostať čistý. Tu sa nedá zastať na prostriedku cesty. Duša a telo vzájomne vlivajú na seba, nečistá duša slabým činí aj telo. Tu sa nedá povedať: Len potiaľto postúpim, zakiaľ to nie je hriechom, ďalej ani krok! Kto je smilný v myšlienkach, to je toľko, jakoby aj skutku konal. (Preto píše Juvenal: *Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum, factis crimen habet.* (Kto v sebe hriešnu vec myslí, vinný je hriešneho skutku). Teda treba sa varovať nečistých myšlienok. Nečistá myšlienka môže pobúriť celú ústrojnosť dráždením modzgov, dráždi sa miecha a ústroje pohlavné; a rozdráždený ústroj volá za skutkom. Oheň nevieš zahasíť, ale nezabudni, že si ho ty zažal. Mohol si zahasíť prvú iskru, ale s požiarom si už nedáš rady. Salomon sa pýta (Prísl. 6. 27.): „Čo je možné, aby si dakto oheň skryl v lone, a aby mu rúcho nezhorelo? Alebo aby po žhavom uhli chodil a nepopálil si päty?“

Vedel si, že divá zver spí v tebe a vzbudil si ju? Vedel si, že máš ohnivú prírodu, a s ohňom si sa hral? Čis' nevedel, že je oheň nebezpečný pre vežu pušným prachom naplnenú? Kto sa prehreší myšlienkou proti čistote a strpí, aby ho opanovaly neslušné žiadosti, ten ani v skutkoch nemôže byť cudný. Ale v myšlienkach a žiadostiach čistý mládenec môže vzdorovať necudnosti bez ujmy svojho zdravia.

VI.

BOJUJ A SILNE DÔVERUJ.

„Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit moenia; nec virtus altius ire potest.“

Hrdinskejším je, kto premôže seba, než ten, kto dobyje silné hrady; cnosť väčšieho stupňa nemôže dosiahnuť.

Opätujem, drahý môj priateľu, že zvíťazíš nad pohlavnou žiadosťou, jestli len chceš; jestli je silný tvoj charakter, jestli tvoja vôľa silná ostane. Aj proti prúdu sa dá veslovať, pomocou silného vetra. Vyhýbaj ohavnosti, abys mal príjemnú budúcnosť. Silný zámok sa dá na dom, abysa nebol ukradnutý poklad. A čím väčší poklad sa skrýva v dome, tým silnejšie sa zamknú dvere pred zlodejmi. Tvojim najväčším pokladom je čistota duševná. Teda stráž neunavnou vytrvanlivosťou tie dvere, kade by sa mohol zlodej dostať dnu, čili stráž svoje smysly.

Daj pozor na svoje myšlienky, slová, pohľady, skutky. A zvlášte maj starosť o to, abys prvý hriech nespáchal, pretože potom aj viackrát

klesneš. V tom nepokojnom veku ustavične musíš bedliť, jestli chceš zachovať rovnováhu srdca. Ale však teraz už vieš, že je v otázke tvoja celá budúcnosť; a za tých dakoľko rokov je hodno bojovať, aby sa statne vyvinul tvoj mužský charakter.

MAJ ČISTÉ MYŠLIENKY!

Pravda, že si odhodlaný statne bojovať, aby si zachoval čistotu duše svojej? Všetak i telo potrebuje čistotu v byte, jedle, vzduchu, rúchu; aj duši je potrebná mravná čistota. Schody s vrchu začneme umývať; čistý život z dnuká sa musí začať. Teda nielen v rečiach a skutkoch, ale aj v myšlienkach budme cudní, pretože kto trpí u seba necudné myšlienky, už začal rúcať ten chrám, kde sa nachádza poklad duše, a len otázkou času je, kedy sa celkom srúti. Duševná čistota je tak háklivá, že môže zhnúť aj následkom dotknutia. Teda ty budeš alebo celý čistý, alebo zhrešíš. Prostrednej cesty nieto v tejto veci. Nečistota myšlienky a obrazotvornosti je dosť často škodlivejšia pre zdravie, nežli sám skutok.

NEPRIVOLÍŠ-LI, NEMÁŠ HRIECHU.

Nejedného mladíka najviac znepokojujú myšlienky. Lenže nestrachuj sa zbytočne. Nachylnosť ku hriehu ešte nenie chrieom. Keď panuješ nad náchylnosťou, stane sa ona tvojím rázom; keď jej podľahneš, stane sa náruživosťou.

Za myšlienky len vtedy zodpovedáme, keď sme ich povedomí; lenže vo veku vývinu veľmi často zbadáš nečisté myšlienky aj behom práce, a si nepokojný, jakobys bol naštrbil čistotu. Bud' pokojný. Zatiaľ ich nezbadáš, nie si zodpovedný za ne. Ale keď ich zbadáš, hneď musíš byť silným, bez odkladania ich vyhod' z hlavy. Mysli na iné veci, hraj sa, pracuj, modli sa; slovom zaoberaj sa iným, zatiaľ nevyženieš tie myšlienky zo svojej obrazotvornosti. Sú ony podobné bezočivej muhce. Nesmieš sa sprostíť pokojnosti, lebo tým bezočivejšie vystupuju. Neútočproti nim bezprostredne; hneď sú silnejšie, ako náhle sa k nim obrátiš. Odvrát' sa od nich, nevšímaj si ich. Neľakaj sa ich, pokojne kráčaj po svojej ceste. Aj pes tým viacej brechá na cudzinca, čím viac sa tento oň stará. Ale keď sa oňho neozre, svesí chvost a utiahne sa do búdy. Uspokoj sa takto: Schválne nemyslím na zlé, teda ani chriechu nemôžem mať.

Teda nezúfaj, keď denne opätovne musíš zápasíť s ohavnými myšlienkami a žiadosťami. Netráp sa s tou pochybnosťou: Snáď som privolil k tomu pokušeniu! Neklesaj na mysli, keď sa ti nepodari celkom sa sprostíť tých myšlienok. Časté pokušenie nebýva znamením hriechnosti, ba neporušenosti, veď nepriateľ útočí na nevydobytú pevnosť. Vojak sa nesmie hanbiť, že ho napáda nepriateľ, ba to je hanba, keď sa dá zbabele prevládať. A keby si sa náhodou aj uspokojil s takou myšlienkou, všetko len od vôle

závisi; a zakiaľ nechceš svoju dušu zašpiniť, nie si prevládaný! Čo sa nestane vedome a dobrovoľne, nemôže byť hriechom. Teda môže sa s tebou vo sne, vo spánku čokoľvek stať, za to si len v tom páde zodpovedný, jestli si to sám zavinil predbežným činom.

PREUKÁŽ SA!

V Afrike hýva malý búrsky národ. Pred vojnou s Angličanmi málokto vedel o ňom. Tá vojna tak vznikla, že Angličania chceli mať ich drahocenné diamantové bane. Búri ani nevedeli zpočiatku, jaké poklady majú. Cestujúci Angličania zbadali, že sa tam deti hrajú s diamantovými kamienkami. Keď zvedeli, jak drahé poklady sú to, udatne bojovali proti presile nepriateľskej. Ešte drahocennejšou baňou je duša mladíkova, lenže mnohí to nevedia, v prachu hriechu sa hrajú s pokladom duše, ktorú aj zašpinia. Mnohí aj prídu o tento predrahý poklad. V mestách sú takzvané priechodné domy medzi dvoma ulicami, tak je menšia odľahlosť tých dvoch ulíc. Lenže v takom dvore nedá sa čistota zachovať, ustavične tam prechádzajú ľudia. A nejedného mladíka duša je takým priechodným domom. Motajú sa v nej dľa ľubovôle hriešne myšlienky.

Múdry muž stráži svoj dom, pred dvere postaví strážcov (ukáznenu vôle), pred vstúpením každý sa musí preukázať. Tak by sa mala aj u teba preukázať každá myšlienka, reč,

knižka, prv, než ju k sebe pripustiš. Keď budeš v tejto veci svedomite bedlivým, ničoho sa nemusíš báť: tys' čistý hrdina, kebys' denne aj storáz musel utekať pred ohavnými myšlienkami. Teda vedome ani chvíľu netrp u seba planú myšlienku. Keď ti v zahrade hnusná húsenica padne na ruku, nehľadíš na ňu dlho, lež čím skorej ju shodíš, zakiaľ ňa nezašpiní. A keď ti iskra padne na rúcho, nehľadíš na ňu pokojne, zakiaľ ti kus rúcha nevypáli, lež hneď ju zahasíš. Tak rýchle máš utláčať aj plané myšlienky.

Ešte na dačo ňa chcem upozorniť. Prídeš do toho veku (16—20 r.), v ktorom sama príroda vylučuje z tvojej ústrojnosti obyčajne počas spánku tekutinu, následkom čoho pohlavne si popudzovaný. Neztrať pokojnosť srdca. To je nie hriechom, lež znamením vývinu ústrojnosti. To je vec celkom prirodaná, ktorá nezávisí od teba. Ani tak spôsobená rozkoš nie je hriechom, lebo však si ju ty nezavinil, ani k nej neprivolil. Stala by sa však hriechom, keby si sa jej vedome tešil, alebo kebys' tú vec sám zapríčinil. Keď sa teda pri tej veci zobudíš, modlí sa, myslí na iné, ostaň však pokojný, kým znovu nezaspíš. Teda všetko závisí od vôle, od privolenia. Naša duševná vôľa má vždy rozkazovať telesnej vôli. Telo ňa popudzuje k zlému, duch však má tomu vzdorovať. Bez vedomia a privolenia niet hriechu.

NÁKAZA NEMRAVNOSTI.

Obyčajne v obrazotvornosti sa rozhodne boj za čistotu. Obrazotvornosť je východište,

reč a skutok je pokračovanie. Kto vie panovať nad myšlienkami, ten dá pozor, aby mu iní nezivočili kvetovú záhradu. Lebo nákaza nemravnosti tak rýchle sa šíri, jako mor a cholera. Jako proti cholere, aj proti nemravnosti brániť sa máme čistotou. Vojenské zástupy dajú sa zastaviť pichľavým drôtom, prudkou riekou; ale nemravnosť je ešte silnejšia a nebezpečnejšia.

ČO ČÍTAŠ?

Nikdy nehľad na také predmety, ktoré by ťa mohli k nečistote popudzovať. Veľa nepriateľov máš vo svete: časopisy, obrazy, kiná, divadlá, knihy. Buď bedlivý všade a pozoruj v čítaní. Premnohé knihy sú priamo útokom na čistotu. Čítaj veľa, ale nikdy nie takú knihu; ktorá posmieva nábožnosť, mravnú počestnosť, s takými knihami nemárni ten drahý čas, aby neboly hrobom tvojej poctivosti. Mnohí spisovatelia sú nadaní, ale nemravní; čím peknejšie píšú, tým nebezpečnejší sú. Čítaj len dobré knihy, ktoré sú tvojimi najvernejšími priateľkyňami. Kto zo všetkého vie, čo sa mu predloží, snadno si pokazí žalúdok. Tak aj seba ľahko zkaží ten, kto číta jakúkoľvek knihu.

KNIHY.

Nečítaj zlé knihy, lebo aj dobrých kníh je toľko, že nemáš času ich všetky prečítať. Chráň sa jarmočnej spisby, hanopisov, sošitov, v ktorých sa tupí viera, posmievajú dobré mravy. Tieto

diela škodia sústave nervov tak, ako lieh, nikotin a kofein; keby ti kto takú knihu ponúkal, ani ruku si nezašpiň s ňou. Nebuď zvedavý na náhľad nepriateľov o viere, nemám sa, že ti taká spisba nezaškodí. Hoci dobrým úmyslom bys' čítal také dielo, predsa ti je ono škodlivé. Keby kto v lekárni všetky lieky a jedy chcel zkúsiť, hoci nie s tým úmyslom, aby mu to škodilo, predsa by o život prišiel; tak aj ty nesmieš všetko čítať, lebo daktorá kniha je nebezpečnejšia od toho najhoršieho jedu.

Teda háklive priberčivý buď v knihách. Keď zbadáš, že sa v daktorej knihe obráza mravnosť, viera, tú knihu neprečítaj. Neobanuješ, keď sa tohoto pravidla budeš držať. Nečítaj len romány, lež aj vážne diela, ktoré podporujú vývin charakteru. Nad obsahom dobrej knihy aj rozjímaj. Také dobré knihy sú: Sv. Písmo, Nasledovanie Krista, Filothea, všetky vydania Sv. Vojtešského Spolku, Leva. Dobrú knihu čítaj pomaly a s rozvažovaním. Zvlášte po večernej modlitbe prečítaj z evanjelia niekoľko riadkov, a o týchto rozjímajúc zaspí. Výborne to bude účinkovať na teba.

ČASOPISY.

V časopisoch buď háklivo priberčivý; do 18. roku najlepšie by bolo denníky nečítať. Mnohých nakladateľov časopisov vedie len ziskuchtivosť, málo dbajú o počestnosť a mravnosť. Romány, besedy, dopisy, oznamy sú plné takých

prípadov, ktoré podporujú nemravnosť. Také časopisy neber do ruky, máme dobré denníky a týždenníky, tie čítaj, tak tiež v kresťanskom duchu písané literárne časopisy. Varuj sa hada, zakiaľ ťa ešte nepohrýzol.

OBRAZY.

Nemusíš hľadiť na každý obraz alebo sochu, lež len vtedy, keď je tá podobizeň povolaná šľachetne ťa naladiť. Čo ruší mravnosť, nie je hodné nášeho pohľadu. Nebud' šíriteľom ošklivých pohľadníc. Nahosť u mladých ľudí spôsobí vždy pokušanie. Dakto povie, že aj telo je dielom rúk Božích. No chyba nie je v tele, ale v našej krehkosti. A s tou okolnosťou musí počítať aj umelec. A ktorá podobizeň vzbudzuje v nás nemravnosť, už nie je umelecké dielo. Len to je umelecké dielo, ktoré nevzbudzuje v človekovi nemravné city. Telo aj nám má byť vzácne, ale len ako prostriedok duše — prostredníctvom tela sa prejavujú city a život duše. Jakonáhle však umelec zbožňuje telo, s tým už zotročuje dušu. Nielen mravnosť, ale aj estetika žiada, aby nahosť tela bola výrazom zjavov duše. Pohanskí umelci boli svedomitejší, nežli premnohí umelci kresťanskí. Nahosť diel pohanov prenikala istá duševnosť a japonsť. Dnešné diela umelcov sú často len výrazom nemravných myšlienok.

DIVADLÁ, KINÁ, TANCE.

Podplatené časopisy zvelebujú a oslavujú bez rozdielu každé divadlo, kino a verejnú zá-

bavu. Dnes už málo umenia najdeš v divadle. Klasické diela sa vôbec nepredstavajú. Obsahom dnešných diel je nemravný podvod, verejné milkovanie atď. A ľudu sa také hnusoby páčia. Také divadlá nezaslúžia odporúčania. Divadlo hovie dnes pohlavnej roztopašnosti, a veď človek aj z duše pozostáva. Hriješne pomery, ľubostné deje sa oslavujú v divadle; obecnstvo sa potom domnieva, že hlavným účelom človeka je zaľúbenie. Kdežto človek má sa starať o vážnejšie veci. Kedysi divadlo podporovalo vzdelanosť a nebolo planým prostriedkom náruživosti. Dnes je divadlo podlým prostriedkom zábavy, ktorá hovie hriješnym náchylnostiam. Neraz už i nápis divadelného diela je ohavný. Tak je to dnes s divadlom, ako s kvetovou záhradou, o ktorú sa neozre majiteľ a preto je v nej veľa zeliny; aj ošípané ju rozrývajú. Teda šľachetné ideále nesmú sa vrhať do jarma telesnosti. Kto je háklive vyberavý v navštevovaní divadelných predstavení, dokazuje, že je svedomite mravný a základne vzdelaný a zralý. Nezaostaneš vo vzdelanosti, keď pohľdaš nemravným divadlom. Keď však náhodou si prítomný na nemravnej divadelnej prednáške, a nápadné by bolo vzdialiť sa, zažmúr oči, zakaiaľ trvá nemravný výjav; úplne utlač v sebe hriješnu zvedavosť. Veď tejto veci buď radšej zbabelec, nežli prismelý.

Jako zbytočné koreniny jedlo, tak premnohé zábavy život pokazia. Dľa Rímanov tanec sa nesvedčí pre slobodného muža, len pre otroka

a komedianta. Keď konzula Murena, z tancu obviňovaného zastával Cicero, medzi iným povedal: „Z takej veci nesmie sa ľahkomyselne obviňovať rímsky konzul; aký zločin spáchal on doposiaľ, že by sa také dačo mohlo o ňom uveriť? Však len blázon a korheľ tancuje.“

Drahý priateľu môj, mierny a mravný tanec ti nezakazujem celkom, len neprestaň byť charakterným ani na chvíľku. V tanci sa ukáže najzjavnejšie, či je kto vážnym mužom, alebo chlipníkom. Slabých zneužíva tanec na dráždenie svojich podlých pudov. Vážny muž sa považuje za rytiera tanečnice, ktorú ochraňuje proti útokom samopašníkov, teda i proti svojim planým myšlienkam a chlipným žiadostiam. Tanečník má chrániť tanečnicu nielen od prechladnutia, ale i od horúčosti svojej náruživosti; takto sa potom nekončí tanec nemravnosťou. Pre ľahtikára je tanec príležitosťou k ohavným hriechom. Tanec je najlepšou zkuškou toho, či je kto šľachetne charakterným mužom, alebo nesvedomitým ľahtikárom

Aby ti tanec nezatemnil rozum a nezkazil srdce, len zriedka tancuj, pod dozorom vážnych osôb a pred zábavou sa vždy pomodli k Bohu, aby ťa zachoval od poklesku. Bohužiaľ, dnešné moderné tance sú dráždením pohlavných pudov. Na takej zábave účasť brať musí byť hriechom; také tance treba ponechať nemravníkom.

BUĎ RYTIERSKYM . . . V ŽENSKEJ SPOLOČNOSTI.

Milý môj priateľu, pravda, vysoko si vážiš Haunibala, Alexandra Veľkého, J. Caesara, Napoleona, maršala Focha, atď. A veď týchto všetkých prevyšuje ten, kto vie nad svojimi pohlavnými žiadosťami panovať; kdežto podlým otrokom je, kto biedne podlieha telesným pokušeniam. V dobe ťažkého pokušenia pamätaj na túto výpoveď. Vždy sa chovaj rytiersky voči ženám. Tak hľad na pannu, jako by bola s neba padla (Schiller). Rytierske chovanie neznamená to, abys' sa ustavične klonil, lichotil ženám, lež abys bol vždy hotový strážiť a chrániť počestnosť žien. Predovšetkým nebuď ľahký, dotieravý voči ženám. Každú ženu považuj za sestru svojej matky, a tak za podlošť budeš považovať, chlipne sa k nej blížiti. Uctievaj ženu, jako tú pôdu, ktorá ťa chová, živí; jako ten kvet, ktorý musí zvädnúť, aby doniesol ovocie. Zúmyselne nehľadaj spoločnosť žien, ale keď musíš medzi ne ísť, buď vážny. Ani v hre, ani v rozhovore so ženami nezabudni na svoje rytierske povinnosti. A keď vidíš, že je zábava hriešna, (ku pr. záloh treba bozkom vymeniť) obratne navrhní iný spôsob zábavy. Vždy ostaň vážnym a charakterným mužom; nikdy nebuď mäkký a nepodliehaj lichoteniu. Prílišná citlivosť, bozkávanie, háklivá maznavosť ponechaná buď ženám. Vrtkavá snivosť kazí život, ľahko sa z nej vyvinie smysel-

nosť. Teda bez vážneho úmyslu sňatku nevyhľadávaj pričasto potyk so ženami, lebo tak hynie mužský charakter. Láska nie je pre deti; mladý vek netreba márnif na plané dobrodružstvá.

TVOJA ČISTÁ ODDANICA.

Vyhneš premnohým pokleskom, budeš-li kedy-tedy pamätať aj na tú nevinnú devu, ktorá sa má stať dľa úmyslu Božieho tvojou manželkou. Ona sa vrúcne modlí k Bohu, aby svedomite zachovala svoju poctivosť pre budúceho svojho manžela. Ale či je aj tvoja duša čistá? Či je nevinné aj tvoje smýšľanie? Postava tvojej budúcej oddanice buď ti anjelom-strážcom, abys zachoval svoju mužskú neporušenosť, z ktorej sa má vyvinúť kvet lásky a prameň rodinného života. Tvoj čistý mravný život buď odmenou za budúce vrelé bozky tvojej vernej manželky. Najcennejším venom je čisté telo, nepoškvrnená duša; pravý muž chce vydobyť len svoju budúcu manželku. Čistý mládenecký alebo dievocký vek je zárukou manželskej blaženosti. Ale z toho i to nasleduje, že známosť je dovolená len v tom veku, keď sa dá vážne myslieť na sňatok; každé iné milovanie je len znebezpečovanie počestnosti.

Pri tom však miluj aj zovnútornú čistotu. Často sa umývaj, ochotne sa kúpaj. Často býva zovnútorná čistota výrazom vnútornej nepoškvrnenosti. Zovnútorne zanedbávaný, špinavý muž veľmi ľahko zanedbá aj čistotu duše a naľaká sa vecí, ktoré sú záhubou duše.

ZOMRI A VSTAŇ Z MŔTVYCH.

Nie je ľahkou vecou, úplne podmaniť vôľu šľachetným myšlienkam. V tejto veci veľkou pomocou je sebazaprenie. Toho sa premnohí ľakajú.

Sebazaprenie je námaha za takou mravnou silou, bez ktorej nemôžeme sa stať šľachetne charakternými. Sebazaprenie je utlačenie neporiadnych náchylností. Sebazaprenie neznamená násilne utlačiť prírodu, prírodné vlohy, lež utláčať neporiadne žiadosti, ktoré znebezpečujú naše jestvovanie. Každý človek je chybný, musí sa zapreť; človek len pomocou sebazaprenia môže panovať nad sebou, bez čoho je otrokom náruživosti. Sebazaprenie čini človeka trpezlivým proti sebe a blížnemu; a veď len tak sa dá uplatniť v spoločnosti.

Bez sebazaprenia niet charakternosti, osobnej povahy, vzdelanosti, pokroku; k tomu všetkému je potrebné, násilne utláčať plané náchylnosti. Sebazaprenie nie je účelom, ale prostriedkom, sprevádzajúcim zjavom, priechodným stavom k víťazstvu, radosti, ktorá preniká život charakterne vyvinutého mladíka. Tí, ktorí spomínajú voľné hovenie pudom, využitkovanie života, zbabeli podliehajú planým žiadostiam, nie sú chápaivi oproti pravdivým pôžitkom, podkopávajú svoju vôľu, charakter, zdravie a vzdelanosť. Život tak sa dá šľachetne stupňovať, že na uzde držíme svoje pudy. Jako stlačená voda k takej sile príde, že aj metrové predmety, jak perko vyhodí, tak pozdvihuje veľkou silou aj sebazaprenie človeka,

ktorého k zemi tlačí pokazená prirodzenosť. Toto je význam slov básnika (Goethe): Stirb und werde! Zomri a vstaň z mŕtvych.

DUŠEVNÁ ANGLICKÁ CHOROBA.

Bledé deti biedne sa vlečú s krkom, chrbátom, nohama vtisnutými do stroja. Ich choroba sa menuje: Anglický neduh. A ved' nejedného človeka duša je tak chorá. Nejednen mladík je pohodlný, lenivý, mäkký, bočí od každej tvrdšej práce, nepanuje nad sebou, ani počuť nechce o sebazaprení. Svoje vlohy nevycvičí, jeho vôľa je slabá, málokrvná, chromá. Telesný neduh anglický nie je u detí veľmi častý ale tým častejší je duševný neduh, s ktorým takrečeno každý človek príde na svet, a preto ho treba z tej choroby vyliečiť. Už nad 4—5 ročným dieťaťom panuje telesný život. Keď starší brat dostane väčší kus koláča, mladší začne plakať; nevie rozkazať svojej vôli, duševný neduh je jeho chorobou. V každom človeku je kľúčik dobrej vôle; lenže túto vlohu treba vyvinúť každodenným vytrvanlivým cvikom. Hneď dnes začni cvičiť svoju vôľu. Čím skorej, tým lepšie. V dospelom veku je ona taká, jako starý strom. Teda povšimni si veľa významnej rady: Zosilňuj svoju vôľu.

Mravný úpadok býva podielom takých ľudí, ktorí bez boja a námahy hovejú smyselným pudom. Priučaj svoje telo k sebazavzaniu, strádaníu, odriekaniu. Oprobuj postrádať také dovolené veci, za ktorými veľmi túžia tvoje smysly.

Aspoň dakedy to čiň, abys' videl, či tvoja duša panuje v tebe. Ku príkladu, keď si smädný, nepi asi za polhodiny; prismudnuté jedlo ochotne zjedz; neprehovor, keď obed mešká; neprekroč prah cukrárne, keď máš k tomu veľkú chuť, nehnevaj sa, keď ti pri umývaní mydlo vypadne z ruky. Keď nemôžeš uzol rozviazať neprerež nožom špagát. Keď ťa milé počasie von t'ahá, ostaň s izbe pri práci. Keď sa ráno zobудиš, bez meškania vyskoč z postele. Veľmi si zvedavý čo je vo výkladnom obluku, nepozri tam. Odporný ti je daktorý žiak, vd'ačne mluv s ním. Aj nemilému rozkazu ochotne vyhov. Rád by si dačo sdelil priateľovi, mlč s tým niekoľko dní. Čítaš veľmi zaujímavú knihu, odlož ju na čas. Sed' rovno, keď ti to aj ťažko padne atď.

Sú to síce maličkosti, ale však aj velechrám je postavený z malých tehál. Z týchto maličkostí čerpáš veľkú silu, abys' panoval nad sebou a aby si sa nelakal ťažkostí v živote. Kto vie zvíťaziť nad sebou, víťazí aj nad iným a stane sa ráznym mužom. Aj najmenšie sebazaprenie zásobuje ťa silou, aby si mohol odolať ťažkým pokušeniam. Maličkosti ťa presvedčia, že duch môže panovať nad telom.

Čisto zachovaná mladosť je vznešená, vzorná. Pomocou maličkostí sa dosiahnu veľkolepé výsledky. Ani veľké mesto sa nepostaví za deň, ani charakter je nie hlavnou výhrou, ku ktorej človek náhle príjde.

RADOSŤ Z VÍŤAZSTVA.

Nevystupuj bezprostredným bojom proti rujnosti svojich pudov pohlavných, ale radšej prostredne, obchodne, čili lepšie je nevšímať si plané žiadosti, jako úzkostne zaoberať sa s nimi. Ale proti hriešnym zvykom a oblúbenej slabosti priamo máme vystupovať. Úspešne bojuješ proti lenivosti, verejnosti; so zdarom privykáš na mlčanlivosť, trpezlivosť, ale hl'a tvoja prirodzenosť znovu šarapatí svojimi požiadavkami. Kto sa nikdy nechce zapreť v dovolených veciach, od takého človeka nemôže sa očakávať, že by mohol vždy vyhýbať zakázaným veciam; ku hriechu dostačí prívolenie, a nie je potrebné násilie, ale rázny život požaduje silnú vôľu. Proti pohlavným náchylnostiam tak môžeš byť silný, jestli sa zapreš, postrádaš na inom poli. Čím ochotnejšie cvičíme svaly, tým silnejší sme. Čím opätovnejšie cvičíme svoju vôľu, tým bezpečnejšie panujeme nad ňou, tým ľahšie je dobre žiť a neopísateľná radosť sprevádza náš duchovný boj.

Kto v detskom a mládeneckom veku v malých veciach utláča zvedavosť, lenivosť, maškrtnosť, ten s blaženým seba povedomím vydrží horúčosť, zimu, hlad, smäd. Kto vie mlčať a zraku rozkazovať, hnev utláčať, ten nepodľahne planým žiadostiam pohlavného pudu. V rozhodnej chvíli prevláda svoje náchylnosti. Kto bol vstave v 10. roku zrieknuť sa jedného cukríka, aj v 16. roku sa vie zrieknuť pohlavnej rozkoše. Tu je síce boj potrebný, lenže aj tento

boj je radosťou sprevádzaný. Však s akou radosťou závidia aj chlapci; milujú tú hru, kde môžu preukázať svoju silu a obratnosť. Nuž tu už máš príležitosť preukázať svoju vôľu, svoju silu, ba ešte i vyvinúť ju. Len konaj tie horepomenuté cviky vôle, ale stále. Tebe samému bude sa páčiť výsledok. Radosťou ta bude naplňovať sama skúška sily, ten zápas; a keď budeš povedomý svojej energie, s ktorou si prišiel k víťazstvu nad odporujúcou vôľou, vrtkavosťou, protiviacim sa telom?!

Radosť z víťazstva bude ťa povzbudzovať k ďalšiemu boju. A preto bojuješ-li proti zátvrďalej zvyčaji, najlepšie činiš, jestli z počiatku si len krátku lehotu určíš: Toho hriechu sa za 3—4 dni nedopustím. Po tej dobe radosťne zvoláš: Teda predsa len nie je tak slabá moja vôľa! V budúci týždeň zas len musím zvíťaziť nad pokúšením! A keď ti zdarne vypadne aj ten boj, osmelený si k ďalšiemu dlhému boju.

Na ostrovoch Sandwich sa domnievajú obyvatelia, že keď koho zavraždia, jeho sila vnikne do vrahov. To je hlúpa povera. Ale to už nie je hlúpou poverou, že vždy sa staneš silnejším, kedykoľvek prevládaš svoje žiadosti. Kto totižto zkusil túto radosť, túži ešte za väčším víťazstvom, a o veľa blaženejší je, nežli ten, kto je biednym otrokom hriešnych žiadostí a zbabele podlieha pokúšeniu. Prečítaj teraz pozorne nasledujúci dopis gymnazistu VI. triedy:

VELADÔSTOJNÝ PANE!

Taký mladík píše tieto riadky, ktorý po mnohonásobnom prežalostnom úpadku,

medzi srúcanými budovami veľkých plánov životných kladie tehly; a vie žalostne plakať s veľkou ľútosťou a rád by vytrhol celú dobu zo svojho života, lebo mladosť zmárnil v bahne ohavnej nemravnosti. Z diabolského hniezda sa vymotal na trpké bedákanie svojej umordovanej duše. Snáď preto, že už nevládal páchať hriechy.

Ó, môj Otče! Sdelil som Vám, čo by chinému nepovedal, a čo hanu hádže na mňa a žaluje na moju minulosť. Ach tá minulosť! . . . Mnohonásobný úpadok, veľký boj, nové hriechy po jednom jedinom chybnom kroku. Po mnohej nestálosti, po mýlnych cestách, s prázdnu kapsou, snáď skorej neiste, nežli hriešne.

Konečne som našiel kompas. Na ňom je napísané: „Čistý muž“. Otče môj, ešte vždy vre vo mne každá písmena tohoto diela, stavajú v mojej duši pevnosť odhodlania. Smele, s otvoreným cieľom hovorím: Otče, ja chcem! Chcem sa polepšiť k vôli sebe a vlasti. Môžete ma počítať medzi tých, ktorých ste pozdvihli a ktorí majú dobrú vôľu. Každá čiarka pera buď vďakočinením. Ach kebych mohol písať večnou povďačnosťou. Vždy bych len toto písal: Boh Vás požehnaj, môj Otče-zachovateľu! Boh Vás požehnaj! Na znamenie večitej povďačnosti píše toto taký mladík, *ktorý chce.*“ Pri čítaní týchto riadkov mi na-

padly slová Boethiusove: „Superata tellus sidera donat. Prevládaj zem, a hviezdy budú твоjím podielom“.

Nech si nikto nemyslí, že si život ztrpčuje ustavičnou bedlivosťou, že je sebazaprenie bremenom. Je bremenom, ale takým, ktoré pozdvihuje človeka. Aj krýdlo má svoju váhu, ale bez neho nemôže vták lietať. V každom, teda aj v duševnom boji najlepšou obranou je útok. Teda keď sosisilňuješ svoju vôľu pred útokom nižších pudov, najlepším spôsobom sa brániš.

Ale časom aj zvláštnu odmenu dostaneš za to, že svoju vôľu otužuješ. Kto má slabú vôľu, kto sa na každé pokušenie musí triasť, ten má naozaj trápny život. Lenže ustavičným cvičením vôle dosiahneš, že ňa bude tvoja vôľa ochotne poslúchať, a ľahko budeš vzdorovať všetkým pokušeniam. Keď ti má smet padnúť do oka, mimovoľne sa zažmúri. A takto bude aj s tvojou vôľou. Teda to bude tvojou najutešenejšou odmenou, že tvoja silná vôľa aj nevedome bude chrániť veľký poklad duševnej čistoty.

NA ZEMI, ALE NIE ZO ZEME.

Drahý priateľu môj, nikto nežiada od teba, aby si šiel za pustovníka; tam by nebolo ťažko Bohu mile žiť. Vo svete žiť, do školy chodiť, potyk mať s rozličnými ľuďmi, na zábavy chodiť, a predsa dobre žiť: to je už ťažšia vec. A predsa je to aj u teba možné, budeš-li sa toho držať, čo si čítal v tejto knižke. Však aj koreň ruže

je v zemi, v blate, v tmavej vrstve zeme; a sama ruža predsa jaká útle čistá je! Aj ty môžeš byť na zemi, a ruža tvojej počestnosti nemusí zvädnúť. Keď si aj v prachu, nemusíš byť zaprášený. Povedz, že keby aj celý svet sa nachádzal v bahne nemravnosti, ty tam nebudeš trčať. Radšej zhynúť, nežli kľesnúť.

„Iustum ac tenacem, propositi virum
Si fractus illabatur orbis
Impavidum ferient ruinae.“ (Horác.)

Tuhá zima je, veľký fujak zúri, a hľa tam vrabec na plote sa ani len nepohne. Mysli si: Nech fúka pokušenie, nech zúri zima roztopašnosti, vo mne nevyhasne oheň lásky k Bohu — ešte aj to si zaumieň, že nikdy nebudeš luhať. Pravdomluvnosť je veľkou pomocou statočnosti. Či môže byť lhár počestný, dôvery hodný? Kto nikdy neluhá, toho ťažko dostane do saka nemravnosť. Čisté svedomie miluje cestu pravdy; a lož máva svoj koreň v takom držaní, za ktoré sa nemusí človek hanbiť. Lož podryva charakter a neľaká sa ani nemravnosti. Teda privykaj na to, že nikdy nebudeš luhať. Taký buď, aby si ani nebol vstave luhať. A kto nemôže luhať, ani nemravnosť nepácha, lebo sa chráni takých vecí, pre ktoré by musel luhať.

TÚŽ SVOJE TELO.

V zdravom tele aj zdravá duša prebýva; kdežto nemravnosť, lenivosť, zanedbanie čistoty, obžerstvo, mäkký život slabými činia nervy. Miluj aj športy zdraviu neškodlivé a tebe ľahko

prístupné. Neseď dlho bez pretrhnutia, toto mýli obeh krve. Tvoje telo nech dobre ustane každý deň. Hľad, aby si vždy ustatý lahol, vtedy chytro zaspíš. Lenivosť a bezsennosť plodí mnohé hriechy. Šport oceľuje svaly, činí telo silným a súcim na prácu za sväté úmysly; zdravé a silné telo aj pokušeniam statnejšie vzdoruje. Nasleduj Gottfrieda Bonillonského, križiackeho rytiera, ktorý keď cez hlavu až po sedlo prefal nepriateľa, víťazne zvolal so zdvihnutou rukou: Túto ruku ešte nikdy nezašpinila nemravnosť.

ZNÁŠANIE ÚTRAP.

Silným duchom, trpezlivo znášaj trápenie. Neplač stonajúc, neškrípaj zubami, nereptaj, lež trp zmužile, a tak rozmnožuj si zásluhy. Keď si chorý, keď ťa pominú, keď ťa nevinne trescú, nebuď smutný. Však sebazaprenie a trpenie je cestou k ctnosti. (Abstíne, sustíne!) Kto je ne všímavý voči pudom a náruživosti, najskorej padne. Teda činne sa miešaj do každej prípadnosti svojho života, a i z trápenia čerpaj osoh. Pod ťažkými úderami kladiva sa tvorí oceľ z ohnivého železa; aj ty pod ťažkými úderami rozličnej nehody vyvíňuj svoj charakter. Kto nie je obetavý k vôli duši v trápení, nebude silný ani v pokušení. Každú prácu dokonale konaj. Práci nevyhneš, teda pracuj so vznešeným duchom. Kto vyúžitkuje vychovávajúcu silu trápenia, nie je zronený. Ba je opatrený oceľovým štítom.

Utláčaj odpornú spornosť, hoci ti to ťažko padne v chalanskom veku. Telo si váž, ale nemaznaj. Sv. František Ass. svoje telo pomenoval „bratom somárom.“ Teda telo nie je nepriateľom, lež bratom, pomocníkom v živote, cenným pokladom; ale predsa len somárom, teda nie pánom a rozkazovateľom, lež k poslušnosti povolaným sluhom. Kto svoje telo veľmi mazní, zbytočne kými, napája, vo všetkom mu hoví: u toho telo panuje nad dušou.

Keby paholci boli zapriahnutí, a kone by sedeli na voze, či by to bolo v poriadku? Aj ty teda telo zapriahaj, a duša nech sedí na voze. — Nech je múdry tvoj spôsob žitia.

ROZUMNÁ ŽIVOTOSPRÁVA.

Stravovanie tela má byť rozumu primerané. Bujne chované telo je hniezdom rôznych žiadostí; nutnou miernosťou stravované telo ochotne poslúcha dušu. Nejedz priveľa mäsa, prívarok, ovocie, chlieb dostatočne vyviňujú telo. Večerať aspoň 2 hodinami pred líhaním. — Liehoviny rúcajú telo. Liehoviny veľmi podporujú náchylnosť k nemravnosti. Pohanský bôžik Bacchus kúril tie kachle, pri ktorých sa sohrievala bohyňa necudnosti, Venuša. Mnohí mládenci preto padli, že začali piť. Prehojné pestovanie tela je podporou necudnej bujnosti. Nenos úzke nohavice, čo by ťa tiež mohlo dráždiť. Ustatý íd spať, vyspatý vstaň a nezostaň v posteli. Lež na tvrdom. Mäkká teplá posteľ podporuje

zlé náchylnosti. Ruky nedrž pod perinou, lež na pravom boku. Na chrbáte ležať, je toľko, jako sústavu nervov dráždiť. Keď sa zobudíš, nemeškaj v posteli.

Kto sa po zobudení vyvaluje v posteli, začne páchať ohavné hriechy. Zbojníci aj v noci vstanú, aby mohli iných zabiť; a ty by si nemohol vstať, abys sa zachoval?

„Ut iugulent homines, surgunt de nocte latrones;
Ut teipsum serves, non expergiscaris? (Horat.)

V rannom driemaní je vôľa taká, jako roztopený vosk, ničomu nevzdoruje. Keď nemáš vážnej práce, spi, zakiaľ môžeš. Ale keď sa zobudíš, hneď opušť posteľ. Studenou vodou sa umývaj. Buď silne trpezlivý, keby ťa choroba pribila na posteľ na dlhšiu dobu. Behom choroby čítaj dobré knihy, ponevác aj chorí ľudia z nudy môžu spáchať ohavné hriechy a tak zmarujú milosrdenstvo Božie, ktoré by ich mohlo uzdraviť.

Nikdy nezahálaj, ani v prázdninách. Zaháľanie je poduškou diablovou. Pozri len na potôčik s vrchov tečúci, či sa zastaví na chvíľu, prederie sa cez skaly, pod skalmi; a jeho voda je jaká čistá; ale keď už tečie rovinou; jakoby zdarebnel, už je voda mutnejšia, ba v hĺbinách aj okraky vidieť v ňom. Podobne účinkuje lenivosť aj v duševnom ohľade; neúnavne usilovný mladík o veľa ľahšie zachová poctivú čistotu. Keď začne zahálať, už akoby sa pripravoval ku pádu. Zaháľanie plodí nemravnosť. (Venus otia amat. Ovidius). Mlynské kamene zbožie melú;

keď niet zbožia, seba melú. Aj človek, není-li zaujatý prácou, seba kazí. Zvlášte v prázdninách vyhýbaj zaháľaniu, aby ti nielen tvár ohorela, ale ani duša neohorela. Kto nič nečiní, naučí sa zlé činiť.

„Zaháľanie — hovorí Duch sv. (Sir. 39. 29.) — veľa zlému učí.“ Kto má veľa prázdného času, veľa zlého činí. Duša žiada ustavičnú zaneprázdnenosť. V prázdnom čase útočia na človeka hriешne myšlienky. Z myšlienok vznikne žiadosť, zo žiadosti skutok, zo skutku zkaza. Prácou treba zadrhnúť zlé náchylnosti. Teda vždy sa zaoberaj s dačím. Každý mladík má k dačomu zvláštnu chuť. Jeden rád maľuje, druhý hrá na husle, tretí kreslí, štvrtý vyrezáva atď.; a tak sa dá zbytočný čas a prebytočná sila zúročiť. Kto to zanedbá, zmárni svoje vlohy. Čím chutnejšie a vytrvanlivejšie pracuješ, tým lepšie si môžeš zabezpečiť svoju budúcnosť.

Aj prírodu miluj, ktorá ti môže skytať tie najnevinnejšie radosti. Pekné hory rozveseľujú zrak, dobrý horský vzduch zotavuje a vyviňuje pľúca; iným je zas utešeno milá veľkolepá rovina s hojnou úrodou. Jak milý je zavčas rána veselý štebot vtákov. A s jak veľkou chuťou chodia po horách-dolinách, po skalách-plešinách turisti. Školák veľa času musí stráviť v izbe, od čoho slabne telo i duch. Teda keď len máš čas a príležitosť, id' do slobodnej prírody občerstviť sa. Dobrý vzduch činí človeka pružnejším, zdravším, silnejším, bystrejším. Ktorý mladík zamy-

slene sa odlučuje od nevinne veselých druhov, ani v samej prírode nenachádza žiadnej potechy, je nezdravý telesne, alebo duševne; a tak má hľadať pomoc u lekára, alebo u duchovného otca. Smiešne je to, keď starý človek sa chová tak živo, jak malé dieťa, ale ešte smiešnejšie je, keď mladík chce napodobňovať šedivého starca. Zdravý, živý, veselý, pružný mladík dôveruje v sebe, hoci si mnoho nezakladá na sebe.

DOBRÝ PRIATEL.

Milý priateľu môj, v pohlavných veciach nikdy nehľadaj vývod u druhov. Keď ide slepý za slepcom obidvaja padnú do jámy. Jako by ťa mohol uspokojiť ten, ktorý sám stoná pod bremenom podobných ťažkostí, a ktorý snád len z hnusných prameňov čerpal to, čo vie. Takí ľudia tvoj nepokoj srdca len zväčšia. Dobre hovorí Duch sv. (Sir. 37. 12—15): „Len pros radu o náboženstve od bezbožníka, od nespravodlivého o spravodlivosti, od zbabelého o válke, o nepočestného o statočnosti, od lenivého sluhu o pilnej práci. Nie! Od týchto nežiadať radu. Ale maj dôveru ku svätému mužovi, o ktorom vieš, že uctieva Boha!“ V pochybnostiach nehľadaj radu v lekárskych knihách; tie ťa napoučia vážne, ale ešte viac rozdráždia tvoju mladú obrazotvornosť. Na tomto poli rozhodne vôľa, a nie vedomosť. Môže kto poznať činnosť ľudských ústrojov, nebezpečia zneužívania tých ústrojov celkom podrobne,

predsa môže byť otrokom nemravnosti, jestli nemá silnej vôle.

To ti ale povedám, abys neponechal sebe svoje pochybnosti, hovorí Salomon (Prísl. 10. 4.): „Beda tomu, ktorý sám stojí, keď padne, nemá nikoho, kto by ho zdvihol. Teda ku komu sa máš obrátiť? K rodičom, alebo k duchovnému otcovi sa utiekaj. Ale buď úplne úprimný. Úprimné vyznanie je už polovičné víťazstvo. Tvoja dôvera sa nezneužije; na takú podlosť ani nemyslí. Neboj sa ani opovrhnutia, taký strach ti diabol vnúka. Duchovný otec dobre vie, že ťažké boje trápia mladíka. Zvieš, čo ti je treba vedieť: Sľúšanú radu zadrž pre seba.

Nepohrdaj prameňami nového života: spovedou a sv. prijímaním. Vážne smýšľaj o spovedi. Vody sa len malé dieťa bojí, tak aj spovedi sa len nevypelý kresťan ľaká. Ochotne, bez donucovania sa spovedaj. Telo nemá pokoja, zakaiaľ nevydá zo seba užitý jed, bez čoho i zhynie. Tak zhynie aj duša, jestli nevydá zo seba jed hriechov vo sv. spovedi. Čím ťažší je tvoj boj, tým častejšie sa spovedaj, ale úprimne a so silným predevzatím polepšenia. V spovedi najdeš uľavenie, radu, novú silu, balzam. Klesnúť je ľudská krehkosť, vyznanie poklesku spojif s vôľou polepšenia je mužská smelosť. Vo spovedi odhalíš svoje chyby, náruživosti, pokušenia, rany duševné, a spovedník otcovskou láskou ťa lieči a podporuje, radu ti dá. Po dobrej spovedi si uspokojený, posilnený, očistený, blažený, odhod-

laný vytrvať na ceste spásy. Dobrá spoveď, hodné prijímanie učinily už nejedného, hriešnika veľikým svätým. Každomesačne vykonaná spoveď je zárukou cnosti a večnej blaženosti. A kebyš aj klesol, čím skorej sa to usiluj v dobrej spovedi napraviť.

SO MNOU JE HOSPODIN.

Nad bacilami nebezpečných chorôb zvíťazí ústrojnosť len takého človeka, ktorý má v celom tele zdravú krv. Tak aj huby hriešnosti môže vykynožiť všemohúca krv Kristova. Pri prijímaní môžeš povedať. „Dušo Kristova posväť ma, telo Kristove spas ma, krv Kristova napoj ma; voda z boku Kristovho umy ma; umučenie Kristove posilni ma; ó, dobrý Ježišu vysliš ma; do sv. rán tvojich skry ma; nedaj mi odísť od seba; pred zlým nepriateľom chráň ma, v hodinu smrti volaj ma; poruč mi prísť k Tebe, abych ťa so všetkými svätými chválil a velebil po všetky veky vekov. Amen.“ — Sv. Terézia zamýšľala kostol postaviť, ale mala len tri haliere. Povedala: Tri haliere a Terézia, to je málo. Ale tri haliere, Terezia a Boh, to je veľmi mnoho. A kostol sa postavil. Aj ty chceš, drahý môj priateľu postaviť najpeknejší chrám Boží. Snáď si už proboval, ale nešlo to. Sám si nebol k tomu dostatočný. Ale ty a hojná milosť Božia to prevedú. Dľa príslovia „Deo favente navigas vel vimine — keď Boh riadi lodné plachty, aj v koši prejdeš cez more“. Teda čím častejšie sa spoj vo svätom prijímaní

s vteleným Bohom. Úprimné náboženské presvedčenie je i tak najmocnejšou oporou duchovnej čistoty v krutom boji. Nejednen si myslí: Prečo nesmiem činiť to, čo tak dôrazne žiada odo mňa príroda? Preto, že aj nadprirodný život, ktorý dosiahnuť, je najvrelejšou a najvznešenejšou úlohou človeka. Jako zo stredu kruhu vo všetkých smeroch vedie cesta ku kruhu tak má byť stredom nášho celého života Boh. Teda prechovávaj s Ježišom najúprimnejšie priateľstvo.

Ježiš je tvoj láskavý Spasiteľ. Ježiš je nie pamiatka, podobenka, ale obživujúca skutočnosť. S ním sa poraď, poteš, jemu sa vyponosuj, s ním smúť nad svojím úpadkom. Každý mladík túži po vzornom priateľstve; Ježiš je tvoj najlepší priateľ, najštedrejší pomocník. On je vždy a všade s tebou: toto nikdy nezabudni. Vo dne v noci ťa sprevádza pri práci, pri oddychu, pri zábave. Večer láskavým okom sa ťa pýta: Synu môj, ako si sa zachoval dnes? Takouto myslou sa modli. Riadne a dobre vykonaj svoje každodenné modlitby. Nepochovaný kvet vyschne; tak aj dušu musíš modlitbou občerstvovať aby nevyschla. V modlitbe cítiš, že si blízko Bohu. Modlitba upokojuje a posilňujúc oduševňuje. Teda modli sa riadne, usilovne, pobožne. Kto sa Boha nespustí, ani Boh ho neopustí. Istý muž chcel vstúpiť do veľmi prísneho rádu. Zaviedli ho do kostola, kde aj v noci musí bedliť a modliť sa. Ukázali mu jedáleň, kde sa viac bude postiť, nežli jieť; ukázali mu tvrdú posteľ, kde bez-

senne bude veľkú časť noci tráviť. Potom sa ho spýtali: No máš vôľu sem prísť? Vydržíš to všetko? On sa spýtal: A budem mať križ v svojej izbe? — Budeš mať. — Vtedy je všetko v poriadku . . . — a stal sa prísny rehoľníkom.

Drahý môj priateľu, či aj ty miluješ tak Pána Ježiša? Keby jakékoľvek pokušenie útočilo na teba, len myslí na Ježiša a povedz: Všetko je v poriadku. Často upieraj svoj zrak na Ukrižovaného. Veľa sa modlí, nos v sebe Krista, zkusíš, že s Ježišom je nemožno nečisto žiť. — Ale bez náboženskej pomoci a potechy nebudeš môcť viesť čistý život. Už múdry Salomon povedal (Múdr. 8. 21.): „Dobre smýšľajúcim deťatom som bol a dobrú dušu som dostal. Keď som zvedel, že len tak môžem byť zdržanlivý, keď mi to Boh dá, pristúpil som k Hospodínovi a modlil som sa k nemu . . .“ Dobre povedal sv. Augustin: V našej duši panuje alebo láska k Bohu, alebo smyselnosť.

„A POTOM? . . .“

Ale keby toto všetko ťa nemohlo pohnúť, prečítaj nasledujúci prípad. Ku sv. Filipovi Ner. príbehol raz oduševnene istý mladík. Čomuže sa tešíš tak veľmi, synu môj? pýtal sa ho náš svätý. — Akože bych nebol natešený, keď mi otec dovolil stať sa pravotárom.

— A potom čo bude? — Veľa peňazí budem mať!? — A potom? — Nuž všetko budem mať, čo potrebujem a v starobe môžem po-

hodlne žiť. — A potom? — zarmútený a zmätený mladík odvetí: Veru potom musím zomrieť. — A potom? Čo bude s tebou po smrti? — A František Sparazza (tak sa volal ten mladík) celý život bol počestný, pobožný, lebo ani na chvíľu nezabudol, že z celého života bude musieť účty skladať Bohu. — Ó môj drahý priateľu, keď t'a už nič nemôže vyslobodiť z krútnavy hriešnosti, pamätaj na tú vážnu otázku: „Potom čo bude so mnou?“ Musíš prísť pred Boha čo prísneho sudcu. „Pamätaj vo všetkých skutkoch na posledné veci, a nikdy nezhrešíš“. (Sir. 7. 40.) Abys pri smrti život dostal, tak ži, jako ten ktorý vie, že musí zomrieť. Teda nezabudni nikdy, že musíš účty skladať pred vševedúcim Bohom zo skutkov, ba aj najtajnejších myšlienok. Ten Boh, ktorý ťa dobre videl vtedy, keď t'a nikto nevidel, videl t'a v tmavej komore, pod prikrývadlom, v záhrade skrytého, slyšal tvoje reči, rozumel tvojim myšlienkam. Či chceš voľakedy so špinavou dušou stáť pred Bohom? Však nie; preto, buď čistým mužom!

VII.

USMEVAVÁ DUŠA A OHNIVÝ ZRAK.

Čisté svedomie je nebeským citom, bez neho je kráľovský trón pustinou, s ním je škripec a popravíšte snesiteľné. Z raja nám ponechal Boh tri veci: lesk hviezd, krásu kvetov a skvelosť očí nevinného dieťaťa. To tretie je najkrajšie, pretože mladík čistý dušou je

hrdinom, ktorý zvíťazil v ťažších bojoch, nežli v tej najhroznejšej válke; jeho víťazný vavrín nezabarvila krv nepriateľova, lež pozlátila skvelosť víťaznej duše. Táto čistá skvelosť je utešenosť pokojného svedomia. A krása čistej duše vyráža sa aj na tele, ktoré je s ňou najvnútornejšie spojené, úsmev duše zažne oheň radosti aj v očiach.

NAJVÄČŠIE VÍŤAZSTO.

Najväčšie víťazstvo je, nad sebou panovať. Už pohania oslavovali tých ľudí, ktorí vedeli najsilnejšiemu pudu pohlavnému rozkazovať. Aj pohania uctievali čisto žijúcich ľudí. Cicero oduševnene píše: Cnosť je najmilšia. V Ríme kostol postavili bohyni čistoty: Pudicíii. Tibullus radostne píše: Čistota sa páči bohom. Vestálske panny boly uctievané, jako sami konzuli, ktorí šli pred nimi. Keď sa na smrť odsúdený zločinec stretol z vestálskou pannou, dostal omilostenie.

Pre zdržanlivý život veľmi boly uctievané v Gallii druidovia, v Egipte kňazi rieky Nila. Aj Salamon s podivením napísal: (Prísl. 30. 18.) „Tri veci nemôžem pochopiť: Jako lieta orol pod nebom, jako sa kĺza had na skale a loď na vode, a jako prevesluje bez porušenia muž po nebezpečných cestách mladosti.“ I dnes aj mimovoľne obdivuje ešte nemravník zdržanlive žijúceho muža. Aj hodnotu mravnosti zapierajúci pokazení ľudia cítia vznešene krásny dojem, ktorý činí na nich panensky žijúci mladík. Väčšia

hodnota nie je možná na zemi, jako mravne dokonalý mužský charakter.

Najkrajšou ozdobou koruny ľudského pokolenia je čistý mladík, ktorý nad sebou samým vedel zvíťaziť. On je najpevnejším stĺpom spoločnosti, lebo s pokazenou mládežou zhynie aj sama spoločnosť; čistá mládež je zálohou krásnej budúcnosti ľudstva. Je to utešene skvelá hviezda, ktorej sa ani dych nedotkol.

Ó, JAK KRÁSNE JE POKOLENIE ČISTÉ.

Dnes sa veľa spomína telesná krása. Je pravda, že je človek korunou stvorenia, ale nie natoľko pre telesnú krásu, jako viacej pre duševnú vznešenosť. Lebo aj tie najskvelejšie oči, najkrajšie líca, milo štebotajúce ústa milého dieťaťa čože sú vtedy, keď do povahy vezmeme, že sa v ľudskom tele stavia chrám pre Boha a že duša je oltárom Božím. Pohl'ad je zrkadlom duše. A čože sa vie v zraku utešenejšie zrkadliť, ako práve čistota duše? Blahoslavení sú čistého srdca, lebo oni Boha vidieť budú . . .

Pozri na tú nevinnú radosť zo života, ochotnú odhodlanosť k práci, nekalenú veselosť, prespevujúcu blaženosť, tú vytvárajúcu sa jar v tých dvoch ohnivých očiach. V mladých rokoch zo dňa na deň nové sily sa zjavujú, sväté nádeje prenikajú srdce. Však tá prevládaná, pre iné ciele neporušene zachovaná pohlavná sila je nevyčerpatelným prameňom podivného tvorenia.

Životná chuť, smelé plány, odhodlané túžby dokazujú, že na veľké vznešené úlohy je stvorený. Pohlavná zdržanlivosť zdarne účinkuje a prajne vliva na vzrast duševnej činnosti. Ach, však je len Bohu milý a ľuďom vzácny tak zachovaný mladík!

Lenže koľkí zmárnia svoju silu výstupnou nemravnosťou, a potom v zronenej nevšímavosti len tak bedária na svete. Pohlavná výstupnosť pustoší, zdržanlivosť pozdvihuje, občerstvuje pružnou činí životnú silu. Čisto žijúci muž s veľkou radosťou hovie ochotne hlavnému príkazu Božiemu: Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho, z celej duše svojej a zo všetkej sily svojej. Ach však je len krásne čisté pokolenie! Niet takej hodnoty na zemi, ktorá by sa mu mohla prirovnať.

NEBUĎME ĎALEJ OTROKMI.

Voľnosť sa páči mladíkovi. A tak je to aj v poriadku, hodí sa mu ona. Či je však tak voľného človeka, jako ktorý dl'a ľubovôle vie si rozkázať u seba a svoju dušu čistú zachovať od podlých náruživostí? Či je podlejšieho otroctva, jako keď kto stonie v jarme slepých pudov pohlavných a nemôže sa vyslobodiť z bahna nemravnosti? Však k voľnosti patrí nie to, aby sme činili, čo chceme, lež to, aby sme chceli činiť to, čo sme povinní, a aby sme vedeli rozkázať sebe, tak potom budeme vedieť poslúchať aj príkaz Boží. Opravdivú voľnosť vie oceniť len

čisto žijúci mladík, lebo však základom opravdivej voľnosti je čistota duševná.

Ach, predrahý môj priateľu, usiluj sa takto zachovať čistotu, abys' mohol byť majiteľom a bojovníkom opravdivej čistoty. Kebyš' šíril tieto utešené náhl'ady; ach však len mnohých biedne tlačí pohlavná obluda. Snáď poznáš aj medzi druhami takých bedárov, buď ich zachovateľom a anjelom-strážcom. Hľad', aby čím viac mladíkov prečítalo túto knížku. Mluv k nim vznešeným slovom, ale ešte výslednejšie povzbudzujúcim príkladom. Veľká radosť a utešené povedomie to bude pre teba, že si pomocníkom Kristovým v získaní duší.

Nevinné dieťa je tak milé a vzácne, že umelci sveta anjelov božích v podobe detí a mládencov nám predstavujú. Na tvári čistého mladíka sedí nebeská útlosť. Preto napísal už veľký pohan Plato: Čože je potrebné k tomu, aby sme Boha videli: čistota a smrť! Milý úsmev čistého mladíka prevyšuje skvelosť jarnej oblohy, svetlo nebeskej hviezdy, krásu rosovej perly; len milá tvár anjelská je mu podobná. A keď je utešene milý výraz čistoty na tvári dieťaťa, ešte viac okúzľuje Boha i človeka čistota mladíka, vydobytá ťažkým trápnyim bojom, sebazaprením. Nemecký Goethe píše: (Wilhelm Meisters Wandersjahre) „Grosse Gedanken und ein reines Herz, das ist's, was wir uns von Gott erbitten sollten.“ Veľké myšlienky a čisté srdce máme prosit' od Boha. Súlad uviesť medzi dušou a

telom len čistý život môže. Čistá duša je najšľachetnejším pokladom človeka, poklad hrdinského života, nebeská iskra, najutešenejším zjavom podobnosti Bohu. Sotva je svätejšej veci na svete, jako srdce čistého mládenca, ktorý hriechu nepozná.

PRAVDA, TAK TO BUDE?!

Posledné moje vzbudzovanie buď toto: Zachovaj neporušenosť duševnú, tento prevzácny poklad. Jestli si v minulosti chybil, naprav to, a budúce veď celkom nový život. Ten človek zahynie, ktorý sa sám nechce zachovať. Kebyš jakokoľvek hlboko bol v bahne, ešte vždy je možný návrat a polepšenie. Vieme rozkazovať hromu, prečo by sme nevedeli aj náruživosti.

Vývin prírody v mladom veku každého vrhá do víru bojov. Jeden ľahšie, druhý ťažšie odolá útokom. Útok na teba je snáď taký brozný, že s ľakom kričíš: nie je mi možno čistotu zachovať. Nie je to tak! Neklesaj na mysl. Však už dobre vieš, že môžeš zvíťaziť, môžeš čisto pristúpiť k oltáru pri sňatku. Lenže sa nesmieš tvrdej práce ľakat! Oduševnená oddanosť, neprestajná bedlivosť, neklesajúca vytrvanlivosť je k tomu potrebná. Buď tvojím heslom: Bojujem a neklesám. A očakávaná odmena zaslúži tú námahu. Čím ťažší je boj, tým skvelejšie je víťazstvo a slávnejšia odmena. Však aj vojenské vyznačenie len vo válke sa uchádza hrdinom. Hore vedie tvrdá cesta, ale do pekla pohodlná.

Tá mravná sila, ktorú si vynaložil v mladosti, potešovat' t'a bude v starobe.

A keď dľa tejto knižky budeš žiť, po rokoch, keď ti krv ochladne, a tvoje smýšľanie bude vážnejšie, s úprimnou povďačnosťou budeš pamätať na to, žes' kedysi túto knižku čítal, ktorá t'a zachovala od mravnej a večnej záhuby. Čistá mládež je radosťou cirkvi, nádejou slovenského národa, potechou nebešťanov. Smutná skúsenosť hovorí, že premnohí mladíci upadnú, a málo ich vstane k novému životu. A veď mnohí z nevedomosti, iní z ľahkomyselnosti učinili prvý chybný krok; nebolo, kto by ich bol zavčasu upozornil na hrozné ovocie nemravného života.

Úfam, že najde sa ne jeden vážne smýšľajúci mladík, ktorý si povšímne tieto riadky a bude sa usilovať tak seba, jako i svojich priateľov vychovávať v čistých mužov. Nech vám nezáleží len na časnom zisku, kladme váhu aj mravnú hodnotu života. Najutešenejšou ozdobou duše je mravná čistota. Vytrvanlive a statne odražajme všemožné útoky; vďačne podložme svoje telo sladkému bremenu mravnosti. Ta sa teda, slovenská mládež, pod poctivý prápor ľaliovej čistoty.

Toto buď našou svätou vôľou, od ktorej neodstúpime. Keď v Číne zomre poctivá panna, príbuzní majú právo postaviť jej víťaznú bránu s týmto nápisom: Svätá vôľa! Tá víťazná brána je znamením toho, že tú pannu svätá vôľa viedla

cez celý život. Táto svätá vôľa buď ochranným prostriedkom každého kresťanského mladíka, ktorý je odhodlaný vyhnúť otroctvu necudnosti. A keď vytrvá v duševnej čistote až do smrti, iste bude po smrti prevedený cez víťaznú bránu prajného súdu do prístavu večnej blaženosti, kde večná čistota panuje, a zkadiaľ sú všetci nečistí na veky vytvorení.

Ty, drahý priateľu môj, máš túto svätú vôľu. Nezlomnou vytrvalosťou bojuj za veľkolepý poklad svätej čistoty. Keď si neklesol, vytrvaj s anjelskou horlivosťou na ceste nevinnosti; a keď si už klesol, nastúp bez meškania cestu pokánia, a aspoň budúčne ved' čistý mravný život. Bud' bedlivý, bud' silný; dôveruj v Boha. A keď Boh s tebou, nikto nezvíťazí nad tebou. Môj predrahý priateľu, slúb úprimne a povedz: Ostanem na ceste čistého života. Ja chcem čistý život viesť: Boh sprevádzaj svojou milosťou moje snahy!

OBSAH.

	Str.
Venovanie	3
Predmluva	4
Dve jazerá	5

I. Úmysel Stvoriteľov.

Prvý muž a žena	7
Plány Stvoriteľove	8
Vznik života	9
Hriešne prtáčenie	12
Svätá tajnosť	13

II. Kam mám ísť ?

Na rozcestí	16
Z chlapca mládenec	19
Vyvíňuje sa tvoja ústrojnosť	19
Keď je apríl	20
Nové myšlienky, neznáme žiadosti	21
Prvá láska	23
Vývin je úmyslom božím	24
Bedli	24
V nebezpečí a víchri	26

III. Mráz za májovej noci.

Dolu svahom	29
Medzi kamarátmi	30
Trepotanie	31
Rúca sa chrám	31
Ošarpaná mladosť	33
Ďalej na ceste spustnutia	34
Zákon voľného pádu	37
Mazurské jazerá	37

IV. Na dne bahna.

Zlomený dub	39
„Len jedonkrát“	40

Prvý chybný krok	14
Descensus averni	43
„Osvietení“ mladíci	45
Prečo „niet Boha“?	47
Je to radosť? Je to blaženosť?	49
Strom, ktorý podžiera červ	50
Telesný trest	51
Hnitie za živa	54
Hrozná zodpovednosť	55
Úbohé deti	56
Zlomené nádeje	57
Študenti — samovrahovia	64

V. Boj so sedmohlavým drakom.

Návrat je možný	68
Vyslobodený orol	69
Budúcnosť vlasti	71
Ohnivý meč prírody	73
Za blaho duše	74
Boj na život a na smrť	75
Vzdoruj	76
Kto je zbabelcom?	78
Zanechaj ich	80
Mne to i tak neškodí?!	82
Jediný liek: Vyhybaj hriechu	83
Očistte ulice!	84
Proti prúdu	85
V ohni posmechu	86
Nie je to pravda	87
Nehraj sa s ohňom	88
Využi mladosť	89
Čistý život a zdravie	90
Čo hovorí lekárska veda?	91
Boh a príroda	95
Kto nemôže ostať čistým?	96

VI. Bojuj a silne dôveruj.

Maj čisté myšlienky	98
Neprivolš-li, nemáš hriechu	98

Preukáž sa !	100
Nákaza nemravnosti	101
Čo čítaš ?	102
Knihy	102
Časopisy	103
Obrazy	104
Divadlá, kiná, tance	104
Buď rytierskym . . . V ženskej spoločnosti	107
Tvoja čistá oddanica	108
Zomri a vstaň z mŕtvych	109
Duševná anglická choroba	110
Radosť z víťazstva	112
Na zemi, ale nie zo zeme	115
Túž svoje telo	116
Znášanie útrap	117
Rozumná životospráva	118
Dobry priateľ	121
So mnou je Hospodin	123
„A potom ?“	125

VII. Usmevavá duša a ohnivý zrak.

Najväčšie víťazstvo	127
Ó, jak krásne je pokolenie čisté	128
Nebudme ďalej otrokmi !	129
Pravda, tak to bude ? !	131

O. A. M. D. G.

**Toto dielo dosiaľ okrem
maďarského originálu vyšlo vo
francúzskej, nemeckej, talianskej
a dánskej reči. Ukrajinské vy-
danie sa práve chystá pod tlač.
Táto okolnosť sama je pre dielko
takým odporúčaním, že my ne-
potrebujeme k tomu viac pripojiť.**

Cena 8 Kčs.

**Objednať možno u vydava-
tela Emila Suchého, katechetu
v Prešove.**
